

”... mutta millä oikeudella kielletään kahden ihmisen rakkaus?”
Retoriset keinot ja vaikuttaminen nuorison keskustelufoorumilla

Pro gradu -tutkielma
Maria Melender
Helsingin yliopiston
suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja
pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos
Joulukuu 2016

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos	
Tekijä – Författare – Author Maria Melender			
Työn nimi – Arbetets titel – Title ”... mutta millä oikeudella kielletään kahden ihmisen rakkaus?” Retoriset keinot ja vaikuttaminen nuorison keskustelufoorumilla			
Oppiaine – Läroämne – Subject Suomen kieli			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu - tutkielma (40 op)	Aika – Datum – Month and year Joulukuu 2016	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 80	
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Pro gradu -tutkielmani käsittelee retorisia keinoja ja vaikuttamista. Aineiston olen kerännyt demi.fi-keskustelufoorumilta. Aineistooni kuuluu neljä eri viestiketjua, jotka yhteensä sisältävät 372 viestiä. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat: Mitä toistuvia piirteitä kielenkäytöllä verkkokeskustelussa on – millainen kommunikaation muoto nuorison verkkokeskustelu on? Miten nuoret käyttävät argumentoinnissaan seuraavia retorisia keinoja: kiro sanat, koodinvaihto, auktoriteetin lausunnolla vahvistaminen, esimerkit ja rinnastukset, ironia ja retoriset kysymykset? Tutkimusmenetelmäni on kvalitatiivinen, enkä pyri numeerisiin johtopäätöksiin.</p> <p>Tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen muodostavat eräät internetistä ja verkkokommunikaatiosta tehdyt tutkimukset ja retoriikan ja diskurssianalyysin tutkimus. Laaksosen, Matikaisen ja Tikan (2013) mukaan verkosta on tullut erityisesti länsimaissa ubiikki kokonaisuus, jota on perusteltua tutkia. Verkkokeskustelulla on tiettyjä kommunikatiivisia piirteitä. Retoriikka on tutkimusala, jolla on pitkä historia ja joka tarkastelee vakuuttamaan pyrkivää argumentoivaa kielenkäyttöä. Jokisen (1999) mukaan retoriikalla on yhtymäkohtia diskurssianalyysiin. Retoriset keinot puolestaan ovat hänen mukaansa keinoja vakuuttaa yleisö. Retoristen keinojen onnistuneella käytöllä saadaan vakuuttavasti kuulijat puolelleen.</p> <p>Olen aineistoanalyysini perusteella havainnut, että nuorison keskustelufoorumilla erilaisia retorisia keinoja käytetään pääpiirteissään seuraavilla tavoilla: sanoman perille menemistä tehostetaan napakoilla kiro sanoilla ja koodinvaihdolla; ihmisoikeuksiin, etiikkaan ja tunteisiin vedotaan esimerkeillä ja rinnastuksilla, retorilla kysymyksillä ja auktoriteetin lausunnolla vahvistamisella; toisen argumentti pyritään kumoamaan ja toinen tekemään jopa naurunalaiseksi ironisilla ilmauksilla. Tutkimus demi.fi:n verkkokeskustelujen kielenkäytöstä on spesifinen tapaustutkimus.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords verkkokeskustelu, diskurssianalyysi, retorinen analyysi, retoriset keinot, vaikuttaminen			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Pro gradu -tutkielmani taustaa	1
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	3
1.3 Aiempia tutkimuksia.....	5
2 Verkkokeskustelu kommunikaation muotona	7
2.1 Yleisiä käsitteitä	7
2.2 Globaalisuus.....	8
2.3 Synkronisuus ja asynkronisuus.....	9
2.4 Kehonkielen puuttuminen.....	11
2.5 Anonymiteetti.....	12
2.6 Virtuaalinen todellisuus ja virtuaaliset yhteisöt.....	13
2.7 Vapaamuotoisuus	14
2.8 Affektiivisuus: samanmielisyyden ja erimielisyyden ilmaiseminen	15
2.9 Kohteliaisuus ja yleistajuisuus, konfliktit	18
3 Aineisto	21
3.1 Demi.fi	21
3.2 Aineiston esittely.....	25
4 Retoriikka	26
4.1 Argumentaatio – retoriikan perusta.....	26
4.2 Retoriikka.....	27
4.2.1 Retoriikan tutkimuksen historiaa.....	27
4.2.2 Yleisö	28
4.2.3 Retoriikka ja diskurssi	29
4.3 Puolustava ja hyökkäävä retoriikka	31
4.4 Retorisia keinoja.....	32
4.4.1 Kirosanon käyttö.....	33
4.4.2 Koodinvaihdon käyttö	34
4.4.3 Konsensuksella tai asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen.....	36
4.4.4 Esimerkit ja rinnastukset	37
4.4.5 Ironia	38
4.4.6 Retoriset kysymykset.....	39
5 Analyysi	40
5.1 Kiro sanat	41
5.2 Koodinvaihto ja anglismit.....	45
5.3 Auktoriteettiin vetoaminen – kirkko ja Raamattu.....	49
5.4 Esimerkkien antaminen ja rinnastaminen	54
5.5 Ironiset ilmaukset.....	61
5.6 Retoristen kysymysten esittäminen.....	65
6 Lopuksi	68
6.1 Yhteenveto.....	69
6.2 Tutkimustulosten arviointi.....	73
6.3 Jatkotutkimuksen aiheita	75
Lähteet	76

1 Johdanto

Johdantoluvussa kerron pro gradu -tutkielmani taustasta ja tavoitteista sekä nimeän tärkeimmät tutkimuskysymykset.

1.1 Pro gradu -tutkielmani taustaa

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen nuorison keskustelufoorumilla käytettyjä tiettyjä retorisia keinoja vaikuttamaan pyrkivinä elementteinä. Aineistoni koostuu nuortenlehti Demin sivuston demi.fi yhteensä neljästä viestiketjusta. Viestiketjujen puheenaiheet liittyvät samaan aihepiiriin. Kiinnostukseni nuorten verkkokäyttäytymiseen ohjasi minut valitsemaan aineistoni lähteeksi nimenomaan nuorison suosiman keskustelufoorumin. Huomioni kohteena olevat retoriset keinot ovat seuraavat: kirosanat, koodinvaihto, auktoriteetin lausunnolla vahvistaminen, esimerkit ja rinnastukset, ironia ja retoriset kysymykset.

Digitalisaatio on yhteiskunnallisena ilmiönä tätä päivää. Siispä verkkoaineistoja on perusteltua tarkastella arvokkaan ajankohtaisen informaation saamiseksi. Useimmat käyttävät päivittäin tietokonetta ja internetiä. Nykyään 2010-luvulla internetiä käytetään perinteisten tietokoneselainten lisäksi merkittävässä määrin älypuhelimilla ja muilla mobiililaitteilla. Kettunen ja Paukku mainitsevat matkapuhelimen käytöstä vuonna 2012 tehdyn brittiläisen tutkimuksen, jonka mukaan älypuhelimien omistaja käyttää laitettaan keskimäärin 119 minuuttia päivässä, ja siitä kuluu internetin selailuun 25 minuuttia ja sosiaaliseen mediaan 18 minuuttia (Kettunen & Paukku 2014: 216). Luvut tuskin ovat pienentyneet vuodesta 2012 tähän vuoteen tultaessa. Päinvastoin älypuhelin on vakiintunut ihmisten käyttöön ja saavuttanut entistäkin enemmän suosiota. Seppäsen ja Väliiverosen mukaan vielä 1900-luvun lopussa mediamaisemaa hallitsivat niin sanotut perinteiset mediat: printtimedia, elokuva, radio ja televisio. Nyt painopiste on siirtynyt internetin käyttöön. Perinteiset mediat ovat verkottuneet ja laajentuneet internetiin, minkä myötä käsite media on epämääräisempi kuin ennen (Seppänen & Väliverronen 2013: 20). Kirjoja ja lehtiä luetaan, elokuvia ja tv-ohjelmia katsotaan ja radiota kuunnellaan yhä enemmän verkossa.

Olen rajannut tutkimusaineistoni sen perusteella, että kaikkien siihen kuuluvien viestiketjujen puheenaihe on sama: seksuaalivähemmistöt. Seksuaalivähemmistöjen oikeudet ovat eräänlainen yhteiskunnallinen ikuisuuskyse ja vuodesta toiseen ajankohtainen politiikassa keskusteltu teema. Paljon on keskusteltu tasa-arvoisesta avioliittolaista, jonka toteutumisesta Suomen eduskunta antoi myöntävän päätöksen vuonna 2014. Voi jo arkitiedon perusteella olettaa, että nuoret ovat tyypillisesti aktiivisimpia homoseksuaalien oikeuksien puoltajia, kun taas iäkkäitä ihmisiä leimaavat ennakkoluulot. Iäkkäät ihmiset ovat nimittäin eläneet yhteiskunnassa aikana, jona homoseksuaalisuutta pidettiin vielä tabuna ja seksuaalivähemmistöjen edustajiin suhtauduttiin verraten kielteisesti. Nykyajan nuoret eivät useinkaan pidä homoseksuaalisuutta sairaana, luonnottomana tai jollain tapaa vääränä tai arveluttavana asiana, kuten ennen usein pidettiin, vaan nyt ollaan suvaitsevaisempia. Kun nuorison keskustelufoorumien verkkokeskustelussa oletettavasti nuori kirjoittaja esittää esimerkiksi väitteen, että homoseksuaalit eivät hänen mielestään saisi mennä edes maistraatissa saati kirkossa naimisiin tai että homoseksuaalisuus olisi neurologisesti luonnontonta, on odotettavissa, että vastapuoli provosoituu.

Pro gradussani tarkastelen nuorison vapaa-ajan harrastuksena laatimia tekstejä virallisen asiayhteyden sijaan. Verkkokeskustelun käyminen on vapaaehtoista ja tyypillisesti spontaania, ja sitä harrastetaan oman kiinnostuksen mukaan. Sarmavuori käyttää nuorisosta ilmausta ”digitaaliset natiivit”, sillä nuoret ovat kasvaneet uusien viestintävälineiden käyttöön ja käyttävätkin niitä luontevasti: chattailevat, surffailevat erilaisilla kanavilla ja viettävät aikaa esimerkiksi IRC-galleriassa (Sarmavuori 2010: 80). Vapaamuotoisissa teksteissä, joita kirjoitetaan hovin vuoksi, on kielenkäyttö usein melko spontaania. Kirjoittajat eivät huolittele tekstejään tai korjaile niistä kielivirheitä siinä määrin kuin esimerkiksi koulutehtävissä ja työhakemuksissa. Vauras mainitseekin, että sähköisiä keskusteluja on vaivatonta käydä. Kiinnostavaa sisältöä löytyy verkosta kenelle tahansa, ja tekstin tuottamisen ja vastaanottamisen kynnyks on madaltunut nykyaikana. Toisin kuin normitettua kirjakieltä eivät kielenkäyttöä verkossa sido tiukat oikeinkirjoitussäännöt (Vauras 2008: 211).

Nuorison kielenkäyttö verkossa on mielekäs ja kiinnostava tutkimuskohde, sillä se kertoo ajankohtaisista ilmiöistä paljon. Nuoret, digitaaliset natiivit, ovat kielenkäyttäjinä tulevaisuus. On siksi perusteltua tarkastella juuri heidän tuottamaansa kieltä. Verkkoaineistot ovat paitsi nykyaikaa myös tulevaisuutta, joten tutkimuksenteke kannattaa kohdistaa niihin. Kuten Laaksonen, Matikainen ja Tikka

sanovat (2013: 10), lisää verkko tavallisten ihmisten autonomiaa viestien lähettämisen ja vastaanottamisen mahdollistavana kokonaisuutena ja on muuttanut yhteiskunnan kommunikatiivista valtarakennetta.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Luon pro gradullani lingvistisen katsauksen ilmiöihin, joita esiintyy keskustelufoorumin kielenkäytössä. Selvitän, millaista on nuorison vaikuttava kielenkäyttö verkossa: miten kirjoittajat hyödyntävät tiettyjä retorisia keinoja. Osoitan pro gradullani perehtyneisyyteni kielitieteelliseen tutkimukseen, joka liittyy tutkimusaiheeseeni, ja tuotan uutta tutkimustietoa aineistosta systemaattisesti tekemilläni havainnoilla. Tutkimustulosteni perusteella voi jossain määrin tehdä yleistyksiä siitä, millaista nuorison kielenkäyttö verkossa on, vaikka toki aiheeni ja aineistoni rajaus on spesifinen.

Tarkasteltavat retoriset keinot olen valinnut ja rajannut kahdella perusteella: 1) kyseinen retorinen keino esiintyy aineistossa tarpeeksi usein, jotta sen käytön voi sanoa olevan toistuva ilmiö verkkokeskustelussa, ja 2) kyseisen retorisen keinon esimerkkitapauksissa toistuvat samat piirteet. Jokinen joko käsittelee tai on ainakin maininnut diskurssianalyttisessä tutkimuksessaan retorisisista keinoista muun muassa seuraavia: asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen, esimerkit ja rinnastukset ja ironia. Kaksi jälkimmäistä hän vain mainitsee syventymättä niihin sen enempää (Jokinen 1999). Retoriset kysymykset ovat paitsi retorinen keino myös syntaktinen ilmiö. Jokinen ei niitä mainitse, mutta esimerkiksi Kääntä on tutkinut niitä (Kääntä 2015). Luokittelen ilmiöt affektiivisuus ja koodinvaihto retorisiksi keinoiksi myös, sillä kiro sanat ja kielen vaihtaminen suomesta englantiin tehokeinoina tuovat voimaa ja vakuuttavuutta tekstiin ja siksi osaltaan tukevat kirjoittajan muuta argumentointia.

Tutkimusmenetelmäni on kvalitatiivinen. Esitän ennen kaikkea laadullista tietoa verkkokeskusteluissa esiintyvistä yleisistä ilmiöistä, ja numeeriset havainnot ovat siihen vain pieni lisä. Jos jotakin ilmiötä esiintyy erityisen runsaasti, olen antanut siitä konkreettisen lukumäärän, samoin kuin jos vastaavasti jotakin ilmiötä esiintyy vain harvoin. Huomattavaa on, että lukumäärä on aina suuntaa antava. Ei voi sanoa absoluuttisena faktana, kuinka monessa verkkokeskustelun viestissä esiintyy esimerkiksi retorinen kysymys, koska lausetyyppinä se on tulkinnanvarainen. Sen sijaan ilmoitankin, kuinka monessa viestissä suurin piirtein on retoriseksi kysymykseksi

tulkittava lauserakenne. Olennaista on, mitkä ilmiöt toistuvat silmiinpistävästi usein ja millaisia ne ovat ja mitkä ilmiöt puolestaan ovat harvinaisia.

Tutkimukseni on retorista analyysia. Jokinen toteaa retorisen analyysin olevan usein retoristen keinojen erittelyä; ja sellaistaahan teen tutkimuksessani. Erittelen, miten verkkokeskusteluissa kirjoittajat käyttävät retorisia keinoja vakuuttaakseen muut näkemyksistään. Retorisella analyysilla on yhtymäkohtia diskurssianalyysin kanssa (Jokinen 1999: 47). Tutkimuksellani on myös pragmaattinen näkökulma. Leiwon ja Pietikäisen määritelmän mukaan pragmatiikka on kielen käytön ja kielellisen vuorovaikutuksen tutkimusta, jonka tarkoitus on kuvata kielenkäyttöä kontekstissa ja vuorovaikutuksessa. Verkkokeskustelun tutkiminen on pragmaattista, sillä keskustelijoiden kirjoittamia viestejä tutkittaessa tutkitaan kielellistä vuorovaikutusta heidän tarkoituksensa ja sanomansa vaikutuksen näkökulmasta (Leiwo & Pietikäinen 1996: 85).

Tarkastelun rajaaminen muutamaankin tiettyyn retoriseen keinoon on ollut haastavaa. Spontaaneissa verkkokeskusteluissa käytetään hyvinkin monia erilaisia retorisia keinoja – paljon muitakin kuin tarkasteluni kohteena olevia. Valinta on kuitenkin täytynyt tehdä, sillä retorisia keinoja on niin laaja kirjo, että kaikkia ei olisi mahdollista käsitellä pro gradu laajemmassakaan tieteellisessä tutkimuksessa. Ei myöskään olisi mielekäästä syventyä tarkastelemaan sellaisia retorisia keinoja, joita esiintyy aineistossa vain hyvin niukasti. Kuitenkin jos jossakin tarkastelemassani aineistoesimerkissä kirjoittaja on käyttänyt ensisijaisesti tarkasteleman retorisen keinon lisäksi jotakin muuta tunnistettavaa retorista keinoa, olen maininnut, mikä retorinen keino se on. Eri retoriset keinot usein limittyvät samassa tekstissä toisiinsa.

Tutkimukseni on tapaustutkimus, eikä laajempia yleistyksiä voi tehdä. Aihe on spesifinen, sillä se keskittyy vain yhteen keskustelufoorumiin tiettyine kielellisine ilmiöineen. Tulokset voisivat olla erilaisia, jos tarkasteltavaksi valittu aineisto olisi jostakin muusta keskustelufoorumista. Oletukseni kuitenkin on, että nuoret käyttäisivät samantyyppisiä retorisia keinoja muillakin keskustelufoorumeilla, joissa on vastaavanlaisia keskusteluja samasta puheenaiheesta. Kielenkäyttöön vaikuttanee enemmän puheenaihe kuin keskusteluympäristö. Sen sijaan jos tarkasteltaisiin muiden aihepiirien keskusteluja tai jos ei tehtäisi rajausta aihepiirin perusteella, voisi eroavaisuuksia hyvinkin löytyä.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat: Mitä keskeisiä piirteitä kielenkäytöllä verkkokeskustelussa on – millainen kommunikaation muoto on

verkkokeskustelu? Miten kirjoittajat käyttävät sellaisia retorisia keinoja kuin kirosanat, koodinvaihto, auktoriteetin lausunnolla vahvistaminen, esimerkit ja rinnastukset, ironia ja retoriset kysymykset demi.fi:ssä? Mitä toistuvia piirteitä kirjoittajien käyttämällä retorisilla keinoilla on?

1.3 Aiempia tutkimuksia

Miettinen on tutkinut yläkoulun 8. ja 9. luokka-asteiden oppilaiden äidinkielen tunteilla laatimia kirjoitelmia affektiivisuuden näkökulmasta. Hänen pro gradu -tutkielmallaan ”Affektiiviset ilmaisimet ja tunteisiin vetoaminen yläkoulun 8. ja 9. luokkalaisten nuorten kirjoittamissa teksteissä” on kaksikin merkittävää yhtymäkohtaa oman tutkimukseni kanssa: affektiivinen kielenkäyttö ja nimenomaan nuorison laatimista teksteistä koottu aineisto. Miettinen keskittyy tarkastelemaan, miten yläkoululaiset ilmaisevat tunteita kirjoitelmissaan. Yhtenä tarkastelun kohteena hänellä on retoriset kysymykset, kuten itsellenikin. Olen tutkimustuloksistani havainnut, että paitsi retorisilla kysymyksillä myös muilla tarkastelemillani retorisilla keinoilla keskustelufoorumien kirjoittajat vetoavat tunteisiin, ja siksi yhdeksi näkökulmaksi tutkimuksessani nousee tunteet, kuten Miettisellä (Miettinen 2007). Tunteisiin vedotaan aineistossani retoristen kysymysten lisäksi esimerkiksi auktoriteettiin vetoamisella ja esimerkeillä ja rinnastuksilla.

Laitinen on tarkastellut retorisia keinoja ja kirjoittajaroleja pro gradu -tutkielmassaan ”Retoriset keinot ja kirjoittajaroolit virolaisen Postimees-lehden ja suomalaisen Helsingin Sanomien verkkosivujen mielipidekeskusteluissa”. Hänen aineistonsa koostuu kahden erikielisen – suomalaisen ja virolaisen – sanomalehden verkkosivujen mielipidekeskusteluista. Laitisen diskurssianalyttisestä tutkimuksesta ilmenee, että internetin mielipidekirjoitukset ovat tyypillisesti argumentoivia: esitystapa ei ole neutraali, vaan kirjoittajan henkilökohtaiset asenteet tulevat esille. Puolustavan ja hyökkäävän retoriikan käyttö kulkevat yleensä limittäin, eli kirjoittaja käyttää molempia samassa mielipiteessään argumentaation vahvistamiseksi (Laitinen 2009). Koska Laitisen aineistossa esiintyy puolustavan retoriikan lisäksi hyökkäävää retoriikkaa, voi siinä kielenkäytön katsoa olevan affektiivista. Omassa aineistossani esiintyy affektiivista kielenkäyttöä, joka ilmentää kirjoittajansa asennetta. Aineistoni tekstit voi katsoa mielipideteksteiksi, kuten Laitisen aineiston, koska niissä otetaan kantaa

ihmisoikeuksiin ja omia näkemyksiä argumentoidaan ja vahvistetaan retorisisilla keinoilla. Olen yhtä lailla omasta aineistostani havainnut, että verkkokeskusteluissa kirjoittajat paitsi vahvistavat omaa argumentaatiotaan myös hyökkäävät tyypillisesti toista vastaan voimallisilla ilmauksilla.

Mikkonen on analysoinut lukiolaisten argumentointitaitoja väitöskirjassaan ”’Olen sitä mieltä, että...’ Lukiolaisten yleisönosastotekstien rakenne ja argumentointi”. Hän tarkastelee lukiolaisten kirjoittamia yleisönosastotekstejä, joissa kaikissa on käytetty samaa pohjatekstiä. Osa aineiston teksteistä on pohjatekstin kirjoittajan kanssa samaa mieltä, mutta monet ovat osittain tai täysin eri mieltä. Argumentointitapoja löytyy erilaisia. Jotkut lukiolaiskirjoittajat tukevat pohjatekstiä, mutta ne, jotka ovat eri mieltä, kiistävät väitteet suoralla ilmaisulla, hyökkäävät niitä vastaan jyrkkään sävyyn tai osittain myönnyttelevät niitä. Mikkonen tarkastelee sekä yleisönosastotekstien rakennetta että argumentointitapoja (Mikkonen 2010). Hänen tutkimuskohteensa on nuorison ja tarkemmin rajattuna lukiolaisten kielenkäyttö, aivan kuten itsekin tarkastelen nuorison kielenkäyttöä. Mikkosen väitöskirjan aihe liittyy omaan aiheeseeni sikäli, että olen tarkastellut retoristen keinojen lisäksi lyhyesti sitä, miten verkossa kirjoittajat ilmaisevat samanmielisyyttään ja erimielisyyttään. Verkkoaineistossani esiintyy tyypillisesti ilmiötä, jota Mikkonen kuvaa nimityksellä hyökkääminen. Kirjoittajat hyökkäävät toistensa argumentteja vastaan affektiivisilla sanavalinnoilla, kuten kirosanoilla.

Viinikainen on tutkinut sukupuolineutraalista avioliitosta kirjoitettujen mielipidekirjoitusten retorisia keinoja pro gradu -tutkielmassaan ”’Ilman mielipiteitä muutoksia ei tapahdu!’ Yleisö, esisopimukset ja retoriset keinot sukupuolineutraalia avioliittoa käsittelevissä mielipidekirjoituksissa”. Hänen tutkimustuloksensa osoittavat, että mielipidekirjoitusten laatijat ottavat runsaasti kantaa tällaisessa yhteiskunnallisessa aiheessa arvoihin, ihmisyyteen ja etiikkaan (Viinikainen 2012). Samansuuntaisia tuloksia olen omasta aineistostani saanut: kirjoittajat vetoavat ihmisoikeuksiin. Aineistollani on yhtäläisyyksiä verkkokeskustelujen puheenaiheen vuoksi Viinikaisen pro gradun kanssa, mutta aineiston lähteen keskustelufoorumien vuoksi Laitisen pro gradun kanssa. Tutkin seksuaalivähemmistöistä käytyä keskustelua, kuten Viinikainen, ja verkkokeskustelussa julkaistuja viestejä, kuten Laitinen (Laitinen 2009).

Kääntä on tarkastellut retorisia kysymyksiä artikkelissaan ”Retoriset kysymykset osaamista ja osallistumista herättelemässä opiskeluverkkokeskustelussa” (Kääntä 2015). Hän tutkii, miten opiskelijat käyttävät retorisia kysymyksiä

institutionaalisissa asynkronisissa opiskeluun liittyvissä keskusteluissa. Verkkokeskustelut on koottu aineistoksi opiskelijoiden kurssisivustolta. Kääntä osoittaa tutkimuksellaan, että opiskelijat käyttävät retorisia kysymyksiä paitsi argumentointiin ja kannanottamiseen myös merkittävässä määrin vuorovaikutuksen ylläpitämiseen. Retoriset kysymykset ovat kielenkäytön keino, joka lisää vastavuoroisuutta. Niiden avulla osallistujat esittävät argumentoivia väitteitä ja perusteluja, kannanottoja ja mielipiteitä. Kääntän artikkeli liittyy siis omaan aiheeseeni sillä tavalla, että olen itsekin tutkinut retorisia kysymyksiä verkkokeskustelussa, vaikkakaan en ole rajannut aiheitani pelkästään niiden tarkasteluun. Olen pistänyt merkkeille saman kuin Kääntä: retoriset kysymykset ovat verkkokeskustelussa osa vuorovaikutusta, ja niillä otetaan kantaa ja ilmaistaan mielipiteitä. Niitä on aineistoni verkkokeskusteluissa niin runsaasti (yli sata kappaletta), että niiden voi katsoa olevan tärkeä osa vuorovaikutusta luonteeltaan argumentoivassa kommunikaatiossa.

2 Verkkokeskustelu kommunikaation muotona

Tässä luvussa esittelen verkkokeskustelusta tehtyjä mahdollisimman nykyaikaisia tutkimuksia, jotka liittyvät aiheeseeni. Kuvaan, millaista on ihmisten kommunikaatio verkossa – mitä tyypillisiä ominaisuuksia sillä on. Havainnollistan ilmiöitä omasta aineistostani poimituilla esimerkeillä.

2.1 Yleisiä käsitteitä

Viestintä määritellään yksinkertaisimmillaan sanomien vaihdoksi kahden tai useamman osapuolen välillä. Viestintä ja kommunikaatio ovat synonyymisiä käsitteitä, mutta jälkimmäinen ilmentää enemmän viestinnän keskeistä piirrettä: jakamista ja yhdessä tekemistä. Käsite kommunikaatio on peräisin latinankielisestä kantamuodosta *communicare*. Viestinnällä ihmiset tekevät yhteistä todellisuutta, joka puolestaan tuottaa kokemuksen yhteisöllisyydestä. Viestintä on osa yhteiskuntaa ja sosiaalista vuorovaikutusta (Seppänen & Väliverronen 2013: 21). Verkkoviestintä (englanniksi

online communication) tarkoittaa viestintää tietoverkon välityksellä. Sitä voivat harjoittaa sekä yksityiset ihmiset että yhteisöt (Salmi 2014: 205).

Salmi luokittelee keskustelupalstan, keskusteluryhmän ja keskustelufoorumin jotakuinkin synonyymisiksi käsitteiksi (englanniksi *discussion forum, internet forum, web forum, discussion board* tai *message board*). Kaikki nämä tarkoittavat ”palvelua, joka tarjoaa mahdollisuuden keskustella yhdestä tai useammasta aiheesta tietoverkossa”. Keskustelupalsta ja -foorumi viittaavat palvelun lisäksi verkkosivustoon. Verkkokeskustelu (englanniksi *online discussion* tai *web discussion*) on ”kahden tai useamman käyttäjän välistä viestien vaihtoa keskustelupalstalla”. Viestiketju (englanniksi *discussion thread* tai *topic thread*) puolestaan tarkoittaa ”keskustelupalstalla tai sähköpostissa samaan aiheeseen liittyviä peräkkäisten viestien ryhmiä” (Salmi 2014: 192; 203; 207). Laaksonen ja Matikainen rinnastavat käsitteet keskustelupalsta ja perinteinen verkkokeskustelu toisiinsa: ne merkitsevät käytännössä samaa asiaa. Heidän mukaansa keskustelupalstat ovat yksi sosiaalisen median muoto (Laaksonen & Matikainen 2013: 197).

Aineistossani *demi.fi*:ssä yksityiset ihmiset, jotka ovat toisilleen tuntemattomia, kommunikoiivat tietoverkon välityksellä keskustelufoorumilla. Verkkosivusto *demi.fi* on siis keskustelufoorumi. Käytän käsitettä keskustelufoorumi, kun viittaan *demi.fi*:in sivustona ja aineistoni lähteenä. Kun puhun aineistostani ja siinä tapahtuvasta viestien kirjoittajien välisestä kommunikaatiosta yleisesti, käytän käsitettä verkkokeskustelu. Kun puhun jostakin tietystä keskustelusta, esimerkiksi viestiketjusta otsikolla ”Homoseksuaalisuus neurologinen häiriö”, käytän käsitettä viestiketju. Verkkokeskusteluun osallistuneita henkilöitä, jotka ovat laatineet tarkasteltavat viestit, nimitän yksinkertaisesti kirjoittajiksi.

2.2 Globaalisuus

Internet on väylä maailmanlaajuiseen kommunikaatioon. Herringin mukaan nykypäivän internet on globaali kokonaisuus, jonka pääasiallinen käyttötarkoitus on ihmisten välinen kommunikaatio. Internet on kehittynyt nykyisenlaisekseen usean vuosikymmenen kuluessa (Herring 2014b). Nikkilän ja Malmirakeen mukaan kommunikointi internetissä on paitsi ajasta ja paikasta riippumatonta myös globaalia eli maailmanlaajuisia (Nikkilä & Malmirae 1999: 169). Heidän internet-tutkimuksensa on

vuodelta 1999, eli sen toteutuksesta on jo aikaa, mutta ajatus globaalisuudesta pätee yhtä kaikki nykyiseen 2010-luvun internetiin. Laaksonen, Matikainen ja Tikka toteavat, että verkosta on tullut maailmalla, erityisesti länsimaissa, ubiikki eli kaikkialla läsnä oleva kokonaisuus viestintäteknologian kehittymisen ja yleistymisen myötä (Laaksonen & Matikainen & Tikka 2013: 9).

Mäkinen mainitsee, että mahdollisuudet reaaliaikaiseen kommunikaatioon ovat moninkertaistuneet internetin yleistymisen myötä. Kontakteja voidaan luoda ympäri maailmaa, ja virtuaaliajan ansiosta pystytään ylittämään sekä valtioiden väliset rajat että maantieteelliset esteet (Mäkinen 2006: 15). Nikkilä ja Malmirae totesivat 1990-luvun lopun tutkimuksessaan, että internet on tulevaisuuden kommunikointiväline, jota tullaan käyttämään paljon ja jonka kokeilemiseen ihmisten tulisi siksi rohkaistua. Nyt 2010-luvulla ei voi kuin todeta, että heidän ennusteensa internetistä tulevaisuuden kommunikointivälineenä on toteutunut (Nikkilä & Malmirae 1999: 169). Internet on ehdottomasti vakiintunut ihmisten globaaliksi kommunikointivälineeksi ja laajentunut perinteisen selaimen lisäksi älypuhelimiin ja muihin mobiililaitteisiin.

Demi.fi on maailmalle avoin keskustelufoorumi – siellä käytyjä keskusteluja voi lukea kuka tahansa missä ja milloin tahansa. Keskusteluihin voi myös osallistua, kunhan on rekisteröitynyt nimimerkillä palveluun. Siispä kommunikaatio siellä on periaatteessa maailmanlaajuista kommunikaatiota. Kommunikaatio ei edellytä tiettyä maantieteellistä sijaintia. Suurin osa kommunikoijista tosin on Suomesta; onhan sivusto suomenkielinen ja suomalaisten nuorten naisten lehdestä ja brändistä kehitetty kokonaisuus. Demi.fi:ssä ei yleensä käydä keskusteluja englanniksi, vaan kieli on suomi. Kuitenkin tämän keskustelufoorumin voi ajatella globaaliksi, kuten minkä tahansa julkisen sivuston. Ei tarvitse asua Suomessa voidakseen osallistua keskusteluun; demi.fi:in voi kirjoitella viestejä vaikka toiselta puolelta maapalloa, kunhan käytössä on internet-yhteys. Kontakteja voi keskustelufoorumilla luoda keneen tahansa fyysisesti kaukanakin olevaan henkilöön.

2.3 Synkronisuus ja asynkronisuus

Kommunikaatio muodostuu verkossa omien viestien tuottamisesta ja jakamisesta ja muiden viestien lukemisesta ja niihin reagoimisesta. Verkossa kirjoittajat ovat

vuorovaikutuksessa keskenään eri paikassa ja keskustelufoorumin tapauksessa usein myös eri ajassa. Chat-keskustelut ovat reaaliaikaisia, ja niissä kommunikaatio tapahtuu parhaillaan, mutta keskustelufoorumeilla viestiketjuihin voi kirjoittaa viestejä jälkepäin – viikkojen, kuukausien tai jopa vuosien kuluttua. Viestiketjut säilyvät sivustolla käytännössä aina, ellei ylläpito poista niitä. Laaksonen ja Matikainen mainitsevat verkkokeskustelujen ja -palvelujen jaottelun 1) synkronisiin ja 2) asynkronisiin palveluihin. Synkronisissa palveluissa käydään reaaliaikaista kommunikointia muiden kanssa, kun taas asynkronisissa palveluissa viestintä tapahtuu usein viiveellä. Synkronisista palveluista esimerkki on chat-keskustelut. Verkkokeskustelut puolestaan ovat tyypillinen esimerkki asynkronisista palveluista (Laaksonen & Matikainen 2013: 194). Demi.fi:n keskustelujen asynkronisen luonteen voi havaita viestien lähettämishetken kellonajoista. On pientä viivettä (vähintään 10 minuuttia), ennen kuin joku lähettää seuraavan viestin, mutta keskustelu kuitenkin etenee.

(1)

juuhjaahjoo 02.10.2015 11:34 (37/41)

Hmm. Ensinnäkin, mun mielestä ois äärimmäisen väärin alkaa kehittää homouteen jotain parannuskeinoja. Toisekseen, jos homouteen ois joku parannuskeino, niin miten sitä sit sovellettaisiin esim. biseksuaaleihin? Jos homouteen ois parannuskeino ja homoja painostettaisiin parantumaan, miten bi- ja panseksuaalien kanssa meneteltäisiin? Oisko ne samalla viivalla heteroiden kanssa vai pyrittäiskö niistäkin tekemään sataprosenttisen heteroita?

Johansku92 02.10.2015 12:04 (38/41)

Homous ei ole sairaus tai ”poikkeama” aivoissa tai mikään muukaan diagnosoitava tila. Ihmiset vaan on erilaisia eikä kaikki ole juuri sellaisia kuin Sinä. - - Just deal with it.

juuhjaahjoo 02.10.2015 12:43 (39/41)

-- Oikeassa olet mutta missasit keskustelun pointin

Impassive 02.10.2015 12:51 (40/41)

Homoseksuaaleja ihmisiä ei tarvitse ”parantaa” koska he eivät ole sairaita :) ja vaikka voisi, monet eivät haluaisi parantua:>

Kofeiini 02.10.2015 13:05 (41/41)

Kaikki on mahdollista, mutta miksi siitä tulisi halveksuttua, jos siinä ei ole mitään väärää? Miksi korjata jotain sellaista mikä ei ole rikki? Eikä mistään sellaisesta voi parantua, mikä ei ole sairaus/tauti.

Aineistoesimerkissä 1 ovat juuhjaahjoo, Johansku92, Impassive ja Kofeiini kirjoittajien nimimerkkejä. Nimimerkki lukee demi.fi:n keskusteluun lähetetyssä viestissä aina ensimmäisenä – lihavoituna ja pinkillä fontilla merkittynä. Nimimerkin jälkeen on samalle riville merkitty viestin lähettämispäivämäärä ja -kellonaika. Niiden

jälkeiset sulkumerkit puolestaan osoittavat, kuinka mones on kyseinen viesti keskustelun viestien kokonaismäärästä. Esimerkiksi merkintä ”41/41” tarkoittaa, että viesti on tällä hetkellä viestiketjun viimeinen, 41. viesti: viestejä on yhteensä 41 kappaletta. Esimerkistä huomaa, että verkkokeskustelu on asynkroninen. Esimerkin viestit ovat viestiketjun peräkkäisiä viestejä, ja niiden julkaisemisen välillä on viivettä 10–40 minuuttia.

2.4 Kehonkielen puuttuminen

Kasvokkain käydyssä keskustelussa puhujan äänensävy ja kehonkieli ovat ratkaisevia lausuman sisällön lisäksi. Keskustelufoorumilla tapahtuvasta verkkokeskustelusta nämä nonverbaaliset elementit puuttuvat, joten keskustelun käyminen on pelkän kirjoitetun tekstin ja siinä olevan verbaalisen itseilmaisun varassa. Tietokoneen ääressä keskustelufoorumille viestiä kirjoittaessa ei näe eikä kuule toista osapuolta, mistä voi aiheutua hankaluuksia. Toisen viestin sisällön voi käsittää eri tavalla kuin millaiseksi toinen on sen tarkoittanut, mistä seuraa väärinkäsitys. Kuten Herring mainitsee, internetin kieli on olemassa mobiiliteknologiassa. Tietokonekommunikaatio (englanniksi *computer-mediated communication*) on tekstipohjaista. Kommunikaatio tapahtuu verkkokeskustelussakin tekstien välityksellä (Herring 2014a).

Vauraan mukaan tunneikonit eli hymiöt ovat virtuaalista kehonkieltä, jolla verkkokeskustelussa korvataan kasvokkaisen keskustelun kehonkieltä eli ilmeitä, eleitä ja ääntä (Vauras 2008: 214).

(2)

Oon sitä mieltä, että jokaisen pitäisi saada mennä naimisiin rakastamansa ihmisen kanssa, oli sitten hetero tai ei :)

Tunneikonit eivät ole yleistyneet vain siksi, että olisivat hauskoja ja muodikkaita, vaan siksi, että ne ovat näppärä ja tehokas keino viestiä etenkin nopeatempoisissa verkkokeskusteluissa. Koska tietokonevälitteinen kirjoittamalla käyty keskustelu on usein nopeatempoista ja hetkeen sidottua, siihen ei voi soveltaa samanlaisia tekstistrategioita kuin huolellisesti laadittuun ja jäsenneltyyn laajempaan tekstiin. Hymiön puuttuminen voikin saada viestin kuulostamaan tahattoman töksähtävältä, jopa tylyltä. Ja aina nopeasti kirjoitettaessa ei mietitä, miltä viesti kuulostaa muiden mielestä. Tämä on yksi verkkokommunikaation ongelma. Vauras mainitsee, että hymiöt ovat

ilmiönä niin vakiintuneita, että monet nuoret jopa kertovat huolestuvansa, jos toisen viestistä puuttuu hymiö: onko jokin kenties vialla? (Vauras 2008: 214; 218; 220)

2.5 Anonymiteetti

Keskustelufoorumilla kirjoittaja yleensä suojaa todellisen henkilöllisyytensä esiintymällä pelkällä nimimerkillä. Keskustelut siis tapahtuvat nimettömästi oman nimimerkin takaa. Mäkinen käyttää ilmiöstä käsitettä anonymiteetti, joka tarkoittaa, että sanoman lähettäjän oma varsinainen persoona on salattu eikä siis näy vastaanottajille. Anonymiteetti merkitsee paitsi nimettömänä esiintymistä myös tavoittamattomuutta, näkymättömyyttä ja kätkeytymistä jonnekin, josta yksilöä ei voi identifioida. Anonymiteetti internetissä mahdollistaa roolikäyttäytymisen (Mäkinen 2006: 175). Siispä on helpompaa ottaa itselleen sellainenkin rooli, joka eroaa radikaalisti arkielämän tutusta roolista, kun muut eivät voi identifioida henkilöä. Oman nimimerkin takana on ”turvassa” ja voi vapaasti toteuttaa verkkoidentiteettiään. Mainittakoon kuitenkin, että nykyään joissakin sosiaalisissa medioissa käydään keskusteluja oikeilla nimillä nimimerkkien sijaan, kuten Facebookissa. Etu- ja sukunimi näkyvät siellä muille. Laaksosen ja Matikaisen mukaan pseudonyymisyydestä on kyse, kun käyttäjä antaa itsestään rajattuja tietoja, mutta nekin keinoidentiteetin takaa. Esimerkiksi käyttäjän luoma nimimerkki voi osittain liittyä hänen oikeaan nimeensä, mikä on pseudonyymisyyttä. Anonyymiudessa sen sijaan käyttäjän identiteetti ei ole ilmiselvästi esillä (Laaksonen & Matikainen 2013: 195). Nikkilä ja Malmirae toteavat, että koska kommunikoijan oikea henkilöllisyys ei ole tiedossa, henkilöllisyyden voi internetissä helposti valehdella ja toisena henkilönä esiintyä (Nikkilä & Malmirae 1999: 169).

Laaksonen ja Matikainen katsovat yhdeksi keskustelukulttuuriin vaikuttavaksi tekijäksi sen, kuinka julkisesti ja avoimesti keskustelijoiden identiteetti näkyy muille. Monet verkkokeskusteluista tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet anonyymien keskustelun olevan tasoltaan heikompaa kuin oikeilla nimillä käydyn (Laaksonen & Matikainen 2013: 199). Tämä selittyy sillä, että nimimerkin suojissa on pienempi kynnys tuottaa heikkotasoisia tekstiä, jonka sisältöä ei ole mietitty loppuun saakka, tai vaikka sisältö olisikin harkitusti kirjoitettu, teksti on julkaistu hyvän keskustelun käytänteistä välittämättä. Oman nimen näkyminen kaikille puolestaan identifioi kirjoittajan, joten kirjoittaja paljastaa henkilöllisyytensä tekstillään. Jos

demi.fi:ssä nimimerkeillä käytyjä keskusteluja vertaisi esimerkiksi Facebookissa oikeilla nimillä käytyihin, voisi jopa huomata, keskustelujen tasot poikkeavat toisistaan. Tämä aihe olisi verkkotutkimuksessa tutkimuksenteon arvoinen.

2.6 Virtuaalinen todellisuus ja virtuaaliset yhteisöt

Gattiker käyttää teoksessaan englanninkielisiä termejä *virtual reality* ja *virtual community*, joiden suomennokset ovat ”virtuaalinen todellisuus” ja ”virtuaalinen yhteisö”. Virtuaalinen todellisuus on virtuaalisen yhteisön perusta. Ihmiset luovat verkossa virtuaalista todellisuutta, jossa he jakavat asioita esimerkiksi kulttuuriin, kokemuksiin ja kieleen liittyen. Virtuaalisen todellisuuden voi ajatella prosessina, jossa luodaan keinotekoinen todellisuus teknisen laitteen välityksellä. Tuohon keinotekoiseen todellisuuteen osallistuva henkilö saa vahvan tunteen osallistumisesta uuteen ympäristöön. Virtuaalinen yhteisö puolestaan on virtuaalisessa todellisuudessa muodostunut keinotekoinen sosiaalinen konstruktio, johon kuuluu ihmisiä samanlaisine kiinnostuksenkohteineen (Gattiker 2001: 14).

Salmi määrittelee käsitteen kyberavaruus (englanniksi *cyberspace*) ”tietokoneiden ja tietoverkkojen muodostamaksi virtuaaliseksi, keinotekoiseksi todellisuudeksi”. Käsite on peräisin 1980-luvun tieteiskirjallisuudesta mutta nykyään lähinnä internetin synonyymi (Salmi 2014: 194). Salmen mukaan verkkoyhteisö on luonteeltaan virtuaalista: siellä jäsenet luovat henkilöisyyksiä ja kuvailevat niitä muille. Kuvailut ominaisuudet saattavat poiketa todellisen henkilön ominaisuuksista. Verkkoyhteisö ja virtuaaliyhteisö ovat synonyymisia käsitteitä (englanniksi *online community*; *virtual community*; *web community*) ja tarkoittavat yhteisöä, jossa vuorovaikutus tapahtuu pääasiallisesti tietoverkon välityksellä, kuten keskustelupalstoilla (Salmi 2014: 206).

Mäkinen määrittelee sanan virtuaalinen tarkoittamaan näennäisyyttä. Käsitteestä virtuaalisuus hän toteaa, että se edellyttää dualistista eli kahtiajakautunutta käsitystä todellisuudesta: fyysisen todellisuutemme lisäksi on olemassa ikään kuin kuviteltu todellisuus. Virtuaalisuus simuloi toisenlaisen tai toisenlaisten todellisuuksien olemassaoloa. Mäkinen katsoo, että internetistä puhuttaessa voidaan puhua sekä virtuaalisista osatodellisuuksista että yhdestä suuresta virtuaalitodellisuudesta. Virtuaalisesta osatodellisuudesta hän mainitsee esimerkkinä habbo-hotellin: se on

internetin käyttäjien luoma yhteisö, virtuaalitodellisuus (Mäkinen 2006: 12–13). Mitä omaan aineistooni tulee, voi demi.fi:n keskustelijoiden eli ”demittäjien”, kuten heitä arkikielellä usein kutsutaan, muodostamaa yhteisöä yhtä lailla ajatella esimerkkinä virtuaalisesta osatodellisuudesta. Demi.fi:n yhteisön ovat ”demittäjät” luoneet.

2.7 Vapaamuotoisuus

Hynönen korostaa, että verkkokeskustelu on ajatustenvaihtoa verkossa. Keskustelufoorumilla kirjoittaja saa paitsi vastauksen kysymyksellä hakemaansa tietoon myös ennen kaikkea mahdollisuuden ajatustenvaihtoon muiden samasta aiheesta kiinnostuneiden ihmisten kanssa. Keskustelufoorumilla on mahdollista keskustella muustakin kuin sivuston varsinaisesta aiheesta. Siispä verkkokeskustelut ovat hyvinkin vapaamuotoisia. Foorumeita kutsutaan vaihtelevasti myös verkkokeskusteluiksi tai keskustelupalstoiksi ja -alueiksi. Hynösen mukaan kielenkäyttö foorumilla on jotain verkkojuttelun ja neutraalin yleiskielen väliltä. Keskustelufoorumilla sallitaan vapaudet, ja keskusteluihin voivat osallistua yhtä lailla ne, jotka eivät hallitse yleiskielen normeja kovin hyvin, kuin hyvät kirjoittajat. Ketään ei ole tarkoitus jättää keskusteluryhmän ulkopuolelle kielipoliittisin perustein (Hynönen 2008: 187–188).

Korhonen toteaa, että monien mielestä internetin paras ominaisuus on juuri se, että siellä on muita ihmisiä: verkko on oikein käytettynä hyvä yhteydenpitoväline, joka antaa mahdollisuuden kohdata muut ja käydä keskustelua (Korhonen 2003: 15). Vapaamuotoisiin verkkokeskusteluihin osallistuminen on Vauraan mukaan kannattavaa, sillä se kehittää kielitajua, kirjoitus- ja lukurutiinia ja mahdollisesti luovuutta (Vauras 2008: 220). Mäkinen mainitsee, että ihminen pääsee virtuaalitodellisuudessa hetkeksi irti vastuusta ja velvollisuuksista. Ihminen uppoaa niin sanottuun lumetodellisuuteen, mutta palaa sieltä helposti takaisin nykyhetkeen yhtä kokemusta rikkaampana (Mäkinen 2006: 13).

Vauras käyttää verkkokeskustelujen kielestä käsitettä verkkosuomi. Hän sijoittaa sen puhekielen ja kirjakielen välimaastoon. Verkkosuomea ei voi lokeroida vain jompaankumpaan näistä kategorioista, sillä siinä on sekä puhekielen että kirjakielen ominaisuuksia ja omia erityispiirteitään. Verkkokeskustelut ovat Vauraan mukaan puhekielisiä keskusteluja, joita tuotetaan sähköisessä mediassa tekstin välityksellä. Eli vaikka kieli on kirjoitettua, kirjoittajat kirjoittavat sitä puhekielellä ja

tuottavat sisältöä spontaanisti aivan kuten puhettakin tuotetaan. Koska verkkosuomi on puhekielellä spontaanisti kirjoitettua, se on vapaamuotoista. Esimerkiksi isoihin alkukirjaimiin, virkkeenloppuisiin pisteisiin tai yleiskielen mukaisiin sanamuotoihin ei usein kiinnitetä huomiota. Verkkosuomi on yleinen kielimuoto, jota käytetään virallisen nykysuomen rinnalla. Sen käyttö ei merkitse suomalaisten kielitaidon huonontumista, vaan usein kirjoittajat kyllä osaavat kielen normit. Kielen normeja vain ei sovelleta verkossa, koska juttutuokioiden siellä ovat niin nopeita ja hetkeen sidottuja (Vauras 2008: 210–211).

Demi.fi:ssä keskustelu on hyvinkin vapaamuotoista. Foorumilla käyminen on nuorten mukava vapaa-ajan harrastus. Keskustelijat saavat pienen irtioton koulusta ja muusta arjesta. Tekstien ei tarvitse olla oikeinkirjoitukseltaan virheettömiä tai sisällöltään viimeisen päälle huoliteltuja ja jäseneltyjä, kuten esimerkiksi äidinkielen tunteilla. Kirjoittajilla on foorumilla oikeus kirjoittaa, kuten he itse haluavat, ja jutella vapaamuotoisesti itseään kiinnostavista puheenaiheista. Kukaan sivustolla käyvä tuskin huomauttelee muille tekstien kielioppivirheistä tai tyylliseikoista, ellei sitten teksti ole erittäin epäselvää, vaikealukuista tai toisaalta asiatonta ja epäkohteliasta.

2.8 Affektiivisuus: samanmielisyyden ja erimielisyyden ilmaiseminen

Vauraan mukaan verkkokeskustelussa kommunikoinnille on tyypillistä affektisten keinojen käyttö. Keskustelijat osoittavat niillä suhtautumistaan asiaan, joka on puheenaiheena. Affektisiä ilmauksia on sekä myönteisiä että kielteisiä. Myönteisillä affektisillä ilmauksilla osoitetaan tyypillisesti kohteliaisuutta ja yhteistyöhalua, kun taas kielteisillä esimerkiksi ärtymystä (Vauras 2008: 218). Vauras käsittelee aihetta tunneikonien näkökulmasta. Olen itse soveltanut aiheen koskemaan samanmielisyyden ja erimielisyyden ilmaisuja. Tunneikoneihin en keskity.

Seuraavat aineistoesimerkit 3–6 ovat samanmielisyyden ilmaisuja. Ne osoittavat paitsi samanmielisyyttä myös ystävällisyyttä ja toisen arvostamista. Myönteisiä affektisiä ilmauksia ei aineistoni keskusteluista löydy siinä määrin kuin kielteisiä – itse asiassa myönteisiä affektisiä ilmauksia löytyy vain hyvin satunnaisesti – mutta kuitenkin keskusteluissa on tilanteita, joissa kirjoittajat kohdistavat viestinsä toiselle ystävälliseen ja miellyttävään sävyyn.

(3)

Whalela kiteytti juuri sen, mitä olin juuri tulossa sanomaan.

(4)

Kiitos vihdoin joltakulta järjen sanaa.

(5)

Tämä on loistavasti sanottu. Miksei aloittaja tähän ole mitään vastannut?

(6)

Ja hei muuten finlandlover, ihan näin puskasta haluaisin myös kiittää sinua, koska vaikka ollaankin eri mieltä niin osaat keskustella asiallisesti ja antaa perusteluja ajatuksillesi, tämä tuntuu erittäin raikkaalta vaihtelulta sille ihmeelliselle ölinälle että homot-on-ällöjä-hyi-ei-avioliitto-oikeutta-heille-ai-miksi-no-en-tiiä-en-vaan-suvaitse-hyi-vaikka-en-tod-oo-mikään-foobikko-öli-öli! :)

Esimerkissä 3 myötäilläään toisen näkemystä ja ilmaistaan sen myös olevan hyvin kiteytetty; esimerkissä 4 kiitellään toista ensimmäiseksi henkilöksi, jolta on ”vihdoin” tullut järkevä kommentti; esimerkissä 5 kehuaan toisen sanomaa loistavaksi ja kummastellaan, miksei ketjun aloittaja ole kommentoinut moiseen mitään; esimerkissä 6 kiitellään tunneikonin :) kera toista asiallisesta ja hyvästä argumentoinnista, joka on mukavaa vaihtelua muiden kirjoittajien yksipuolisille ja ikäville kommentteille.

Kielteisillä affektisilla ilmauksilla puolestaan osoitetaan kielteisiä tunteuksia, kuten ärtymystä (Vauras 2008: 218). Kirjoittajat ovat eri mieltä toisen kanssa. Kielteisiä affektisia ilmauksia löytyy aineistostani runsaslukuisemmin kuin myönteisiä. Ilmiö selittyy sillä, että verkossa tapahtuvassa ihmisten välisessä ajatustenvaihdossa kommentoidaan yleisimmin silloin, kun on sanottavana eriävä mielipide tai jokin uusi näkökulma asiaan. Positiivisen palautteen antaminen ja toisen kehuminen ei ole kaikille ihmisille ominaista, vaan myönteiset sanat jätetään kirjoittamatta. Seuraavissa aineistoesimerkeissä 7–8 kirjoittajat käyttävät kielteisiä affektisia ilmauksia.

(7)

Avioliitot on ollut olemassa kauan enne raamattua joten se ei ole kirkon hallussa. Eli perustelusi ei ole järkevä.

(8)

Uskon kyllä itsekin, että homojen kritisointi vähenisi pikkuhiljaa lain hyväksymisen jälkeen. -- En kuitenkaan ymmärrä, miksi näet tämän huonona asiana?

Esimerkkien 7 ja 8 kirjoittajat ovat eri mieltä toisen kanssa, mutta ilmaisevat sen maltillisesti. Esimerkin 7 kirjoittaja kylläkin ilmoittaa, ettei toisen perustelu ole järkevä, mutta perustelee sanansa toista vastaan yleisellä faktatiedolla, että avioliitot ovat olleet olemassa jo ennen Raamattua. Hän ei hyökkää toista vastaan vaan toteaa

yksinkertaisesti, ettei allekirjoita toisen perustelua, koska se vain ei ole järkevä. Esimerkin 8 kirjoittaja sanoo kummeksuen toiselle, ettei ymmärrä, miksi toinen näkee huonona asiana sen, että homoseksuaaleja ei enää kritisoidaisi yhtä paljon sen jälkeen, kun lakimuutos tulisi voimaan. Hänen sanansa pysyvät yhtä lailla maltillisina.

Seuraavissa aineistoesimerkeissä 9–13 kielteiset affektiset ilmaukset ovat astetta hyökkäävämpiä. Mikkosen mukaan hyökkääminen on argumentointitapa, jossa vastakkaista mielipidettä ilmaistaan kärkevästi ja ilmaisemiseen käytetään paljon affektiivisia ilmauksia (Mikkonen 2010: 152).

(9)

Mä en ihan voi uskoa, että käytit sanakirjaa perusteena tässä asiassa. Sanakirjaa voidaan aina muuttaa, -- Voisitko kertoa, miksi avioliitto on vain miehen ja naisen välinen? Mitä se sinun elämäsi vaikuttaa, vaikka samaa sukupuolta olevat saisivat mennä keskenään naimisiin?

(10)

Eikö sinun mielestäsi vähemmistöjen oikeuksilla ole mitään väliä?

(11)

Edelliset vastaajat ovat jo hienosti kumonneet edelliset argumenttisi kirkosta ja suomalaisuuden heikkenemisestä. Mitä on jäljellä?

(12)

Ja tähän väliin voisin heittää (koska sinua näytti huolestuttavan) että suurin osa ulkomaista ei anna homoparin edes adoptoida omia kansalaisiaan -- Joten tuo lapsia voidaan adoptida [adoptoida] ulkomailta on aika huono argumentti (Ja vaikka se olisi mahdollista se olisi silti huono argumentti)

(13)

Hienosti osaat kyllä pointin viestistäni hukata. Tosin se on inhimillistä, kun kiukuttaa toisen argumentaation olevan järkeenkäypä eikä siihen osaa vastata järkevästi. -- Minä perustelin koko homoseksuaalisuuden luonnonvastaisuutta. Näin rautalangasta väännettynä.

Kirjoittajat kritisoivat toista – kuitenkin aika lailla hyvän maun rajoissa. Jotkut retoriset kysymykset ovat hyökkääviä. Esimerkin 9 kirjoittaja kummastelee toisen argumentointia ja pyytää tätä perustelemaan lisää. Hän käyttää kahta retorista kysymystä: toinen liittyy avioliittoon ja toinen siihen, miten asia toisen elämään muka vaikuttaisi. Esimerkki 10 on retorinen kysymys, jonka kirjoittaja kuulostaa siltä, että pitää toisen argumentointia välinpitämättömänä ja ihmisarvoa loukkaavana. Hän käyttää ääri-ilmaisua ”mitään väliä”: kyseenalaistaa toisen ajattelutavan, mikäli se on sellainen, että toinen ei välitä patkääkään vähemmistöjen oikeuksista. Esimerkin 11 kirjoittaja kysyy ironisesti, mitä on jäljellä, sanottuaan ensin että toisen argumentit on jo kumottu. Hän ei usko toisen kykenevän enää uusiin hyviin argumentteihin, minkä hän mieluusti kertoo toiselle. Hän ei varsinaisesti käytä loukkaavia sanoja, mutta kuulostaa

kieltämättä siltä kuin yrittäisi saattaa toisen naurunalaiseksi argumentoijaksi, jonka argumentoinnin välineet ovat loppuneet. Hänen viestinsä toiselle on, että kukaan ei ole toisen puolella, vaan tämä on yksin näkemyksensä kanssa eikä saa mistään tukea. Esimerkin 12 kirjoittaja ilmoittaa negatiivisella sanavalinnalla toisen argumentin olevan ”aika huono”. Kirjoittaja ei käytä ääri-ilmaisua, joka voisi tyrmätä toisen näkemyksen totaalisesti, mutta selvästi osoittaa, että toisen argumentti on kuitenkin epäonnistunut. Esimerkin 13 kirjoittaja on juuri argumentoinut, miksi homoseksuaalisuus olisi luonnonvastaista, ja toinen on närkästynyt. Kirjoittaja kuulostaa syyllistävältä toista kohtaan: toinen on hukannut viestin pointin ”hienosti”, joka on adverbina ironinen. Kirjoittaja ivailee, että toista kiukuttaa, kun on jäänyt häviölle argumentoinnissa. Sitten hän vielä toteaa, että ”vääntää rautalangasta”: idiomi merkitsee, että toinen ei hänen mielestään tajua asiaa ilman, että se täytyy selittää aivan perusteellisesti.

2.9 Kohteliaisuus ja yleistajuisuus, konfliktit

Vaikka keskustelufoorumit ovat tyyliltään hyvinkin vapaita ja rentoja, lähes kaikkialla kuitenkin ohjeistetaan kirjoittajia kohteliaisuuteen ja yleistajuisuuteen. Tästä on laadittu tietopaketti ikään kuin verkon etiketti, joka tunnetaan nimellä netiketti (Hynönen 2008: 187). Mäkisen mukaan sana netiketti tulee englannin kielen sanoista *network* ja *etiquette* ja tarkoittaa internetin tai tietoverkon käyttäytymissääntöjä. Sääntöjä on laadittu netikettiin esimerkiksi keskustelupalstakäytännöstä. Ei ole olemassa vain yhtä ja ainoaa netikettä, vaan verkosta löytyy useita eri sääntökokoelmia (Mäkinen 2006: 84). Keskustelufoorumeilla on usein omat sääntönsä, joista on tehty kooste sivustolle. Tällainen on esimerkiksi keskustelufoorumilla [demi.fi](http://www.demi.fi/content/demifin-säännöt/420971) (verkko-osoite: <http://www.demi.fi/content/demifin-säännöt/420971>). Leikas on hyödyntänyt aineistonaan [demi.fi](http://www.demi.fi):stä koottuja keskusteluja pro gradu -tutkielmassaan ”’Joo, asioista saa ja pitää olla erimieltä, mut...’ Kohteliaisuus ja erimielisyyden ilmaiseminen nuorten keskustelufoorumeissa internetissä” (Leikas 2002). Leikaksen tuloksista ilmenee, että pääosin [demi.fi](http://www.demi.fi):n keskustelijat ovat kohteliaita toisilleen – ehkä yleisen odotuksen vastaisesti. Aineistona nimittäin on vapaamuotoinen keskustelufoorumi, jonne ihmiset voivat kirjoittaa mitä huvittaa.

Joskus käy niin, että kirjoittajien välinen sananvaihto verkossa yltyy riidaksi ja ainakin joku kirjoittajista unohtaa hyvän verkkokäyttäytymisen mukaiset

säännöt. Salmi mainitsee käsitteen verkkohäiriköinti (englanniksi *web abuse*) tarkoittavan yksinkertaisesti häiritsevää käyttäytymistä verkossa. Sitä edustavat esimerkiksi verkkoprovosointi, verkkokiusaaminen ja verkkoahdistelu. Verkkoprovosointi, ”trollaus” (englanniksi *trolling*), puolestaan merkitsee sellaista verkkohäiriköintiä, jossa lähetetään ärsyttämään pyrkiviä viestejä keskustelupalstoille tai muihin internetin palveluihin. Ne yrittävät tahallaan saada toiset reagoimaan voimakkaasti (Salmi 2014: 203; 205).

Laaksosen ja Matikaisen mukaan pahinta heikkotasoista kommunikaatiota verkossa on niin sanottu fleimaaminen (tulee englanninkielisestä sanasta *flaming*), joka merkitsee aggressiivista viestintää (Laaksonen & Matikainen 2013: 199). Laitinen mainitsee, että fleimaaminen on tulkinnanvarainen käsite. Mikä on toisen mielestä fleimaamista, ei toisen mielestä välttämättä sitä ole. Fleimaamisella viitataan tiettyyn aiheeseen, ja viesti osoitetaan suoraan jollekulle tai joillekulle keskustelussa (Laitinen 2009: 6). Seuraavat aineistoesimerkit 14–15 voi tulkita fleimaaviksi.

(14)

Miksi kukaan ei olisi tyytyväinen siihen kenestä pitää ilman että tollaiset vajakit kuin sinä tuputtaa tollasta paskaa että se pitäisi muuttaa tai että se ei olisi hyvä.

(15)

Mitäs jos sinäkin kuola-aivo lukisit edes sen aloitusviestin ennen tuollaisen joutavan mihinkään liittymättömän lässynlääkiä kirjoittamista?

Esimerkin 14 kirjoittaja nimittää vastapuolta vajakiksi, joka sanana merkitsee vajaaälyistä ihmistä. Kirjoittaja kuvaa toisen esittämiä näkemyksiä voimasanan sisältävällä ilmauksella ”paskan tuputtamiseksi”. Esimerkin 15 kirjoittaja nimittää vastapuolta kuola-aivoksi, jonka merkitys sanana ei ole vakiintunut mutta joka ei tosiaankaan kuulosta mairittelevalta. Nimittely ilmeisesti viittaa siihen, että kirjoittaja kyseenalaistaa toisen älykkyyden: yhdyssanan perusosa on ”aivo” ja määriteosa eritettä merkitsevä ”kuola”. Eli kuvainnollisesti sanoen ovat kirjoittajan mielestä toisen aivot täynnä kuolaa älykkäiden ajatusten sijaan. Ja kun kirjoittaja lyttää toisen tekstin ”joutavaksi mihinkään liittymättömäksi lässynlääksi”, on viimeistään selvää, että hänen asenteensa toista kohtaan on negatiivinen eikä hän peittele sitä.

Ahti käyttää verkkokommunikoinnissa tapahtuvasta kiistatilanteesta käsitettä konflikti. Hänen tutkimuksensa lähtökohtana on kolmivuoroinen rakenne, johon kuuluvat laukaisija, sitä seuraava ensimmäinen argumentti ja edelleen toinen argumentti. Hänen mukaansa oikeastaan mikä tahansa vuoro voi johtaa konfliktiin

riippuen siitä, kuka ensimmäiseen vuoroon vastaa ja miten. Aina laukaisija ei ole tahallaan provosoiva. Ensimmäisen argumentin esittäjä kuitenkin provosoituu, ja toisessa argumentissa joku muu kirjoittaja tai laukaisijan kirjoittaja vastaa argumenttiin jatkamalla kiistaa. Tämän rakenteen lisäksi on myös sovittavia vuoroja. Niissä kolmas vuoro ei ole kiistaa jatkava toinen argumentti vaan sovittelija, joka neutraloi tilanteen (Ahti 2011: 12). Aineistoesimerkin 16 viesteistä nimimerkin KAS_KALKKUNA ensimmäistä viestiä voi pitää laukaisijana, nimimerkin onelove_ vastausta siihen ensimmäisenä argumenttina ja nimimerkin KAS_KALKKUNA vastausta siihen sovittelijana, joka neutraloi tilanteen.

(16)

KAS_KALKKUNA 19.03.2014 11:56 (65/91)

Onelove, en usko että se kaverisi on homo, jos hän ei kerran edes pysty rakastumaan miehiin. Homoudessa kun on kyse juuri siitä rakkaudesta samaan sukupuoleen. Jos niin kovin haluaa olla naisen kanssa, niin ei kukaan häneltä sitä kiellä? Ehkei hän sitten pidä mistään jos ei pysty rakastumaan mihinlään sukupuoleen.. oli miten oli, kaveris vaikuttaa olevan aika pihalla ja kannatan hänelle itsetutkiskelua, --

onelove_ 19.03.2014 12:18 (68/91)

Minkä hemmetin takia mun pitää todistella kaverini homoutta? :D Ja kuule, homoudessa on kyse paljon muustakin ku siitä rakkaudesta. Tää mun kaveri syttyy miehistä ja ihastuu voimakkaasti miehiin, mutta se ei tunne niitä kohtaan varsinaista rakkautta. Ja mitä vittua, ”oikea homo”? :DDD Mitä sun persettä nii kovasti kutittaa, että tollasia ihmisiä on olemassa? :D

KAS_KALKKUNA 19.03.2014 13:04 (71/91)

siis en vaan ymmärrä mitä tarkoitat sillä että on homo mutta haluaa naisen. What. Enkä ole kyllä kuullut heterosta tai homosta joka ei kykene rakastumaan sukupuoleen josta pitää, siksi kuulosti oudolta. Tietty voi olla, ettei ole vaan kohdannu vielä oikeaa ihmistä etenkin jos kyseessä on nuori ihminen. -- Musta tuokin oli oudon kuuloista että on homo joka tuntee olevansa enemmän hetero. Eikös se silloin ole vaikka biseksuaali ?

Tämä on aineistoesimerkki keskustelussa ilmenevästä konfliktinalusta. Nimimerkki KAS_KALKKUNA kummastelee nimimerkin onelove_ väitettä, että joku henkilö olisi homoseksuaali mutta ei kykenisi rakastumaan miehiin vaan haluaisi rakastua naisiin. Nimimerkin onelove_ vastaus on närkästynyt. Hän ei koe tarvetta todistella kaverinsa homoutta eikä pidä toisen mainitsemasta kategorisoinnista ”oikea homo”. Viestissä esiintyy kiro sanoja ja suoraa puhuttelua toiselle. Nauramista osoittavat tunneikonit :D ja :DDD ehkä pehmentävät vaikutelmaa: voi tulkita, että onelove_ ei ehkä olekaan oikeastaan vihainen vaan myös sarkastisen huvittunut toisen väittämistä. KAS_KALKKUNA vastaa viestiin maltillisesti argumentoiden eikä ala riidellä. Hän esittää toki lisää argumentteja näkemykselleen (ei ole koskaan kuullut tällaisesta henkilöstä, ja siksi asia kuulostaa oudolta), mutta huomioi vastakkaisen näkemyksen ja

myöntää ehkä olevansa väärässä: ”Tietty voi olla, ettei --”. Jos tämä tilanne onkin konflikti, se ei etene: nimimerkki onelove_ ei enää myöhemmässä keskustelussa vastaa nimimerkin KAS_KALKKUNA viestiin, joten aiheen käsittely heidän välillään loppuu kokonaan. Koska konfliktista löytyy lähinnä tämä yksittäinen aineistoesimerkki, voi todeta, että aineistoni viestiketjut ovat hillittyjä kielenkäytöltään. Kirjoittajat eivät räikeästi riitele keskenään. Vähäiset konfliktit päättyvät nopeasti.

3 Aineisto

Tässä luvussa kerron lyhyesti taustatietoa keskustelufoorumista demi.fi, joka on aineistoni lähde. Sen jälkeen esittelen omassa alaluvussaan aineiston, jonka olen koonnut sieltä.

3.1 Demi.fi

Demi.fi on Suomen suurin ja aktiivisin nuorille naisille suunnattu keskustelufoorumi. Se on perustettu aikakauslehti Demin pohjalta. A-lehtien julkaiseman Demin kohderyhmä on 15–19-vuotiaat tytöt ja nuoret naiset, ja Demi onkin tyttöjen ja nuorten naisten suosittu brändi ja ilmiö. Demi.fi:ssä on useita keskusteluosastoja eri aihepiireille. Keskusteluosastoja on muun muassa ihmissuhteisiin, tyyliin ja kauneuteen, kehoon, ajankohtaisiin uutisiin, elokuvaan, musiikkiin, tv-ohjelmiin, urheiluun, harrastuksiin, kirjoihin ja roolipeleihin liittyen. Yksi viestiketju voi olla enintään 150 viestin pituinen. Kun viestimäärä täyttyy, ketju menee lukkoon, eikä siihen voi enää kirjoittaa, vaan keskustelua tulee jatkaa uudessa viestiketjussa. Sivustolta löytyy myös viittauksia lehteen ja tuoreimmassa numerossa julkaistuihin artikkeleihin ja kilpailuihin.

Keskustelufoorumina demi.fi edustaa niitä ominaisuuksia, joita olen edellä käsitellyt verkkokeskustelun kommunikaation luvussa 2: globaalisuus, anonymiteetti, keskustelujen vapaamuotoisuus, kehonkielen puuttuminen, ylläpidon säännöt kohteliaisuudesta ja yleistajuisuudesta sekä asynkronisuus. Demi.fi on periaatteessa globaali: siellä harrastetut verkkokeskustelut näkyvät julkisesti kaikille internetin käyttäjille. Kuka tahansa pääsee niihin käsiksi ja voi niitä lukea – tietysti sillä

edellytyksellä, että osaa suomen kieltä, joka on demi.fi:n pääkieli. Kirjoittajilla on käytössään nimimerkit, joten he ovat anonyymeja. Nimimerkkien takaa kirjoittajat voivat käydä vapaamuotoisia keskusteluja vaikka mistä puheenaiheista oman kiinnostuksensa mukaan. Kehonkieli puuttuu luonnollisesti, eikä toisia kirjoittajia voi nähdä: mahdollisuutta videokeskusteluun ei ole. Demi.fi on laatinut sivuston säännöt, joihin jokaisen kannattaa tutustua ennen kuin osallistuu keskusteluihin. Demi.fi:n keskustelut ovat periaatteessa asynkronisia, sillä viestiketjuissa ei näe reaaliaikaisesti, kun joku kirjoittaa parhaillaan viestiä, eikä myöskään juuri julkaistu viesti ilmesty ruutuun reaaliajassa. Nähdäkseen uuden viestin täytyy selain päivittää klikkauksella. Siispä keskustelu tapahtuu viiveellä. Viestejä voi kirjoittaa viestiketjuihin pitkänkin ajan kuluttua: aikarajaa ei ole. Jos johonkin viestiketjuun kirjoitetaan kovin aktiivisesti ja uusia viestejä julkaistaan minuutin välein, voi toki katsoa, että tällöin kyseisellä keskustelulla on nopeatempoinen, synkroninen luonne chat-keskustelun tapaan. Samat kirjoittajat voivat tällöin olla koko ajan kirjautuneina sisään odottelemassa, että viestiin tulee vastaus. Sen, onko joku demi.fi:ssä kirjautunut parhaillaan sisään, huomaa visuaalisesta ominaisuudesta: vihreästä ”pallukasta” viestin kirjoittaneen nimimerkin vieressä. Jos vihreä pallukka on näkyvillä, kyseinen käyttäjä on parhaillaan kirjautuneena sisään.

Demi.fi:in rekisteröidytään itse keksityllä nimimerkillä. Nimimerkki on vapaavalintainen sillä rajoituksella, että jonkun toisen käytössä jo olevaa nimimerkkiä ei voi ottaa itselleen. Rekisteröidyttyään saa oman profiilin, jota sanotaan Omaksi Demiksi, lyhennettynä OD. Sinne voi halutessaan kirjoittaa kuvauksen itsestään ja lisätä kuvan. Profiilissa lukee mielenkiintoisia tietoja, kuten minä päivänä on rekisteröitynyt foorumille, montako viestiä on kaiken kaikkiaan kirjoittanut ja montako kertaa omaa profiilia ovat muut käyttäjät katsoneet. Nämä tiedot näkyvät sekä käyttäjälle itselleen että muille. Demi.fi:stä löytyy paitsi keskusteluosastoja myös Demilöitä, joita saa kuka tahansa käyttäjä perustaa mistä tahansa aiheesta ja joihin sitten liittyvät aiheesta kiinnostuneet ihmiset. Demilöissä voi keskustella ryhmäläisten kanssa kiinnostuksenkohteistaan ja lisätä kuvia ja tekstiä. Monet rekisteröityneet nimimerkit ovat varmastikin löytäneet lehden kautta tiensä foorumille: he ovat Demin tilaajia tai irtonumeron ostajia. Tietysti joukkoon mahtuu myös niitä, jotka eivät lehteä lue vaan ovat mukana foorumilla mielenkiintoisten keskustelujen ja puheenaiheiden, samanhenkisten ja -ikäisten ihmisten ja hyvän yhteishengen vuoksi.

Haasion mukaan keskustelupalstat voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään, jotka ovat: 1) yleiset kaikille avoimet keskustelupalstat ja 2) joko kokonaan tai osin suljetut keskustelupalstat. Monet keskustelupalstat ovat rajoittaneet viestien jakamismahdollisuuden pelkästään rekisteröityneille ja kirjautuneille käyttäjille, jotta palvelun asiallisuus säilyisi (Haasio 2008: 194–195). Demi.fi on osin suljettu keskustelupalsta. Siellä kuka tahansa internetiä käyttävä pystyy vapaasti lukemaan keskustelijoiden julkaisemia viestejä millä tahansa keskusteluosastolla, mutta voidakseen kirjoittaa ja julkaista viestin itse täytyy olla kirjautuneena sisään rekisteröityneenä nimimerkkinä.

Demi.fi mainostaa sivustonsa ylläpitoa ja valvontaa tehokkaaksi. Keskusteluihin lähetettäviä viestejä ei tosin moderoida etukäteen, vaan klikkaamalla ”lähetä”-painiketta ne ilmestyvät heti muiden nähtäville ilman ennalta tarkistusta. Asiattoman sisällön voi kuitenkin kuka tahansa ilmoittaa ylläpidolle – oli rekisteröitynyt käyttäjä tai ei. Demi.fi:ssä on kiellettyä kiusaaminen, syrjiminen, ulkonäön arvostelu ja erityismainintana hyvän maun vastaiset puheenaiheet kuten esimerkiksi laihduttaminen, syömishäiriöt ja itsetuhoisuus. Sivustolla toimii valvojina Demin valitsemia keskustelunvalvojia, jotka tarvittaessa poistavat sellaisia asiattomia ja aiheettomia viestejä, kuvia ja kirjoituksia, jotka ovat sääntöjen vastaisia tai muuten häiritsevät foorumin yleistä ilmapiiriä. Salmi määrittelee sanan ”moderoida” (engl. *moderate*) seuraavanlaisesti: ”tarkistaa postituslistalla tai keskustelupalstalla julkaistavat viestit tai muu aineisto ja tarvittaessa poistaa asiattomina pitämänsä aineistot sekä mahdollisesti muokata keskustelupalsta” (Salmi 2014: 196).

Huomionarvoista on mainita, että aineistostani poimimani havainnot ovat pääosin naispuolisten kirjoittajien kädenjälkeä. Demin keskustelufoorumilta löytyy jokunen miespuolinen kirjoittajakin, mutta foorumi on hyvin naisvaltainen. Pelkkien nimimerkkien perusteella on mahdotonta päätellä, onko kunkin viestin kirjoittaja nais- vai miespuolinen, ja jätän tällaisen seikan huomiotta. Demin brändin perusteella keskustelut ovat naisvaltaisia. Nojaan tähän tietoon enkä ota tekstejä analysoidessani huomioon kirjoittajien mahdollista sukupuolta, koska kirjoittajien anonyymiuden vuoksi se ei edes onnistuisi. Kankaan mukaan mediakäytön tutkimuksissa on sukupuolierot nähty varsin pieninä. Hän on tutkinut tyttöjen ja poikien välisiä eroja teknologian harrastamisessa ja verkkokäyttäytymisessä. Vielä 1990-luvun alussa tytöt osallistuivat tietotekniikan verkostoihin paljon vähemmän kuin pojat. Kun internet ja mobiililaitteet yleistyivät, tuli työstäkin osa tietotekniikan käyttäjiä. Sitten on tutkittu

enemmänkin sukupuolten sisäisiä eroavaisuuksia kuin sukupuolten välisiä (Kangas 2002: 21–22).

Demi.fi:n keskustelufoorumilla on ilmeisesti monia aktiivisia keskustelijoita. Aineistoni keskusteluista huomaa, että jotkut nimimerkit osallistuvat saman viestiketjun keskusteluun useamman kerran, useammalla viestillä. On niitä, jotka innostuvat kommunikoimaan ja väittelemään näkemyksistä muiden kanssa. Tästä verkkokommunikaation ilmiöstä annettakoon esimerkiksi seuraava aineistoesimerkki 17.

(17)

Majordan 27.10.2015 17:02 (96/145)

[toisen viestin lainaus quote-toiminnolla]

Koska olen rasittava nippelitiedoilla pätevä, niin sanon tän. Viittaat selvästi tarinaan Lootista. Ne vieraat olivatkin enkeleitä, eivätkä enkelit ole alempiarvoisempia, kuin ihmiset, päinvastoin.

Lueppas se Raamattu kunnolla iteki ;)

sudenvarjo 27.10.2015 17:24 (98/145)

[toisen viestin lainaus quote-toiminnolla]

tiesikös tämä henkilö että hänen vieraansa oli enkeli? ja miksi enkeli olis ylempiarvoinen ko ihminen, miksi normaalin ihmisen ees pitäis suojella enkeliä, eikö se ihte osaa? uhrasikko silti oman puolisos?

ja kukaan ei vielääkään vastannu että hyväksyykö hän kaikki raamatun kohat, ne väkivaltaisekki. kummasti jengi hiljenee ko niistä puhutaan.

Majordan 27.10.2015 17:43 (100/145)

[toisen viestin lainaus quote-toiminnolla]

Käsittääkseni kyllä tiesi, tuskin se ois muutenkaan kumartunu ja kutsunut itseään palvelijaksi. Ei sitä taidettu suoraan kumminkaan sanoa. En ole ottanut Lootin tekoon kantaa, enkä itse tekis niin.

Tottakai hyväksyn ne väkivaltaisetkin kohdat, ei elämä oo koskaan ollu pelkkää ruusuilla tanssimista, vaan ihmisten luonto on nyt sellanen, et siitä seuraa huonojaki asioita.

sudenvarjo 27.10.2015 20:41 (105/145)

haluisko joku kertoo mulle kohan raamatusta jossa oikiasti homoseksuaalisuus kielletään, selvästi. niin että siinä selvästi sanotaan sen olevan väärin ja syntiä. ei mitään ympäripyöreitä kohtia jotka jengi vaan tulkitsee niin.

Tietysti on paljon niitäkin, jotka eivät toistuvasti kirjoittele. Jotkut kirjoittajat ovat viestiketjussa kirjoittaneet yhden ainoan viestin, joka sisältää lyhyimmillään yhden lauseen, ja siinä kaikki; tätä havainnollistavat aineistoesimerkit 18–19. Kaikille ei tule aktiivisen keskustelijan mainetta. Esimerkin 18 kirjoittaja kummastelee, millä perusteella homoseksuaalisuudesta pitäisi parantua. Hän esittää yleisen toteamuksen, että siinä ei ole mitään väärää – argumentoimatta sen enempää. Esimerkin 19 kirjoittaja puolestaan toteaa ilmeisen kyllästyneesti, että puheenaihe on kulunut. Hän kehottaa

muuta antamaan asian olla. Näin ollen hän ilmaisee haluttomuutensa osallistua keskusteluun sen enempää.

(18)

Eveehh 24.05.2015 22:34 (25/41)

Miksi siitä [homoudesta] pitäisi parantua, kun se ei ole sairaus, eikä siinä ole mitään väärää?

(19)

kayley 28.10.2015 23:16 (119/145)

Okei. Siis tää keskustelu on vuodelta 2014, ja tää asia on niiiiiin kulutettu. Miks tästä pitää edes enää keskustella? Tän homman puolesta on jo Suomessa äänestetty eduskunnassa, joten antakaa jo olla. Eikä pitäis muutenkaan kenenkään persettä hirveesti kutittaa.

3.2 Aineiston esittely

Aineistoni koostuu yhteensä neljästä demi.fi:stä poimitusta viestiketjusta. Otsikot ovat seuraavat: 1) ”Homoavioliiton vastustajat”, 2) ”Avioliitto vain miehen ja naisen välinen – mitä mieltä te olette asiasta?”, 3) ”Mitä jos homoudesta voikin parantua?” ja 4) ”Homoseksuaalisuus neurologinen häiriö”. Olen poiminut viestiketjuja sekä ”Ajankohtaista”- että ”Syvälliset” -nimisistä keskusteluosastoista. Kaikkien neljän aihepiiri on seksuaalivähemmistöt. Aineiston olen koonnut syksyn 2015 ja kevään–kesän 2016 aikana selaamalla foorumia uusimpien, pinnalla olevien keskustelujen otsikoiden mukaan. Olen myös etsinyt keskusteluja hakusanoilla.

Viestiketjuissa ”Homoavioliiton vastustajat” ja ”Avioliitto vain miehen ja naisen välinen – mitä mieltä te olette asiasta?” keskustellaan tasa-arvoisesta avioliittolaista ja yleisemmin siitä ihmisoikeusteemasta, että pitäisikö homoseksuaalien saada mennä naimisiin samoilla juridisilla oikeuksilla ja samalla avioliitto-nimikkeellä kuin heteroseksuaalit pelkän rekisteröidyn parisuhteen sijaan. Viestiketjun ”Mitä jos homoudesta voikin parantua?” aloittaja avaa keskustelun pohtimalla, että jos neurologit löytäisivät ihmisen hermostosta homoseksuaalisuuden konkreettisen aiheuttajan ja keksisivät siihen parannuskeinon, tulisiko homoseksuaalien hankkia parannus suuntautumiseensa tai tulisiko heille ainakin tarjota tätä mahdollisuutta. Viestiketjun ”Homoseksuaalisuus neurologinen häiriö” aloittaja puolestaan linkittää tekstin, jossa on luonnehdittu homoseksuaaleja ja heidän ominaisuuksiaan, lainailee kyseistä tekstiä sieltä täältä ja kysyy lopuksi, mitä mieltä ”demin kansa on”. Eli kahden jälkimmäisen viestiketjun aihe liittyy homoseksuaalisuuteen neurologisena ominaisuutena: oli se

sitten jonkun mielestä poikkeama tai jopa sairaus tai ei kumpaakaan vaan täysin luonnollinen asia.

Valintakriteerini on ollut puheenaiheen seksuaalivähemmistöt lisäksi se, että viestiketjut ovat tarpeeksi pitkiä – vähintään 40 viestin pituisia. Kovin lyhyissä keskusteluissa ei nimittäin ehdi muodostua aktiivista kommunikaatiota kirjoittajien välille. Ja jos kommunikaatio jää vähiin, ei argumentointia retorisine keinoineen käytetä – tutkittavaa ei tällöin juuri olisi. Jokainen aineistoni viestiketju on pituudeltaan 42–146 viestin pituinen. Viestejä on aineistossani yhteensä 372. Keskustelut on aloitettu vaihtelevasti vuosina 2013–2015.

4 Retoriikka

Tässä luvussa tarkastelen retoriikan tutkimusalaa. Käsittelen myös lyhyesti argumentaatiota, sillä retoriikka perustuu siihen. Annan taustatietoa argumentaation ja retoriikan tutkimuksen historiasta. Lopuksi esittelen ne retoriset keinot, joita olen itse tutkinut ja joista saamani tutkimustulokset esittelen aineistoanalyysissäni luvussa 5.

4.1 Argumentaatio – retoriikan perusta

Argumentaatio on kielenkäyttöä, jonka tavoite on yleisön vakuuttaminen. Kielenkäyttäjä hyödyntää argumentaatiota, kun hänen tavoitteensa on saada kuulija puolelleen. Argumentaatio muodostuu väitteestä ja sen perusteluista. Kakkuri-Knuuttila antaakin verbille 'argumentoida' määrittelyksi 'esittää perusteluja' (Kakkuri-Knuuttila 1999: 19). Argumentoinnilla väitteet, ajatukset ja vaatimukset tehdään uskottaviksi ja saadaan kuulijat sitoutumaan niihin (Leiwo & Pietikäinen 1996: 95). Nykyaikana argumentoinnin tutkimuksesta ovat kiinnostuneet monet eri tieteenalat: yhteiskuntatiede, oikeustiede, kasvatustiede, filosofia ja kielitiede (Mikkonen 2010: 51).

Perelman luonnehtii argumentaatiota arvon antamiseksi kuulijoiden mielipiteille. Oma tahto ei nimittäin toteuteta pakottamalla, vaan yleisöön pyritään vaikuttamaan ja sen kannatusta hakemaan ilman suoranaista painostamista. Yleisön annetaan ikään kuin itse muodostaa oma mielipide, johon se on oikeutettu, mutta se

tehdään silti vaikuttamisen keinoin. Argumentaatio edellyttää tiettyä kohtaamista ja yhteisymmärrystä. Kyse on ikään kuin puhujan ja yleisön välisestä ”henkien kohtaamisesta” (Perelman 1996: 16–18).

Kakkuri-Knuuttilan mukaan kuulija muodostaa mielipiteensä paitsi puhujan argumentaation hyvyden myös merkittävästi keskustelun ilmapiirin, puhujan esiintymisen ja asian kielellisen muotoilun perusteella. Nämä herättävät erilaisia tunteita ja luovat mielikuvan puhujasta. Verkkokeskustelun tapauksessa tähän liittyy lähinnä asian kielellinen muotoilu, ehkä jossain määrin keskustelun ilmapiirikin. Puhuja kuitenkin ”esiintyy” vain kirjoittamallaan tekstillä. Puhetaidon vaikutuskeinot jaetaan klassisen luokittelun mukaan nimityksiin paatos, eetos ja logos. Paatos viittaa kuulijoiden tunnetilaan, eetos puhujan luonteeseen tai luotettavuuteen ja logos sanoman ytimeen (Kakkuri-Knuuttila 1999: 18). Näistä tärkeä käsite omassa tutkimuksessani on paatos, sillä aiheessani ovat olennaisia verkkokommunikoijien tunnetilat, joita ilmaistaan affektiivisesti. Verkossa kirjoittajat vetoavat retorilla keinoilla tyyppisesti tunteisiin; onhan puheenaihe ihmisoikeudet. Vaikuttamisessa olennaista on myös heidän omien asenteidensa ilmaus. Affektiivinen kielenkäyttö ilmentää kirjoittajansa asennetta. Tieteen termipankin sanan ”affekti” määritelmän mukaan affektiivisia tiloja on retoriikan historiassa pyritty hyödyntämään suostuttelemisessa. Affekti voidaan ymmärtää minä tahansa toimintaan vaikuttavana impulssina, joka tekee kokemuksesta positiivisen tai negatiivisen (Tieteen termipankki).

Kakkuri-Knuuttilan mukaan argumenttien erottelu on osa tekstin tulkintaa ja edellyttää sisällön ymmärtämistä; ensin tulkitaan tekstin sisältö ja sitten muotoillaan omin sanoin eli rekonstruoidaan sen sisältämä argumentti (Kakkuri-Knuuttila 1999: 24). Jokisen mukaan argumentin vakuuttavuus syntyy vasta silloin, kun yleisö vastaanottaa sen. Sama argumentti ei välttämättä vakuuta kaikkia yleisöjä (Jokinen 1999: 128–129).

4.2 Retoriikka

4.2.1 Retoriikan tutkimuksen historiaa

Käsitteenä retoriikalla on juuret jo antiikin ajassa. Alun perin retoriikka tarkoitti puhetaitoa. Retoriikan historia liittyy läheisesti valtioiden demokratisoitumiseen. Antiikin Kreikassa kansalaiset alkoivat tarvita yhä enemmän puhetaitoa, jotta he

voisivat osallistua päätöksentekoon. Tärkeitä vaikuttajia tuolloin kehittyi reettoreista eli puhetaidon opettajista (Leiwo & Luukka & Nikula 1992: 8). Perelman luonnehtii reettoreita mielipiteen mestareiksi, joista väittelyn ratkaisu jää loppukädessä riippumaan, sillä väittely ei ratkea helposti vaan on luonteeltaan jatkuvaa, koska aina voi joku esittää uuden perustelun edellisen jatkeeksi. Retoriikka on aikojen kuluessa kilpaillut filosofian kanssa. Filosofia etsii yliyksilöllisiä totuuksia, kun taas retoriikka pyrkii saamaan tiettyjä mielipiteitä valtaan kilpailevien kustannuksella (Perelman 1996: 171). Niin sanotussa uudessa retoriikassa on kolme erityisen merkittävää teoreettikkoa. Eniten retoriikan uudelleentulemiseen ovat vaikuttaneet kyseiset Kenneth Burke, Chaim Perelman ja Stephen Toulmin. Ennen heitä vuosisadan vaihteessa oli retoriikka miltei menettänyt tieteenalan statuksensa. He ovat erilaisista lähtökohdistaan vaikuttaneet siihen, että sekä Amerikassa että Euroopassa on alettu kiinnostua uudelleen retoriikasta käsitteenä ja tutkimuksellisenä näkökulmana. Perelman ja Toulmin tutkivat argumentointia, Burke puolestaan retoristen ilmiöiden laajempaa merkitystä osana inhimillistä toimintaa (Summa 1996: 51–52).

Retoriikassa on oleellista paitsi oman väitteen puolustaminen myös vastakkaisen väitteen vastustaminen. Vastustamisessa on kyse kilpailevan position aseman horjuttamisesta (Jokinen 1993: 192). Retoriikalla pyritään vakuuttamaan yleisö jonkin argumentin pätevyydestä ja saamaan muut sitoutumaan siihen. Retoriikan lähtökohtana on avoimuus: periaate, että ”viimeistä sanaa ei ole”. Logiikasta retoriikka eroaakin siten, että kun logiikassa etsitään yhtä järkeenkäyvää ratkaisua, retorisisessa argumentaatiossa voivat molemmat väitteet olla järkeviä vastakkaisuudestaan huolimatta (Jokinen 1999: 46).

4.2.2 Yleisö

Tekstin sisäisellä analyysillä voidaan selvittää yleisösuhte: kenelle tai mille puhe tai kirjoitus on suunnattu ja kenet se pyrkii vakuuttamaan (Jokinen 1999: 128–129). Palosen ja Summan mukaan retoriikalla on eri tasoja, jotka luokitellaan sen mukaan, mitä kielenkäytön tasoa tarkastellaan. Toisistaan erotetaan puheiden tai esitysten retoriikka, argumentoinnin retoriikka ja trooppien eli kielikuvien retoriikka. Oli taso mikä tahansa, retoriikka suuntautuu yleisölle. Oma tutkimukseni kuuluu näistä kolmesta argumentoinnin retoriikkaan, sillä tutkin kirjoittajien käyttämiä retorisia keinoja, jotka ovat osa argumentointia. Argumentointi tarkastelee, miten yleisön käsityksiä asioista

muutetaan ja vahvistetaan (Palonen & Summa 1998: 10). Kirjoittajat verkossa pyrkivät vaikuttamaan yleisön käsityksiin painavassa yhteiskunnallisessa puheenaiheessa: sekä muiden keskustelijoiden että varmastikin lukijoiden.

Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan tutkimus argumentaatiosta ja retoriikasta edustaa hieman vanhempaa tutkimusta, mutta heidän ajatuksensa yleisön tärkeydestä pätee edelleen. Jotta argumentointitaidot voivat kehittyä, on kiinnitettävä huomiota yleisöön: siihen, keille argumentti on osoitettu. On mietittävä, millainen yleisö on. Tärkeää on ensinnäkin määritellä yleisö ja sitten tarkemmin ne yleisöön kuuluvat, joihin argumentin esittäjä nimenomaan haluaa retoriikalla ilmaistuilla tarkoituksellään vaikuttaa. Yleisö vaikuttaa suuresti siihen, mikä on lopulta argumentin laatu ja miten sen esittäjä käyttäytyy tilanteessa (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 18–19; 24).

Verkkokeskustelussa ihmiset argumentoivat näkemyksiään viesteissään, jotka on kohdistettu julkisesti yleisölle. Kuten Viinikainen mainitsee, yleisön hyväksynnän ja kannatuksen hakemisen vuoksi ei argumentaatio koskaan tapahdu tyhjiössä (Viinikainen 2012: 19). Verkkokeskustelujen tapauksessa viestiketjujen viestit eivät ole kirjoittajien yksinpuhelua, joka ei päädy kenenkään nähtäville, vaan viestit nimenomaan kirjoitetaan julkisesti niin, että kuka tahansa voi nähdä ne. Perelman erottelee toisistaan kaksi erityyppistä yleisöä: universaaliyleisö ja erityisyleisö. Keskustelufoorumin yleisö edustaa universaaliyleisöä. Tässä tapauksessa yleisö on nimittäin määrittelemätön kokonaisuus, josta on mahdotonta tietää, keitä kaikkia siihen kuuluu (Perelman 1996: 16; 21). Laajasta yleisöstä kuitenkin on kyse, sillä internet on globaali ja verkkokeskustelut julkisia. Kuka tahansa pääsee käsiksi niihin. Kuka tahansa lukija tai vastapuolen kirjoittaja mielletään yleisön jäseneksi.

4.2.3 Retoriikka ja diskurssi

Jokinen käsittelee teoksessaan sekä retorista analyysia että diskurssianalyysia. Retorinen analyysi kuuluu diskurssianalyysin alalajeihin. Lähtökohtana on todellisuuden tulkinnallisen luonteen korostaminen. Analyysissa ei pyritä tulkitsemaan asian olemusta sellaisenaan, vaan sen argumentointia. Kielenkäyttö ei nimittäin pysty yksiselitteisesti kertomaan puhujan tai kirjoittajan asenteista. Diskurssianalyysissa ei tarkastella vain yksinomaan puheen tai tekstin rakenteita, retorisia keinoja tai merkityssisältöjä, vaan argumentteja ja sitä, mitä niillä tehdään (Jokinen 1999: 125). Myös monissa muissa tieteissä, kuten yhteiskuntatieteissä, retoriikka on yleinen tutkimuskohde. Esimerkiksi

sosiaalipsykologiassa tutkitaan retoristen keinojen käyttöä osana ihmisten välistä vuorovaikutusta. Ihmiset hyödyntävät retorisia keinoja jo arkisessa vuorovaikutuksessa. Kielenkäyttö on muotoiltava jollakin tavalla, jotta se vakuuttaisi yleisön ja toimisi perusteluna tavoitelluille jatkotulkinnoille tai toimenpiteille (Suoninen 2011: 56).

Jokisen mukaan retoriikalla on huomattavia yhtymäkohtia diskurssianalyysiin. Nämä tieteenalat nähdään monessa asiassa toisiaan muistuttavina. Retoriikka on yleisön vakuuttamista argumentin pätevydestä, kun taas diskurssi tutkii kielenkäyttöä yleisemmin. Diskurssin perusajatus on, että kielenkäyttö on sosiaalisissa prosesseissa muotoutuvaa tekemistä, joka rakentaa sosiaalista todellisuutta. Diskurssianalyysi on kiinnostunut siitä, miten kielenkäyttäjät tekevät asioita ymmärrettäväksi kielenkäytöllään. Lähtökohta tässä on, että asian ymmärrettäväksi tekeminen on mahdollista monella eri tavalla eikä yhtä yksiselitteistä totuutta pyritä hakemaan. Ihminen on aina kieltä käyttäessään osana kulttuurin virtaa, joka parhaillaan vallitsee ja jossa on välineet ilmiöiden tekemiseen ymmärrettäväksi (Jokinen 1999: 19; 46).

Johnstone ottaa esille näkökohdan, että vaikka diskurssianalyysin tutkijat ovat kiinnittäneet yhä enemmän huomiota spontaanin puheen tarkasteluun tietoisesti suunnitellun puheen sijaan, on silti hyödyllistä tarkastella suunniteltuja puheita. Nimittäin niiden tutkimisen avulla voi ymmärtää, mistä väärinymmärrykset aiheutuvat suostuttelevassa diskurssissa. Diskurssille ovat ominaisia strategiset tarkoitukset tilanteissa, joissa ihmisten täytyy taivutella muut sitoutumaan uusiin uskomuksiin tai toimintamalleihin. Johnstone huomauttaa, että riippuen kontekstista suostutteleva strategia voi onnistua jollain foorumilla, mutta epäonnistua toisella. Suostuttelevassa strategiassa on variaatiota – paljon vaihtoehtoisia valintoja, joita voi käyttää (Johnstone 2002: 210–211).

Kun keskustelufoorumilla keskustellaan ihmisoikeuksista, kirjoittajien argumentoiva kielenkäyttö viesteissä voi olla hyvinkin suunniteltua. Kirjoittajat hyödyntävät strategisia tarkoituksia, kun pyrkimys on vakuuttaa muut tärkeästä yhteiskunnallisesta asiasta. Jos ajattelee nuorison keskustelufoorumia, on kirjoittajan hyvin vaikeaa vakuuttaa muut kielteisestä näkemyksestään perustelemalla se esimerkiksi Raamatulla. Nuoret suhtautuvat tyypillisesti myönteisesti seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin. Nuorten keskustelufoorumilla ei saa muilta keskustelijoilta helposti kannatusta näkemyksilleen esimerkiksi väitteellä siitä, että homoseksuaalien avioliitto ylipäätään pitäisi jatkossakin pitää kiellettyinä siksi, että näin

on aina ollut ja että Raamattu kieltää homoseksuaalisuuden. Suurin osa aineistoni kirjoittajista kannattaa ainakin homoseksuaalien naimisiinmenoa maistraatissa, vaikkei välttämättä kirkossa. Sen sijaan kielteiselle näkemykselle homoseksuaalien avioliitosta voisi saada tukea esimerkiksi eläkeläisten keskustelufoorumilta, sillä iäkkäät ihmiset ovat yleisemmin konservatiivisia, ennakkoluuloisia ja vanhanaikaisen uskonnollisia kuin nuoriso. Nuorison keskustelufoorumilla muut on luontevaa vakuuttaa argumenteilla, jotka liittyvät ihmisoikeuksiin ja sellaisiin arvoihin kuin rakkaus, suvaitsevaisuus ja tasa-arvoisuus.

4.3 Puolustava ja hyökkäävä retoriikka

Retoriikkaan kuuluu yhtä lailla suostuttelua, vakuuttelua, puolustelua ja haastamista. Jokisen mukaan kaikki nämä ovat tärkeitä elementtejä kaikessa ihmisten välisessä kielellisessä kanssakäymisessä. Jokinen sanoo, että hyökkäävän retoriikan tarkoitus on vasta-argumentin vahingoittaminen (Jokinen 1999: 130). Seuraava aineistoesimerkki 20 edustaa aika lailla hyökkäävää retoriikkaa. Kirjoittaja puhuttelee vastapuolta haastavaan sävyyn käyttämällä retorisia kysymyksiä. Hän on ihmeissään siitä, että vastapuoli tulkitsee Raamattua kirjaimellisesti eikä hyväksy homoseksuaalien avioliittoja. Kirjoittaja käyttää kärjistettyjä esimerkkejä siitä, mitä muutakin Raamattu katsoisi kirjaimellisen tulkinnan mukaan paikkansapitäväksi kuin että homoseksuaalisuus olisi syntiä. Hän kysyy haastavasti toiselta: ”Tekisitkö niin?” Eli hän pohjimmiltaan kysyy, hyväksyisikö toinen todella kyseiset asiat. Lopuksi hän argumentoi, että uskonnolliset ihmiset uskokoot kaikki Raamatun lauseet kaikin mokomin mutta että jotkut teoksen kohdat ovat siitä huolimatta kyseenalaisia.

(20)

ootko itse samaa mieltä kaikesta mitä raamatussa sanotaan? onko susta oikein että raiskauksen uhri tapetaan raiskauksen jälkeen jos se ei huutanut tarpeeksi lujaa? tai että raiskaaja saa naisen ihtelee ko eka maksaa isälle? tai jos rosvot hyökkää sun asuntoon ni mielummin annat niie tappaa ja raiskaa sun puolison ku ventovieraan ketä ne rosvot oikeesti haluaa, koska se sun vieras (ketä et ees tunne) on arvokkaampi ko sun puoliso? tekisitkö niin?

saman vois sanoo uskoville. jos kerran pitää kaikki uskoo raamatussa ni uskokaa sitten kaikki. mut on musta vähän kyseenalaisia jotkin kohdat.

Puolustava retoriikka pyrkii vahvistamaan omaa positiota niin, ettei sitä pystytä vahingoittamaan (Jokinen 1999: 130). Laitinen mainitsee, että puolustavan

retoriikan tarkoitus on tukea kirjoittajan asemaa ja mielipidettä mahdollisimman vahvasti, kun taas hyökkävällä retoriikalla pyritään vahingoittamaan vasta-argumenttia ja viemään sen uskottavuutta (Laitinen 2009: 34; 37). Esimerkkinä puolustavasta retoriikasta mainittakoon seuraava aineistoesimerkki 21. Kirjoittaja on sitä mieltä, että avioliitto kuuluu kaikille – myös samaa sukupuolta oleville. Hän vetoaa ihmisoikeuksien etiikkaan ja sanoo, että homoseksuaaleja on ollut maailmassa aina. Hän myös huomauttaa, että Raamattu ei suoranaisesti kiellä samaa sukupuolta olevien avioliittoa. Viesti ei sisällä hyökkävyyttä eikä puhuttele ketään haastavasti. Käytetyn retoriikan tavoite on argumentin vahvistaminen.

(21)

Olen samaa mieltä, avioliitto kuuluu kaikille sukupuolesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. Me kaikki ollaan samanlaisia ihmisiä ja kaikilla ihmisillä on samat ihmisoikeudet, kukaan ei ole sen parempi tai huonompi kuin toinen. Mielestäni avioliittoa ja adoptioita [adoptointia] ei voida luokitella vain miehen ja naisen tekemän liiton etuoikeudeksi, vaan se kuuluu kaikille.

Homoseksuaaleja on ollut maailman alusta lähtien ja Raamattu ei suoranaisesti kiellä samaa sukupuolta olevien avioliittoa. Itse toivon henkilökohtaisesti, että tasa-arvoinen avioliittolaki menee eduskunnassa läpi.

Hyökkävää ja puolustavaa retoriikkaa toteutetaan erilaisilla retorisisilla strategioilla. Jokisen mukaan on suositeltavaa keskittää huomio puolustavaan retoriikkaan: hyökkävä retoriikka ei ole toisten syyttelyyn ja haastamiseen keskittyvänä pidemmän päälle kannattavaa. Hyökkävää retoriikkaa tulisi pikemminkin käyttää puolustavan retoriikan apuna (Jokinen 1999: 130–131). Jos retoriikka on pelkästään hyökkävää, voi se helposti mennä pelkäksi toisten syyttelyksi ja haastamiseksi, mikä pidemmän päälle heikentää vakuuttavuutta.

4.4 Retorisia keinoja

Retoriset keinot ovat keinoja vakuuttaa yleisö. Karkeasti ne voidaan jakaa 1) väitteen esittäjään liittyviin ja 2) esitettyyn argumenttiin liittyviin keinoihin. Jos argumentin esittäjä nauttii kuulijoiden luottamusta ja on ylipäättään vakuuttava henkilö, hänen on helpompi saada kannatusta argumentilleen kuin henkilön, joka on muiden silmissä jotenkin arveluttava tai epäluotettava. Jos puolestaan ajettava asia esitetään vakuuttavasti ja saadaan se näyttämään totuudelliselta tai muuten kannatettavalta, saadaan myös siten kuulijat helposti puolelle (Jokinen 1999: 132–133). Käsittämäni retoriset keinot (kirosanat, koodinvaihto, auktoriteetin lausunnolla vahvistaminen,

esimerkit ja rinnastukset, ironia ja retoriset kysymykset) nähdäkseni edustavat pitkälti esitettyyn argumenttiin liittyviä keinoja. Lukuun ottamatta kenties kiro sanoja: ne ilmaisevat väitteen esittäjän tunnereaktiota vaikuttamisen tehtävän lisäksi. Kiro sanat eivät välttämättä sisällä varsinaista argumenttia, vaan ovat lisäsävy tekstiin: lisäsävy, joka lisää voimaa ja sen myötä ehkä vakuuttavuutta.

Keskustelufoorumi on paikka, jossa oikeastaan kuka tahansa voi luoda itsestään vakuuttavan henkilön kuvan. Kaikki ovat samalla viivalla siinä asiassa, sillä kirjoittajat eivät näe toisiaan kasvotusten eivätkä näin ollen muodosta käsitystä puhujasta esimerkiksi ulkoisen olemuksen ja itsevarman kehonkielen perusteella. Yleensä kirjoittajat eivät tunne toisiaan. Vakuuttavaksi henkilöksi pääsee muiden silmissä, jos osaa kirjoittaa ja muotoilla argumenttinsa vakuuttavasti. Verbaalinen lahjakkuus on verkossa ratkaisevaa tämän kannalta. Tyypillinen ilmiö verkkokeskustelussa on myös hyökkäävän retoriikan käyttö: käsittelemistäni retorisista keinoista hyökkäävää retoriikkaa edustavat vahvimmin kiro sanat ja ironia. Kiro sanoilla ja ironisilla letkautuksilla on helppo hyökätä toista vastaan ja saada toisen argumentti näyttämään kehnolta, jopa naurettavalta.

4.4.1 Kiro sanojen käyttö

Kiro sanat ovat affektiivisia sanoja. Affektiivisuus on kielenkäyttöä, joka ilmentää puhujan asennetta – myönteistä tai kielteistä. Kiro sanoja luonnollisesti voi käyttää sekä myönteisen että kielteisen asenteen ilmaisemiseen, vaikka usein kiro sanoja ajatellaankin ärtymyksen, turhautuneisuuden ja vihan ilmaisevina – siis kielteisinä – sadattelevina sanoina. Niitä ei ole soveliasta käyttää kaikissa tilanteissa, koska ne ovat alatyylisiä. Yksinkertaisesti havainnollistettuna puhujan myönteistä asennetta ilmaisee esimerkiksi lausahdus: ”Helvetin hyvä homma!” (Olettaen, että lausahdus ei ole kontekstissaan ironinen.) Kielteistä asennetta puolestaan ilmaisee vastaavasti voimallinen huudahdus: ”Vittu mitä paskaa!” Katson kiro sanat retoriseksi keinoksi, sillä ne ovat ilman muuta tehokeino lausumaan. Ne lisäävät lausuman intensiteettiä ja pyrkivät vakuuttamaan voimallisuudellaan sen lisäksi, että ilmentävät, kuten sanottu, puhujansa asennetta. Nuorison keskustelufooriumia – tai mitään muutakaan foorumia – lukiessa ei voi kiro sanojen näkemiseltä välttyä, sillä ihmiset kirjoittavat niin vapaamuotoisesti ja

spontaanisti mielen päällä olevista asioista. Siksi oletukseni on ollut se, että kiro sanoja löytyy keskusteluista paljon.

ISK määrittelee affektiset ilmaukset sellaisiksi konventionaalistuneiksi konstruktioiksi ja muiksi kielenaineiksi, joilla ”puhujalla osoittaa suhtautumistaan tai asennoitumistaan puheenalaisen asiaan tai puhekumppaniinsa”. Affektiivisen sävyn saavat helposti esimerkiksi sellaiset puhetoiminnot kuin pyynnöt, kehotukset, syytökset, hellittelyt, kiusoittelut ja arkaluontoisten asioiden esittäminen. Affektiivisiä ilmauksia ovat myös arviot ja kannanotot ja näiden vahvemmat versiot päivittelyt ja sadattelut. Siispä affektiivisuuden käsite on laaja. ISK:n mukaan asenteen tai suhtautumisen konventionaalinen ilmaiseminen on tilannesidonnaista. Yhteistä näille tilannekohtaisille tulkinnoille on se, että ilmauksessa on puhujan asennoitumista osoittava elementti, joka ohjaa vastaanottajan tulkintaa. Affektiivisiä ilmauksia on myös nimitetty ekspressiivisiksi, sosiaalisiksi ja interpersoonallisiksi merkityksiksi (VISK § 1707: Mitä tarkoitetaan affektisillä ilmauksilla?). Kotimaisten kielten keskuksen määrittelyn mukaan affektiivisuus voi ilmentää esimerkiksi jotakin seuraavista: ironisuus, ylimielisyys, tunteellisuus, innostuneisuus, epäily. Tyypillisimmin affektiivisuutta esiintyy syytösten, hellittelyjen ja kiusoittelun yhteydessä. Siispä affektiivisuus voidaan katsoa positiivisen tai negatiivisen kuuloiseksi tunnesävytteiseksi kielelliseksi ilmaisuksi (Karvinen 2014).

Seuraavassa aineistoesimerkissä 22 kirjoittaja huudahtaa narkästyneesti, että totta kai avioliitto on vain miehen ja naisen välinen asia mutta että se on sitä siksi, että muuhun ei laki anna lupaa. Hänen voi olettaa olevan jossain määrin tuohtunut, sillä hän käyttää kiro sanaa ”perkele” ja huutomerkkiä sekä ilmoittaa vastapuolen perustelun olevan ”naurettava lausahdus”. Kiro sana on osa hänen pyrkimystään saada muut uskomaan, että toisen perustelu on naurettava. Siispä hänen retoriikkansa on hyökkäävää.

(22)

No kai se nyt perkele on, kun ei muuhun anneta lupaa! En ymmärrä mikä perustelu tuo muka on, suorastaan naurettava lausahdus.

4.4.2 Koodinvaihdon käyttö

Koodinvaihdosta on kyse, kun samaan puheeseen tai tekstiin sekoittuu varsinaisen käytetyn kielen lisäksi toistakin kieltä tai kielimuotoa. Kieli voi vaihtua toiseen kieleen

tai kielimuotoon hyvinkin yllättäen. Kotilaisen mukaan koodinvaihto on kontakti-ilmiö, jossa toinen kieli enemmän tai vähemmän integroituu toiseen. Kaksi kieltä voivat vaihdella samassa keskustelussa, lauseessa tai jopa yksittäisessä sanassa. Erityisesti englannin kielellä on merkittävä vaikutus suomen kieleen. Kotilainen toteaa, että koodinvaihdon ja lainan rajankäynti ei ole aina yksiselitteinen. Laina on toisesta kielestä vakiintunut sana tai kieliopillinen rakenne, joka löytyy sanakirjasta. Koodinvaihto puolestaan on vähemmän vakiintunut ilmaisu (Kotilainen 2008: 140).

Englanti on nykypäivänä maailman johtava *lingua franca*, mistä on merkittävä hyöty, sillä englantia ymmärtävät niin monet ihmiset. Globaalistuneen maailman viestintätarpeita ei olisi mahdollista tyydyttää pelkästään tulkkauksella. Chesterman mainitsee, että englanti on tunkeutunut suomen kieleen ja koodinvaihto on yleistynyt. Kaikille nykyaikaistuneille sanoille ei luoda suomenkielisiä vastineita, vaan käytetään englanninkielistä versiota. Ja jotkut suomeksi käännettyt sanat ovatkin outoja suoria lainoja, jotka venyttävät suomen morfologista järjestelmää. Suomen kieli muuttuu ajassa, ja jotkut katsovat englannin kielellä olevan jopa turmeleva vaikutus (Chesterman 2005: 120–124). Alhon ja Kauppinen mukaan anglismeilla tarkoitetaan englannin kielestä omaksuttuja kielenaineiksia. Englannin kieli on suomen kieltä vahvempi kieli, niin sanottu prestiisikieli. Enää ei tavoitella suomen kielen purismia eli pelkästään omien kielenaineisten käytön periaatetta, kuten ennen, vaan lainasanat ja koodinvaihto katsotaan luonnollisiksi ilmiöiksi. Kieli muuttuu ajassa ja saa vaikutteita muista kielistä (Alho & Kauppinen 2009: 18).

Koodinvaihto ja anglismit ovat usein tyypillisiä ilmiöitä eritoten nuorison keskustelufoorumilla. Asia on näin sen vuoksi, että nuoriso hallitsee englannin kielen hyvin – lähes kaikki opiskelevat englantia koulussa. Englannin kuulemiselta ei myöskään jokapäiväisessä mediassa voi vältyä. Siispä nuoriso pystyy vaivatta vaihtamaan kielestä toiseen, ujuttamaan englanninkielisiä ilmauksia suomenkielisen tekstin sekaan ja kommunikoidaan englanniksi verkossa. Mitä aineistoni anglismeihin tulee, ovat tyypillisiä havaintoja lyhyet englanninkieliset rakenteet osana virkettä. Olen myös saanut huomata, että neljässä tutkimassani demi.fi:n viestiketjussa ei anglismeja esiinny kovinkaan runsaslukuisesti. Seuraavassa aineistoesimerkissä 23 kirjoittaja toteaa liittyen puheenaiheeseen homoseksuaaleista, että ihmiset nyt vain ovat erilaisia. Hän kehottaa vastapuolen kirjoittaja koodinvaihdon ilmaisulla ”elämään asian kanssa”.

(23)

Ihmiset vaan on erilaisia eikä kaikki ole juuri sellaisia kuin Sinä. -- Just deal with it.

Anglismit voi katsoa retoriseksi keinoksi, sillä ne tuovat suomenkieliseen lausumaan sellaista uutta sävyä, että argumentointi kuulostaa napakalta ja vakuuttavalta. Samaa sävyä ei saavutettaisi täysin samalla tavalla, jos pitäydettäisiin suomen kielessä. Vertaa esimerkin 23 anglismia suomenkieliseen käännökseen, jossa sävy on vaisumpi: ”Eläpä nyt vain asian kanssa.” Anglismit ovat lyhyitä ja ytimekkäitä ja antavat puhujasta jossain määrin itsevarman kuvan. Ensinnäkin niiden käyttö kertoo vieraan kielen hallinnasta, mikä jo itsessään lisää puhujan vakuuttavuutta. Ja kun englanninkieliset rakenteet tuovat lausumaan lisäsävyä, sävyyn tulee uudenlaista voimaa.

4.4.3 Konsensuksella tai asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen

Kun puhuja esittää useiden eri tahojen allekirjoittavan saman väitteen, saa hän siten vahvistettua varsin tehokkaasti argumenttiaan. Tai vastaavasti puhuja voi vedota johonkin tahoon, jota yleisesti pidetään arvovaltaisena. Oman argumentaation tukena voi hyödyntää esimerkiksi suoria sitaatteja luotettavasta lähteestä (Jokinen 1999: 138–139). Tämän retorisen keinon alalajiksi sopii ilmiö, josta käytän nimitystä auktoriteetin lausunnolla vahvistaminen. Tarkastelen aineistoanalyysissä, miten kirjoittajat vahvistavat lausuntoaan eräällä suurella auktoriteetilla: kirkko ja Raamattu. Kun puheenaihe on homoseksuaalien oikeudet, ovat kristinuskon opit yleisesti käytetty auktoriteetti. Voi vedota siihen, että Raamattu kieltää ”miestä makaamasta miehen kanssa”, mutta käänteisesti voi myös Raamatun tärkeimpään oppiin ”suurin niistä on rakkaus”: rakkaus voittaa kaiken, eikä rakkaus voi olla syntiä. Seuraavassa aineistoesimerkissä 24 kirjoittaja vetoaa Raamattuun auktoriteettina: Raamattu sanoo, että homoseksuaalisuus on väärin. Hän on ottanut joitakin suoria sitaatteja kirjasta.

(24)

UT ei ole samanlainen lakikirja, kuin VT, joten siellä ei ole kovinkaan paljoa niitä suoria kieltoja,

-- Kumminkin UT:ssa vahvistetaan melko selvästi, laki ”(mies,) älä makaa miehen kanssa, niinkuin naisen kanssa maataan” jne.

Vahvistetaan näin: Siksi Jumala on jättänyt heidät häpeällisten himojen valtaan. Naiset ovat vaihtaneet luonnollisen sukupuoliyhteyden luonnonvastaiseen, ja miehet ovat samoin luopuneet luonnollisesta yhteydestä naisiin ja heissä on syttynyt himo toisiaan kohtaan.

Uudessa testamentissa selvästi mainitaan, että homoseksuaalisuuden toteuttaminen on haureutta ja Paavali kirjoitti, että se on erityisen vakava suntu [synti], sillä se rikkoo sekä Jumalaa, että omaa lihaa vastaan. Jotenkin noin, sanamuoto ei lienee tärkein.

Seuraavassa aineistoesimerkissä 25 puolestaan kirjoittaja vetoaa Raamatun perimmäisiin oppeihin: rakkauteen ja ihmisten yhdenvertaisuuteen.

(25)

En ymmärrä muutenkaan sitä miksi aloitteen [aloitteen] vastustajat perustelevat niin usein kantaansa Raamatulla? Koko Uuden testamentin tärkein asiahan on se, miten Jeesus opettaa lähimmäisenrakkautta ja sitä että kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita. Kukaan ei ole toisen yläpuolella ja kaikkia kohdellaan samalla tavalla. Mihin se aina unohtuu näissä keskusteluissa?

4.4.4 Esimerkit ja rinnastukset

Argumentti voidaan tehdä helposti ymmärrettäväksi havainnollistavilla esimerkeillä ja erilaisilla rinnastuksilla. Koska esimerkit ja rinnastukset ovat konkreettisia, tuovat ne asian lähemmäs yleisön ymmärrystä (Jokinen 1999: 153). Aineistoanalyysissä tarkastelen kahta tiettyä tyyppiä, joita käytetään toistuvasti: 1) omakohtaiset kokemukset ja 2) homoseksuaalisuuden vertaaminen vasenkätisyyteen. Omakohtainen kokemus tekee argumentista todenperäisen ja vakuuttavan, sillä tällainen kokemus on todella tapahtunut jollekulle: joko argumentin esittäjälle itselleen tai jollekin oman lähipiirin tuttavalle. Seuraavan aineistoesimerkin 26 kirjoittaja ilmoittaa itse olevansa lesbo ja ilmoittaa myös, ettei allekirjoita omakohtaisesti ominaisuuksia, joita vastapuolen kirjoittaja on luetellut lesboihin liittyen (että lesbot olisivat heteroseksuaaleista eristäytyviä tai huumorintajultaan erilaisia).

(26)

en nyt jaksanu lukea muiden kommentteja mutta joo oon ite lesbo ja voin kyl uskoa ton et se on joku poikkeama aivoissa mut ärsyttää toi ajatus että se olis sairaus. vaikka ihan hyvin siinä perusteltiin se :P mut en kyllä oo huomannu että eristäytyisin heteroista, mulla ois erilainen huumorintaju jne :D meni vähä yli tos kohta kylöä!!

Vasenkätisyys on konkreettinen rinnastus homoseksuaalisuuteen: yhtä lailla kuin homoseksuaalisuus se on yksi vähemmistö ihmiskunnassa. Kirjoittajat argumentoivat, että homoseksuaalisuus ei ole sen haitallisempaa tai epäluonnollisempaa kuin vasenkätisyys. Ajatuksena ikään kuin on se, että aivan kuten olisi loukkaavaa vasenkätistä ihmistä kohtaan pakottaa hänet kirjoittamaan oikealla kädellä, on loukkaavaa homoseksuaalia kohtaan pakottaa hänet viehättymään vastakkaisesta sukupuolesta. Jos on vasenkätinen, on vasenkätinen. Jos on homoseksuaali, on homoseksuaali. Nämä katsotaan luontaisiksi ominaisuuksiksi. Seuraavan

aineistoesimerkin 27 kirjoittaja vertaa homoseksuaaleja vähemmistönä vasenkätisiin vähemmistönä: kumpaakaan vähemmistöä ei tarvitse ryhtyä ”parantamaan”.

(27)

Se vain, että se ei tee sinusta poikkeavaa, tai tässä tapauksessa sairasta, koska kuulut vähemmistöön. Samalla tapaa vasenkätiset ovat vähemmistö ja erilaisia valtaväestöstä, mutta ei se tarkoita sitä, että sitä tarvitsisi pyrkiä parantamaan.

4.4.5 Ironia

Jokisen mukaan ironia on varsin tehokas keino esittää vastapuolen näkemys naurettavassa valossa ja vääristää se. Taitavasti käytettynä ironia voi aiheuttaa sen, että muut eivät ota enää vakavasti vastapuolen näkemystä. Ironia on usein hyökkäävää. Se voi kohdistua yhtä lailla argumentin esittäjään kuin esitettävään argumenttiin. Jokinen mainitsee retoristen keinojen luettelossaan ironian, muttei käsittele sitä sen enempää. Hän kuitenkin sanoo, että ironia on tehokas keino saada toinen näyttämään naurettavalta (Jokinen 1999: 156).

Seuraavassa aineistoesimerkissä 28 kirjoittajan sävy on ironinen. Kirjoittaja kyseenalaistaa väitteen siitä, että kaikki homoseksuaalit olisivat outoja. Viimeisen virkkeen huudahdus ei suinkaan ole kehu toiselle, vaan kirjoittaja nimittelee toista ”hermanniksi” ja on todellisuudessa sitä mieltä, että toisen johtopäätös, joka on tehty yhden tapauksen perusteella, on huono.

(28)

Niin, ja tunnet kertomasi mukaan YHDEN ainoan homon, joka on mielestäsi outo ihminen, siispä kaikki homot ovat tämän mukaan outoja. Hieno päätelmä hermanni!

Terminä ironia on peräisin antiikin retoriikasta ja tarkoittaa ’salailua ja (näennäistä) tietämättömyyttä, jonka tarkoitus on ärsyttää vastustajaa’. Ironiaa pidetään yhtenä epäsuorista puheakteista. Sitä on koetettu myös selittää niin, että sitä käyttäessä puhuja ottaa teeskennellyn roolin. Ilmaus on tilanteessa ilmiselvästi totuudenvastainen ja rikkoo vilpittömyysehtoa. Ironiassa toisistaan erotetaan tahallinen ja tahaton ironia. Ironia voi myös jäädä kuulijalta huomaamatta. Ironia on käsitteenä kompleksinen, eikä sen selittäminen yleispätevästi välttämättä ole mahdollista. Kuitenkin voidaan koettaa kuvata ymmärrettyjä ja tulkittuja ironisia lausumia tietyissä konteksteissa (Leiwo & Luukka & Nikula 1992: 37–39). Sarkasmi on ironian lähikäsite. Leiwon ja Pietikäisen

mukaan sarkastisuus syntyy sekä puhujan ja kuulijan että sanotun ja tilanteen välisestä ristiriidasta (Leiwo & Pietikäinen 1996: 101).

Vaikka ironia on kompleksinen käsite, on esimerkiksi Rahtu tutkinut sitä väitöskirjassaan ”Sekä että – ironia koherenssina ja inkoherenssina”. Hän kohdistaa huomionsa siihen, miten ironian tulkinta syntyy kuulijan tai lukijan päässä – mikä koetaan ironiseksi viestiksi. Rahtu on koonnut tutkimusaineistonsa laajoilla empiirisillä testeillä. Hänen tutkimuksessaan keskeiset käsitteet ovat koherenssi ja inkoherenssi. Inkoherenssi merkitsee epäyhtenäisyyttä, joka on ominaista ironialle, sillä ironinen ilmaus, lausuma tai laajempi jakso on outo suhteessa kontekstiin. Rahtu käsittelee väitöskirjassaan muun muassa ironian yhteyttä retoriseen analyysiin ja käyttää kahta tutkimusta, joista toinen käsittelee kaunokirjallisten teosten ironista retoriikkaa ja toinen lehtitekstejä lingvistiksi (Rahtu 2006).

4.4.6 Retoriset kysymykset

ISK:n mukaan kysymys- eli interrogatiivilause on kysymisen puhetoiminnon prototyyppinen kielellinen keino. Se kuuluu modaalisiin lausetyyppeihin. Rakenteeltaan kysymyslause eroaa kahdesta muusta modaalisesta lausetyypistä (väite- eli deklaratiiivilause ja käsky- eli imperatiivilause) siinä, että sen tuntomerkki on lauseenalkuinen interrogatiivipronomini (*kuka, mikä* tms.) tai liitepartikkeli *-ko*. Interrogatiivimuotoisia lausumia käytetään muuhunkin tarkoitukseen kuin varsinaiseen kysymiseen ja tiedonhakuun – esimerkiksi retorisenä keinona (VISK § 1678: Kysymyslauseen tuntomerkkejä ja tehtäviä). Seuraavassa aineistoesimerkissä 29 on paitsi sellainen retorinen kysymys, joka kyseenalaistaa ajatuksen homoseksuaalisuuden parantamisesta, myös sellainen retorinen kysymys, jonka tarkoitus on kehottaa lukijaa pohtimaan syvällistä yhteiskunnallista teemaa: yhteiskunnan muokkaamista sellaiseksi, että kaikki voisivat siinä paremmin.

(29)

Pointti kuitenkin on se, että se [homoseksuaalisuus] on asia joka ei oikeastaan edes tarvitse parannusta, niin miksi etsiä sellaista? Miksei vain muokata yhteiskuntaa siihen suuntaan, että se on kaikille parempi paikka ja auttaa ihmisiä olemaan onnellisempia?

Perusfunktioltaan varsinainen kysymys kehottaa kuulijaa täydentämään puuttuvan tiedon. Kysymyslauseet jaotellaan haku- ja vaihtoehtokysymyksiin.

Hakulisen ja Karlssonin mukaan retorinen kysymys on puhefunktioltaan toissijainen toteamus. Puhuja ei odota vastausta vaan haluaa ilmaista käsityksensä jostakin asiasta kysymyslauseen muodossa. Retorinen kysymys ei esitä väitettä kirjaimellisesti vaan usein implikoi sen. Usein retorinen kysymys ilmaisee puhujan asenteita, kuten ihmetystä, hämäännystä, suuttumusta tai paheksuntaa (Hakulinen & Karlsson 1995). Seuraavan aineistoesimerkin 30 retorinen kysymys ilmaisee puhujan omaa mielipidettä. Hän on kyllästynyt puheenaiheeseen homoseksuaalisuuden neurologisesta poikkeavuudesta ja toivoo, että sen annettaisiin jo olla.

(30)

Miksei koko asian vaan voi antaa olla.

ISK:n mukaan retoriseen kysymykseen ei odoteta niinkään vastausta. Niillä odotetaan pikemminkin samanmielisyyden osoitusta (VISK § 1705: Retorisen kysymyksen keinoja ja tuntomerkkejä). On tyypillistä tuoda retorisella kysymyksellä esiin jokin keskustelijoiden oletettavasti jakama käsitys. Vaikka lause on kysymyksen näköinen, se on käyttökontekstissaan väite, johon puhuja sitoutuu ja joka tavallaan sisältää sekä kysymyksen että siihen tarkoitetun vastauksen. Jotkut retorisia kysymyksiä pidettävät kysymystyyppit ovat samalla sekä kysyviä että syyttäviä (VISK § 1706: Retoristen kysymysten käyttöä). Seuraavan aineistoesimerkin 31 retorisessa kysymyksessä on hiukan syyttävä sävy. Kirjoittaja ei selvästikään odota kysymykseensä vastausta vaan itse asiassa antaa siihen itse jonkinnäköisen vastauksen kysymyksen jälkeisellä virkkeellä. Yksikantaisen toteamuksen ”*niih. on tää jännä juttu kyllä.*” taustalla piilee ajatus, että tuskinpa vain sinä haluaisit, että sinulla ei olisi samoja ihmisoikeuksia kuin muilla.

(31)

haluisitko sä että sua koheltais samalaille ko homoseksuaaleja eli sulla ei olis samoja ihmisoikeuksia? niih. on tää jännä juttu kyllä.

5 Analyysi

Tässä luvussa esittelen aineistosta tekemäni analyysin. Käsittelem omissa alaluvuissaan tulokset kunkin käsitellyn retorisen keinon osalta.

5.1 Kirosanat

Voimasanoilla tarkoitetaan paitsi varsinaisia kirosanoja myös niiden lievempiä muotoja, joilla kuitenkin on affektiivinen sävy. ISK:n mukaan voimasanoilla on sekä partikkelien että intensifioivien substantiivien ominaisuuksia. Voimasanat tuovat lausumaan affektiivista sävyä (VISK § 1725: Voimasanoista ja niiden muodoista).

Olen rajannut voimasanojen tarkastelun varsinaisiin kirosanoihin. Kirosanoja lievemmat voimasanat ovat nimittäin melko väljä käsite. Mikä toisen tulkinnan mukaan on voimasana, ei toisen mukaan sellainen välttämättä ole. Mielenkiintoinen havaintoni on, että kirosanoja esiintyy aineistossa melko vähän. Olisi voinut hypoteettisesti olettaa, että nuorison verkkokeskusteluista kirosanoja löytyisi runsaammin. Ne kirjoittajat, jotka kiroilevat, käyttävät viesteissään tyypillisesti yhden kerran tai kaksi kertaa kirosanaa, mutta eivät viljele kirosanoja sen enempää. Kirosanojen suurkuluttajia ei löydy aineiston neljästä viestiketjusta. Valtaosa aineiston viestiketjujen viesteistä ei sisällä ainoatakaan kirosanaa. Siispä kielenkäyttö keskusteluissa on kirosanojen vähäisyyden perusteella hillittyä ja kohteliasta.

Suomenkielisiä varsinaisiksi kirosanoiksi katsottavia sanoja löytyy vain 22 viestistä koko aineistossa. Näiden lisäksi löytyy satunnaisesti muunkielisiä kirosanailmauksia, kuten englanninkielinen lyhenne *wtf* (*what the fuck*) ja sana *bullshit* sekä saksankielisestä voimasanasta *Scheisse* väännetty hyvin puhkielinen ja vakiintumaton ilmaus *shaiba*. Kyseisiä vieraskielisiä voimasanoja havainnollistavat aineistoesimerkit 32 ja 33. Esimerkin 32 kirjoittaja ilmaisee lausahduksellaan ”*Wtf.*” epäuskoista ja hämmästelevää reaktiotaan toisen väitteeseen, etteivätkö homoseksuaalit viihtyisi heteroseksuaalien seurassa tai etteikö heillä olisi samanlaista huumorintajua kuin näillä; kirjoittaja pitää tällaista väitettä ilmeisen älyttömänä. Englanninkielisellä sanalla *bullshit* hän luonnehtii toisen kirjoittajan homoseksuaalisuutta käsittelevää tekstiä surkeaksi ja ilmaisee siten negatiivisen mielipiteensä sen todenmukaisuutta kohtaan. Esimerkin 33 kirjoittaja puolestaan ihmettelee, mikseivät homoseksuaalit voi saada edes siviilivihkimistä, vaikka jossain määrin hän ymmärtää kirkon ja Raamatun näkemyksen – siitäkkin huolimatta, että pitää näitä ”uskonnollisena shaibana”, kuten asian ilmaisee.

(32)

Toi teksti on vaan niin **bullshittia**. Ei tykkää olla heteroiden seurassa? Ei ole samanlainen huumorintaju? **Wtf.**

(33)

Periaatteessa ymmärrän sen että kirkossa ne ei saisi mennä [naimisiin] koska raamattu ja kaikki sellanen uskonnollinen **shaiba**, mut sitä en ymmärrä miksei saa myöskään mennä muualla kun kirkossa naimisiin ._.

Kirosanoja käytetään aineistossa hieman eri tavoin. Se on voitu osoittaa toiselle kirjoittajalle erimielisyyden ilmaisuna joskus henkilökohtaisuuksiin mennessä. Toisaalta kirosanoja kohdistetaan joko puhuttavaan aiheeseen, jollekulle sellaiselle joka ei ole keskustelussa mukana tai yleisesti ihmisille. Toisinaan kirosanat ovat huudahduksen sävyisiä reaktioita, jotka eivät kohdistu erityisesti kehenkään tai mihinkään vaan yksinkertaisesti ilmaisevat harmistusta, ärtymystä tai vihaa. Toisinaan ne ovat itsenäisiä sanoja lisänä muuhun tekstiin, jotta syntyy naseva ja voimakas sävy, tai pääsanana edeltäviä intensiteettisanoja.

Yhteistä kirosanoille on se, että ne lisäävät voimaa ja jotkut jopa vakuuttavuutta. Nimenomaan jos voimasanoja käyttää tehokeinona niin, että niitä on nyrkkisääntönä vaikkapa korkeintaan kaksi kappaletta lauseessa, ne lisäävät vakuuttavuutta. Sitä vastoin karskien voimasanojen, varsinkin aggressiivisten kirosanojen viljely, antaisi kirjoittajasta vihaisen, halveksivan ja provosoituneen kuvan ja jopa heikentäisi vakuuttavuutta. Lukija ajattelisi helposti, että kirjoittaja on niin kovassa tunnekuohussa, ettei enää harkitse, mitä sanoo. Kirjoittajaan voitaisiin henkilönä liittää jopa sellaisia ominaisuuksia kuin epäkypsä, lapsellinen, huonokäyttöinen ja asiaton. Aineistossa ovat kirjoittajat kuitenkin käyttäneet voimasanoja säästeliäästi, joten esimerkkiä tällaisesta kielenkäytöstä ei ole.

(34)

voi **jumalaude** ku ottaa hermoon nää argumentit :--D

(35)

voi **jumalauta** nyt osta itelles lippu helvettiin jooko

(36)

Nyt **jumalauta** ne kirkko- ja raamattu-perustelut helvettiin, niillä ei ole mitään tekemistä tasa-arvoisen avioliittolain kanssa.

Yhteistä aineistoesimerkeille 34–36 on, että niissä käytetään sanaa *jumalauta* tai sen muunnelmaa *jumalaude* suorana puhutteluna toiselle tai toisille keskusteluun osallistuville. Kyseinen sana ilmaisee sekä omaa turhautumista että kehotusta johonkin. Esimerkissä 34 kirjoittaja on lähinnä turhautunut muiden argumenteista. Esimerkeissä 35–36 kirjoittajat kehottavat toisia tunteenilmaisun lisäksi tekemään jotakin: esimerkin

35 kirjoittaja kehottaa ikävästi toista ”ostamaan lipun helvettiin”, ja esimerkin 36 kirjoittaja kehottaa kaikkia kirkkoon ja Raamattuun vetoavia argumentoijia laittamaan kyseiset perustelut ”helvettiin”.

(37)

Hei älä nyt, mitä **vitun** väliä sillä on, vaikka kaveri onkin homo. Mä en ihan oikeasti ymmärrä tätä, että heteroiden pitää tunkea nenänsä seksuaalivähemmistöjen asioihin, ku ei ne niille kuulu.

(38)

Minkä **hemmetin** takia mun pitää todistella kaverini homoutta? :D Ja kuule, homoudessa on kyse paljon muustakin ku siitä rakkaudesta.

(39)

olet niin **vitun** tyhmä että itkettä

(40)

VITUN IDIOOTIT. Opelkaa [Opetelkaa] ensin lukemaan. En sanonut missään, että kirkko on ainoa paikka avioliittoon.

Aineistoesimerkkien 37–40 kirjoittajat käyttävät kirosanaa intensiteettisanan asemassa. Esimerkit 37–38 ovat retorisia kysymyksiä, jotka sisältävät kirosanan. Kirjoittajat eivät kysy pelkästään ”mitä väliä” tai ”minkä takia” vaan voimallisemmin ”mitä vitun väliä” ja ”minkä hemmetin takia”. He ovat provosoituneet toisen viestistä, ja heidän tekstinsä ovat ilmeisen ärtyneen sävyisiä. Voimasana on tekstissä vahvistamassa sekä oman tunnetilan olemassaoloa että viestin perille menemistä toiselle. Kirjoittajat haluavat voimaperäisesti sanoa toiselle, että kaverin homoudella ei ole kerrassaan mitään väliä ja että kaverin homoutta ei tosiaan tarvitse ruveta todistelemaan muille – ja että tällainen ajattelutapa ärsyttää heitä itseään. Esimerkin 39 kirjoittaja nimittää toista halventavasti ”vitun tyhmäksi”, mikä tekee sävystä hyvin voimaperäisen, mutta valitettavasti myös epäkohteliaan ja loukkaavan. Toisen halveksiva nimittely on vastoin verkkokeskustelun kohteliaisuuden periaatetta eikä anna hyvää, vakuuttavaa kuvaa kirjoittajasta. Päinvastoin nimittelijä voi saada sekä nimittelykohteensa että muut provosoitumaan – ellei sitten nimittely kohdistu henkilöön, joka on ensin sanonut jotakin asiatonta tai kyseenalaista ja saanut toiset aiheesta närkästymään. Esimerkin 40 kirjoittaja nimittää muista keskusteluun osallistujista koostuvaa jossain määrin rajattua joukkoa ”vitun idiooteiksi” käyttäen suuraakkosia. Nimitys on erittäin halventava, samoin kuin sen jälkeinen kehoitus opetella lukemaan, vaikka totta kai jokainen osaa lukea sanan varsinaisessa merkityksessä. Kirjoittaja on ärsyntynyt siitä, että muut olisivat tulkinneet, että hänen mukaansa kirkko olisi ainoa paikka avioliiton solmimiselle.

Mitään sellaista hän ei ole tarkoittanut, ja sen hän ilmaisee voimakkaasti, jopa aggressiivisesti.

(41)

Paskat minä olen mikään atesisti [ateisti], vielä vähempää homovastustaja, tai foobikko kuten ne tykkää sanoa. En vaan tykkää yhtään. Riittääkö?

Esimerkissä 41 kirjoittaja ilmoittaa, ettei ole ateisti eikä homovastustaja mutta että ei vain pidä asiasta. Hän käyttää lausahdusta ”paskat” korostamassa sitä, ettei todellakaan olisi mainittuja kategorioita. Tällainen viesti poikkeaa keskustelijoiden yleisestä mielipiteestä, jonka mukaan homoseksuaalit ovat yhtä arvokkaita kuin heteroseksuaalit. Kun joku sanoo, ettei pidä homoseksuaaleista, on se helppo tapa saada muut provosoitumaan – ehkä se on jopa kirjoittajan tarkoitus, mikäli hän trollaa.

(42)

Minkä **hemmetin** takia ihmiset ei suostu ymmärtämään, että homot vain on erilaisia, kuin valtaväestö. Ei se **saatana** ole mikään loukkaus.

(43)

Mä en tajua mitä **helvettiä** se muitten **persettä** kutiaa kenen kanssa se naapurin erkki haluaa mennä naimisiin.

(44)

Jos vetoaa siihen SYNTIÄ!!!11 hommaan nii ei se **helvetti** sen ongelma ole ettei toinen pääse sitte siihen taivaaseen tai mitä nyt ikinä.

(45)

Turhaan ihmiset kehittelee **helvetin** isot ongelmat asian ympärille. [puheenaiheena homojen oikeus avioliittoon]

Aineistoesimerkeissä 42–45 kiro sanat eivät kohdistu hyökkäävästi yhteen tai useampaan toiseen kirjoittajaan keskustelussa vaan asioihin. Esimerkin 42 kirjoittaja käyttää kahta voimasanaa: ei ”minkä ihmeen takia” vaan ”minkä hemmetin takia” ja toisessa virkkeessä kiro sanaa ”saatana” tuomaan voimallista sävyä tekstiin. Hän toteaa, että homot ovat kiistatta erilaisia ja ihmisten pitäisi se ymmärtää, mutta että tämä erilaisuudesta puhuminen ei kuitenkaan ole loukkaus seksuaalivähemmistöä kohtaan. Kirjoittaja on ilmeisen ärtynyt siihen, että heti kun puhutaan homojen erilaisuudesta, näiden oikeuksien puolustajat närkästyvät ja ryhtyvät puolustuskannalle. Esimerkki 43 puhuu ihmisistä yleisesti, ja sanavalinta ”naapurin erkki” merkitsee sanana näennäisesti jotakuta tuttua naapurinmiestä mutta edustaa kuitenkin ikään kuin ketä tahansa ihmistä – tuttua tai tuntematonta. Kirjoittaja ilmaisee ihmetyksensä kiro sanan kera siihen, miksi ketään kiinnostaisi, kenen kanssa joku, esimerkiksi naapurin hyvänpäiväntuttu, menee

naimisiin. Naimisiinmenohan on jokaisen oma asia. Esimerkki 44 huomauttaa, että argumentit synnistä eivät ole sikäli hyviä, että ei se toisen ongelma ole, jos joku ei pääsisi taivaaseen. Esimerkki 45 kritisoi koko puheenaihetta ja on sitä mieltä, että ihmiset ovat kehittäneet ”helvetin isot” ongelmat siitä. Hän ilmeisesti ajattelee, että homoseksuaalien oikeuksista jankutetaan yhteiskunnassa ja niitä paisutellaan enemmän kuin olisi tarpeen.

Yhtä kaikki kiro sanat aineistossa ovat osoituksia siitä, että kirjoittajien tunteet ovat pinnassa tekstiä kirjoittaessaan. Kielenkäyttö on tällöin affektiivista. Kirjoittaja voi olla esimerkiksi ärtynyt, vihainen, turhautunut tai kyllästynyt. Kirjoittaja haluaa, että sanoma menee perille, haluaa ikään kuin ”takoa” sen toisen päähän. Siksi neutraali esitystapa ei riitä, vaan tehokeinoksi otetaan affektiiviset sanat, kiro sanat.

5.2 Koodinvaihto ja anglismit

Kirosanojen vähäisen esiintymisen lisäksi mielenkiintoista on se, että aineistosta ei löydy koodinvaihtoa englantiin kuin hyvin satunnaisesti. Silloinkin kyse on yksittäisistä englanninkielisistä sanoista tai lyhyistä rakenteista muuten suomenkielisen tekstin joukossa. Yleensä aineiston verkkokeskustelujen viestit on kirjoitettu kokonaan suomeksi, ja tietysti lainasanoja käytetään. Tämän perusteella koodinvaihto ei näyttäisi olevan *demi.fi*:n verkkokeskusteluissa niin yleinen ilmiö kuin esimerkiksi Kotilaisen tutkimissa chat-keskusteluissa (Kotilainen 2008). Joitakin anglismeja kuitenkin löytyy, ja katson niiden käytön retoriseksi keinoksi.

(46)

Oon kuitenkin varma, että jos tollasessa piirissä on paljon pyöriny niin pakko siellä on olla tullu vastaan lesbo ja bissejä. **Sorry**.

Aineistoesimerkissä 46 kirjoittaja korvaa anteeksipyynnön fraasin *anteeksi* englanninkielisellä vastineella *sorry*. Nuorison kielenkäytössä on tavallista kirjoittaa joko englannin kielen sana *sorry* tai siitä suomeksi varioitu *sori* suomenkielisen sanan sijaan, mistä tämä esimerkki on osoituksena. Kirjoittaja ei kuitenkaan kuulosta missään määrin nöyrän anteeksipyytelevältä. Viesti ei ole anteeksipyyntö toiselle huolimatta anteeksipyytämisen näennäisestä kielellisestä muodosta. Kirjoittaja ei missään tapauksessa halua vastapuolelta anteeksiantoa, sillä ei hän ole edes sanonut mitään pahaa ainakaan omasta mielestään. Lausuma on ironinen. Tekstin sävy on anglismin

vuoksi napakka ja toteava. Kirjoittajan toteamuksen sisältö on, että asia nyt vain on niin, että tietyissä harrastuspiireissä pyöriessä vastaan tulee homo- tai biseksuaaleja, koska kyseiset harrastukset ovat (hänen näkemyksensä mukaan) seksuaalivähemmistöille tyypillisiä. Anteeksipyyntösana ikään kuin on pahoittelevinaan toiselle sitä, että toinen on vääjäämättä väärässä. Eli jos toinen kuvitteli, että jossakin tietyssä harrastuksessa ei olisi lainkaan seksuaalivähemmistön edustajia, hän on erehtynyt. Kirjoittaja ei oikeasti pahoittele mitään muuta kuin korkeintaan jossain määrin sitä, että ”joutuu” kertomaan tosiasiana pitämänsä näkemyksen toiselle. Hän kuitenkin kertoo näkemyksensä ilmeisen mielellään, ei suinkaan olosuhteiden pakosta, ja nauttii saadessaan sanoa viimeisen sanan. Ilmauksen ”sorry” kirjoittaminen omaksi yksisanaiseksi virkkeekseen viestin loppuun ilmentää kirjoittajan itsevarmaa tavoitetta: tavoite on sanoa viimeinen sana, johon vastapuolella ei olisi enää vastaan sanomista. Viestin sävystä voi tulkita seuraavan piilomerkityksen: ”Sori vaan, mutta asia on näin ja nyt minä kerron sen sinulle.” Englanninkielisen ilmauksen käyttö suomenkielisen sijaan madaltanee kynnystä päästä sanomaan napakasti toiselle. Jos ilmausta vertaa suomenkieliseen ilmaukseen ”anteeksi”, on se sävyltään ikään kuin ohimennen kirjoitettu sivallus. Suomenkielinen sana kuulostaisi mahdollisesti hillitymmältä ja harkitummalta.

(47)

Siis en vaan ymmärrä mitä tarkoitat sillä että on homo mutta haluaa naisen. **What.**

Aineistoesimerkissä 47 kirjoittaja ei käytä suomen kielen interrogatiivipronominia *mitä* vaan ilmaisee hämmästyksensä englanninkielisellä kysymyssanalla *what*. Suomenkielisen virkkeen jälkeinen yhden sanan englanninkielinen virke on koodinvaihtoa, joka tuo tekstiin uuden sävyn. Voi tulkita, että kirjoittaja korostaa englanninkielisellä sanavalinnallaan, miten omituinen on hänen mielestään toisen kirjoittajan väite siitä, että kukaan homoseksuaali haluaisi naisen, vaikka seksuaalinen suuntautuminen on päinvastainen. Toinen kirjoittaja on juuri argumentoinut, että homoseksuaaleja voi ahdistaa oma suuntautumisensa niin paljon, että he haluaisivat viehättyä vastakkaisesta sukupuolesta ja muuttua heteroiksi: ilmeisen absurdi väite tämän kirjoittajan mielestä. Anglismi korostaa tunteen ilmaisua; tunteen, joka on tässä tapauksessa hämmästyks. Tunne välittyy englannin kielellä tehokkaasti tekstistä.

(48)

Häpeän olla suomalainen. **Seriously.**

Aineistoesimerkissä 48 kirjoittaja julistaa häpeävänsä olla suomalainen. Sen jälkeinen virke on hyvin naseva: yksisanainen englanninkielinen toteamus ”seriously”, joka suomeksi merkitsee ”vakavasti”. Jos kirjoittaja sanoisi vaihtoehtoisesti vaikkapa ”vakavasti puhuen” tai ”ihan tosissani”, aivan samanveroista nasevaa sävyä ei välttämättä syntyisi. Anglismilla kirjoittaja ilmaisee asennoitumistaan, häpeäntunnetta, suomalaisuuttaan kohtaan. Kirjoittaja ei ole tyytyväinen siihen, miten asiat ovat suomalaisessa yhteiskunnassa seksuaalivähemmistöjen oikeuksien osalta. Anglismilla kirjoittaja korostaa, että nyt on tosi kyseessä – hän on vakavissaan sitä mieltä, että häpeää olla suomalainen. Hän ei tämän perusteella haluaisi kuulua Suomen kansaan vaan johonkin muuhun yhteisöön. On hyvin mahdollista, että lausuma on tunnekuohussa kirjoitettu. Eli vaikka kirjoittaja ilmaisee, että on vakavissaan asian suhteen, saattaa hän pohjimmiltaan olla tyytyväinen joihinkin asioihin, joita suomalaisuuteen liittyy, vaikka hän ei juuri seksuaalivähemmistöjen oikeuksien väheksymisestä pidä ja on siksi nyt närkästynyt.

(49)

Ihmiset vaan on erilaisia eikä kaikki ole juuri sellaisia kuin Sinä. // Just deal with it.

Aineistoesimerkin 49 anglismi koostuu useammasta sanasta: se on virke, joka napakasti ja imperatiivimuotoisesti kehottaa toista ”elämään asian kanssa”, kuten käänös suomen kielelle aika lailla merkitsee. Kirjoittaja suhtautuu ilmeisen ärtyneesti puhuteltavaansa ja näkee tämän suvaitsemattomana henkilönä, joka ei hyväksy erilaisia ihmisiä. Persoonapronomini *sinä* on kirjoitettu isolla alkukirjaimella, mutta ei kontekstista päätellen suinkaan kohteliaisuuden funktiona. Sen sijaan sävy on ivaileva, ironinen. Kirjoittaja on kunnioittavanaan toista käyttämällä isoa alkukirjainta, vaikka oikeasti on ilmeistä, että hän ei suhtaudu myönteisesti toisen näkemyksiin vaan haluaa kumota ne. Kirjoittaja näkee toisen arvot ristiriitaisina omiensa kanssa: toinen ei hyväksy homoseksuaaleja ja hänen nähdäkseen kritisoi näiden oikeuksia keskustelussa, kun taas hän itse hyväksyy erilaiset ihmiset eikä odota kaikkien olevan samanlaisia. Kirjoittaja kertoo itsestäänselvyyden ”ihmiset vaan on erilaisia” ikään kuin muistutuksena toiselle, suvaitsemattomana pitämälleen ihmiselle, että asia on näin. Sen jälkeinen kehoitus ”elä vain asian kanssa” on tyly tokaisu. Tulkintani mukaan kirjoittajan ironinen sanoma toiselle on seuraavanlainen: ”Et voi asialle mitään – ihmiset ovat erilaisia. Koita kestää.”

(50)

Silloin saa joko varustautua siihen, että pitää tinkiä kumppanista ja ottaa ruma, läski, tyhmä ja/tai muuten vaan **head case**, tai vaihtoehtoisesti olla ilman.

Aineistoesimerkin 50 kirjoittaja luettelee kumppaniehdokkaan epätoivottuja ominaisuuksia ja käyttää suomenkielisten adjektiivien lisäksi englanninkielistä ilmausta ”head case”, joka käännettynä suomeksi merkitsee henkisesti epätasapainoista. Suomienglantisanakirja.fi määrittelee ilmauksen näin: ”A mentally unbalanced, unpredictable person, especially one who displays aggressive behavior.” (suomienglantisanakirja.fi) Englanninkielinen ilmaus kuulostaa lokeroivalta: joku ihminen on ”head case”, henkisesti epätasapainoisiin lukeutuva persoona. Hiukan pidempi suomenkielinen ilmaus ”henkisesti epätasapainoinen” ei aiheuttaisi yhtä ytimekästä sävyä, vaan olisi pidempi adjektiivilauseke eikä siksi yhtä ytimekäs.

(51)

Heterot pystyy lisääntymään **fair enough**, mutta minkä vuoksi sen pitäisi olla se lähtökohtainen ajatus normaaliudelle?

Aineistoesimerkin 51 kirjoittaja käyttää paitsi anglismia myös retorista kysymystä. Englanninkielinen ilmaus ”fair enough” tarkoittaa suomeksi käännettynä ”tarpeeksi hyvin”. Sen voisi olettaa enemmän tai vähemmän vakiintuneeksi ilmaisuksi kielenkäytössä. Sillä saa esitettyä asian ytimekkäämmin kuin suomenkielisellä vastineella. Retorisella kysymyksellä kirjoittaja kyseenalaistaa sen, miksi lisääntymisen kyvyn pitäisi olla lähtökohta sille, että on ”normaali”. Hän ei pidä kommenttinsa perusteella homoseksuaaleja epänormaaleina. Päinvastoin hän haluaa vakuuttaa muut siitä, että homoseksuaalit ovat normaaleja ja että kaikkien ihmisten ei tarvitse lisääntyä tässä maailmassa.

(52)

Mutta **don't get me wrong**, jos oikeasti on ihmisiä, jotka kokevat syntyneensä väärään seksuaalisuuteen, niin ehdottomasti olen sitä mieltä, että se on todella huono juttu --

Aineistoesimerkin 52 kirjoittaja sanoo ”don't get me wrong”, joka on suomeksi käännettynä ”älä käsitä minua väärin”. Sävyero on hiuksenhieno; aika lailla saman ilmauksen voisi välittää vastapuolelle suomenkielisellä rakenteella. Tämän anglismin voisi olettaa olevan rakenne, joka on vakiintunut kielenkäyttöön, kuten edellisessäkin esimerkissä oleva rakenne. Kirjoittaja ei itse usko siihen, että olisi kovin tavallista, että homoseksuaali kokisi olevan ”väärää seksuaalista suuntautumista”. Hän kuitenkin sanoo, että jos tällaisia ihmisiä oikeasti olisi, niin sitten olisi, ja se olisi huono asia. Lausumaan on sisällytetty pieni varaus siihen, että itse saattaisi olla väärässä. Kirjoittaja

siis antaa tilaa vastakkaiselle näkemykselle ja hyväksyy mahdollisuuden, että väärään seksuaaliseen suuntautumiseen syntyneitä ihmisiä saattaisi ollakin, vaikkei itse siihen vankasti uskokaan.

(53)

ihan jännä ajatus, by the way, suunnilleen 75% maailman ihmisistä on laktoosi-intolerantikkoja.

Esimerkin 53 kirjoittaja käyttää englanninkielistä ilmausta ”by the way”, joka tarkoittaa suomeksi *muuten*. Se on huomionkohdistin johonkin asiaan, joka halutaan mainita ikään kuin ohimennen. Kirjoittaja osallistuu keskusteluun vähemmistöistä, ja keskustelussa on joku maininnut laktoosi-intoleranssin. Hän ilmoittaa ohimennen, että ilmiö on yleisempi kuin arvataankaan. Hän mainitsee luvun, jonka on ilmeisesti kuullut tieteellisistä tutkimustuloksista: 75 % maailman ihmisistä kärsii laktoosi-intoleranssista. Tämä rinnastuu hänen toiseen ajatukseensa, etteivät homoseksuaalitkaan loppujen lopuksi ole mitenkään erityisen harvinaisia. Anglismi ”by the way” on jokseenkin vakiintunut ilmaisu, sillä siitä on olemassa tunnettu lyhenne *btw*.

Koodinvaihdolla kirjoittajat ilmaisevat asennettaan puhuttuun asiaan. Englannin kielen käyttö tekee viestistä paljon napakamman kuuloisena kuin mitä se olisi, jos käytettäisiin englanninkielisen sanan tai rakenteen sijaan suomenkielistä ilmaisua. Koodinvaihto, tässä tapauksessa anglismi, on tapa tuoda uutta sävyä kielenkäyttöön. Anglismit ovat aineistoesimerkeissä lyhyitä ja ytimekkäitä ilmaisuja. Niiden voi tulkita antavan kirjoittajasta itsevarman kuvan: kirjoittaja hallitsee englannin kielen tilanteeseen sopivine lausumineen. Anglismit ovat sikäli affektiivisiä ilmauksia, että ne tuovat voimaa tekstiin napakkuutensa vuoksi.

5.3 Auktoriteettiin vetoaminen – kirkko ja Raamattu

Aineistostani havaitsen, että kirjoittajat vetoavat tyypillisesti kirkkoon ja Raamattuun. Kun ilmiötä ajattelee retorisenä keinona, siitä voi käyttää muunneltua nimitystä ”auktoriteetin lausunnolla vahvistaminen” Jokisen käyttämästä nimityksestä ”asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen” (Jokinen 1999). Kirkko ja Raamattu voidaan luontevasti katsoa auktoriteeteiksi, sillä kirkko on koko kristinuskon instituutio ja Raamattu pyhä kirja. Kirkon ja Raamatun opit siis tulevat arvovaltaiselta taholta. Kirjoittajat käyttävät kirkon, Raamatun ja esimerkiksi Jeesuksen oppeja oman argumentaationsa tukena. Oppeihin vedotaan kahtalaisesti: toisaalta niihin vetoavat

kirjoittajat, jotka eivät hyväksy tasa-arvoista avioliittolakia, ja toisaalta kirjoittajat, jotka puoltavat lakiuudistusta ja homoseksuaalien oikeuksia. Vastustajat vetoavat Raamatun kirjaimelliseen tulkintaan, jonka mukaan Raamattu kieltää homoseksuaalisuuden, eli homoseksuaalisuus on syntiä. Puolustajat vetoavat Raamatun oppeihin rakkaudesta kaikkein tärkeimpänä asiana ja sanovat, että homoseksuaalisuus ei voi olla syntiä, koska siinä on kyse rakkaudesta. Useimmat kirjoittajat aineistossa eivät asetu mielipiteeltään kumpaankaan ääripäähän vaan ovat sitä mieltä, että homoseksuaaleilla tulisi olla oikeus mennä naimisiin maistraatissa mutta että kirkko saa päättää itse, vihkiikö homo- ja lesbopareja vai ei.

Aineistostani havaitsen, että kahdessa avioliittoa käsittelevässä keskustelussa esiintyy auktoriteetin, Raamatun ja kirkon, lausunnolla vahvistamista. Viestejä, joissa tällaista esiintyy, on yhteensä 51. Näistä 17 ilmaisee, että homoseksuaalisuus ei ole syntiä; kirkon ja Raamatun tärkein oppi on rakkaus. 8 ilmaisee, että kirkkojen ei tulisi vihkiä homo- ja lesbopareja mutta että heillä olisi oikeus mennä maistraatissa naimisiin. Vain 3 ilmaisee, että homoseksuaalisuus ja homojen avioituminen on kirkon ja Raamatun mukaan syntiä ja siksi ehdottomasti väärin.

(54)

No kirkossa on Raamatun säännöt, Raamatussa se on kielletty, ja kirkon kuuluu toimia Raamatun ohjeiden mukaisesti.

(55)

Mun mielestä kirkko on edustavinaan Jumalaa ja Raamattua ja Raamatussa tuomitaan homoseksuaalisuus selvästi. Eikö se oo vähän ristiriidassa että siellä vihittäis homopareja.

(56)

Homoavioliitot kielletään Raamatussa ja avioliitto on kirkon ja Raamatun juttu. Näinkin yksinkertaista.

Aineistoesimerkit 54–56 ovat kirjoittajien yksinkertaisia lausahduksia siitä, että Raamattu kieltää homoseksuaalien avioliitot. Esimerkin 54 kirjoittaja huomauttaa, että kirkon on toimittava Raamatun ohjenuoran mukaan; se ei voi muuta. Esimerkin 55 kirjoittaja kertoo, että on itse kovasti siinä käsityksessä, että kirkko edustaa Jumalaa ja Raamattua. Ja tämän perusteella homoparien vihkiminen olisi ristiriitaista. Esimerkin 56 kirjoittaja ilmoittaa, että asia on yksinkertainen: homoavioliitot kielletään Raamatussa. Koska aineistoesimerkeille ei ole paljoa kontekstia tulkintaa tukemaan (siksi, että kirjoittajien viestit eivät sisällä näiden lisäksi täsmällisempiä argumentteja), on vaikea arvioida, edustavatko toteamukset kirjoittajien omia henkilökohtaisia mielipiteitä vai ovatko ne vain toteamus, että näin kirkko ja Raamattu nyt vain ajattelevat. On

mahdollista, että joku tällaisen toteamuksen kirjoittava, esimerkiksi esimerkki 54, on itse henkilökohtaisesti sitä mieltä, että homoseksuaalien tulisi saada kirkollinen vihkiminen liitolleen mutta että se ei valitettavasti kirkkoinstituutiossa ole mahdollista.

(57)

Tosi hyvin oot kirjottanu ton ^. Juurikin noin se menee. Ja avioliitosta sanotaan kans että se on MIEHEN ja NAISEN välinen pyhä asia :)

(58)

Raamatusta sanotaan selvästi, että avioliitto on MIEHEN ja NAISEN välinen asia ja että homous on syntiä. Jos haluaa uskoa Jumalaan on uskottava mitä Raamatusta lukee. Ei voi valikoida kohtia raamatusta mihin ei usko ja mihin uskoo. Ja Jumala on luonut osan ihmisistä homoiksi koetellakseen heidän uskoaan. Se ei oikeuta heitä itsekkäästi kumoamaan niitä asioita joita on kirkossa ja raamatusta aina opetettu. Vaikka maailma muuttuu, niin raamattu ei.

Aineistoesimerkit 57–58 ovat molemmat kirjoittaneet sanat ”mies” ja ”nainen” suuraakkosilla korostaakseen, että avioliitto todella on vain näiden kahden välinen asia. Esimerkki 57 myötäilee aikaisempaa kirjoittajaa, on samaa mieltä tämän kanssa ja kehuu tämän tekstissä olevaa argumentointia. Esimerkki 58 julistaa, että uskonnollisen ihmisen on uskottava siihen, mitä Raamatusta sanoo. Hän jopa esittää näkemyksen, että Jumala on luonut ihmisiä homoseksuaaleiksi koetellakseen heidän uskoaan ja että homoseksuaalit ovat itsekkäitä, jos torjuvat kirkon ja Raamatun opit eli jos toteuttavat omaa luontaista seksuaalista suuntautumistaan. Kirjoittaja on vakaasti sitä mieltä, että Raamattu ei muutu. Hänen näkemyksensä voivat kohahduttaa monia sellaisia, jotka puoltavat homoseksuaalien oikeuksia.

(59)

UT ei ole samanlainen lakikirja, kuin VT, joten siellä ei ole kovinkaan paljoa niitä suoria kieltoja,

-- Kumminkin UT:ssa vahvistetaan melko selvästi, laki ”(mies,) älä makaa miehen kanssa, niinkuin naisen kanssa maataan” jne.

Vahvistetaan näin: Siksi Jumala on jättänyt heidät häpeällisten himojen valtaan. Naiset ovat vaihtaneet luonnollisen sukupuoliyhteyden luonnonvastaiseen, ja miehet ovat samoin luopuneet luonnollisesta yhteydestä naisiin ja heissä on syttynyt himo toisiaan kohtaan.

-- Uudessa testamentissa selvästi mainitaan, että homoseksuaalisuuden toteuttaminen on haureutta ja Paavali kirjoitti, että se on erityisen vakava suntu [synti], sillä se rikkoo sekä Jumalaa, että omaa lihaa vastaan. Jotenkin noin, sanamuoto ei liene tärkein.

(60)

Kristinuskon Papin siunaama avioliitto on Kristinuskon juttu eikä Kristinuskossa hyväksytä homoliittoja nii ei pitäis olla muilla mitään sanomista tähän. Eihän tyypittää koita pakottaa pekonia Islamiin niin miks tää on mitenkää eri asia.

Aineistoesimerkin 59 kirjoittaja vetoaa Uuteen Testamenttiin ja on lainaillut sieltä kohtia sekä suorilla sitaateilla että omin sanoin. Hän mainitsee erityisesti Raamatun lauseen ”mies, älä makaa miehen kanssa” ja Paavalin sanat erittäin vakavasta synnistä,

joka rikkoo sekä Jumalaa että omaa lihaa vastaan. Esimerkki 60 vertaa kristinuskon pakottamista homoseksuaalien avioliittojen hyväksymiseen konkreettisesti siihen, että islaminuskoiset pakotettaisiin syömään pekonia. Kirjoittaja on vankasti sitä mieltä, että kirkolla on oikeus pitää kiinni omista linjoistaan – valtio ei saa niihin puuttua.

Seuraavaksi mainittujen esimerkkien kirjoittajat vetoavat Raamattuun, mutta kritisoimalla kirjan ristiriitaisia ohjeistuksia. He eivät pidä homoseksuaalisuutta vääränä, vaikka Raamattu sitä jossain kohtaa vastustaisikin, vaan vetoavat tärkeimpään kristinuskon opetukseen: rakkauteen.

(61)

Jos ny ottaa Raamatun esteeksi, etteivät myös homoparit voisi mennä kirkossa naimisiin, niin on totta, että Raamatussa sanotaan siitä että avioliitto olis miehen ja naisen välinen asia, mutta Raamatussa sanotaan myös että ”rakkaus on tärkein”. Mulle ei siis enää mene läpi, että nojataan Raamattuun, kun kirkko vastustaa homoavioliittojen solmimista kirkossa.

Aineistoesimerkin 61 kirjoittaja myöntää, että Raamattu puhuu avioliitosta miehen ja naisen välisenä asiana, mutta sitten huomauttaa, että Raamattu myös puhuu rakkaudesta tärkeimpänä asiana. Jälkimmäisen Raamatun lauseen perusteella hän ei pysty olemaan samaa mieltä sen väitteen kanssa, että homoseksuaaleilla ei olisi oikeutta avioliittoon – avioliitto perustuu rakkaudelle, ja kaksi saman sukupuolen edustajaa, jotka haluavat mennä naimisiin keskenään, rakastavat toisiaan.

(62)

Mun mielestä on väärin syrjiä ihmisiä jotka ei voi valita erilaisuuttaan, oli raamatussa sanottu sitten ihan mitä vaan, mutta mielestäni se on huuhaata. Kaikki joiden kanssa oon asiasta puhunut on sitä mieltä että avioliitto kuuluu KAIKILLE, ja tunnen monia homoja ja lesboja, ja haluaisin heille samat oikeudet elää elämäänsä kuin heteroillakin on.

Aineistoesimerkin 62 kirjoittaja toteaa, ettei ihmisiä pitäisi syrjiä erilaisuuden perusteella etenkin, jos he eivät ole tätä erilaisuutta valinneet. Ja homoseksuaalit eivät ole valinneet suuntautumistaan. Raamattu on kirjoittajan mukaan ”huuhaata”: melko affektiivinen sävy sanavalinnassa, ja se saattaa närkästyttää uskonnollisia henkilöitä. Kirjoittaja käyttää määrällistä ääri-ilmausta *kaikki* ja sanoo, että avioliitto on kaikkien oikeus ja että kaikki joiden kanssa hän on aiheesta puhunut ovat samaa mieltä. Jokisen mukaan määrällistämisen ääri-ilmaukset ovat retorinen keino, joka voi käyttää muiden vakuuttamisessa. Ääri-ilmaus *kaikki* on esimerkki laatusanasta, joka ilmaisee, että todellakin kaikki, koko joukko, on jotakin (Jokinen 1999: 146; 150–151).

(63)

En ymmärrä muutenkaan sitä miksi aloitteen [aloitteen] vastustajat perustelevat niin usein kantaansa Raamatulla? Koko Uuden testamentin tärkein asiahan on se, miten Jeesus

opettaa lähimmäisenrakkautta ja sitä että kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita. Kukaan ei ole toisen yläpuolella ja kaikkia kohdellaan samalla tavalla. Mihin se aina unohtuu näissä keskusteluissa?

(64)

Kieltoja ja kaikkea muutakin tämä kyseinen kirja on täynnä, mutta millä oikeudella kielletään kahden ihmisen rakkaus? Jeesus itse on sanonut että rakkaus voittaa kaiken. Ja missään kohtaa Raamatussa ei oikeasti kerrota suoraan homovihasta mitään. Ja vaikka kerrottaisiinkin, niin eikö Jeesuksen sanat kumoa ne? Minun mielestäni on aika tekopyhää olla huomioimatta joitakin ”sääntöjä”/käskyjä.

Aineistoesimerkit 63 ja 64 vetoavat Jeesuksen opetuksiin rakkaudesta. Jeesus on opettanut ihmisille lähimmäisenrakkautta, ja sanonta kuuluu: ”Suurin niistä on rakkaus.” Esimerkin 63 kirjoittaja huomauttaa, että Uuden Testamentin tärkein asia on Jeesuksen opettama lähimmäisenrakkaus, ja kummastelee, miksi se unohtuu ihmisiltä. Esimerkin 64 kirjoittaja ilmaisee näkemyksensä siitä, että kenelläkään ei ole mitään oikeutta kieltää kahden ihmisen välistä rakkautta. Hän ottaa esille Jeesuksen sanat, että rakkaus voittaa kaiken, ja ilmoittaa, että tämän pitäisi nimenomaan kumota kaikki negatiivinen, mitä homoseksuaalisuudesta sanotaan.

(65)

:) kaikilla on oikeus naimisiin/avioliittoon, jumala hyväksyy ihmiset suuntautumisesta riippumatta, eise oo syntiä! raamatun kirjotti sen ajan kulttuuriset [kulttuuriset] henkilöt, ei 10 käskyäkään sanota että homous olis syntiä? tuli vaa mielee D:

(66)

Uskon itse Jumalaan jne, mutta kyllä mun maailmassani ainakin Jumala hyväksyy myös seksuaalivähemmistöjen edustajat - en todellakaan pysty kuvittelemaan, että Jumala voisi tuomita jonkun rakkauden takia (kaiken lisäksi kun se ei ole edes oma valinta rakastaako samaa sukupuolta) enkä voi käsittää miten kukaan uskovainen voi ajatella eri tavalla.

Esimerkki 65 kuulostaa vakuuttuneelta siitä, että Jumala hyväksyisi kaikki. Hän myös mainitsee kymmenen käskyä: yksi tärkeimmistä kristinuskon ohjeistuksista, joista maininta homoseksuaalisuuden syntisyydestä puuttuu. Esimerkki 66 on yhtä lailla vakuuttunut siitä, että Jumala hyväksyy kaikki eikä tuomitse ketään rakkauden takia. Hän käyttää ääri-ilmaisua *kukaan*: kyseenalaistaa ajatuksen, että kukaan ihminen voisi ajatella niin kylmäsydämisesti kuin että rakkauden takia pitäisi tuomita jotkut.

(67)

Musta kaikki saa olla sen kanssa joka tekee onnelliseksi. Kirkko on rasistinen ku ei hyväksy homoja.

(68)

ja raamattu aika ristiriitasta ku kielletään homous mut pyydetään olee oma ittensä

Aineistoesimerkin 67 kirjoittaja nimittää kirkkoa suorastaan rasistiseksi. Hänen mielestään on rasistista, kun homoseksuaaleja ei kirkossa hyväksytä. Argumentointi, että kirkko on rasistinen, voi kohahduttaa joitakin, mikä tekee retorisesta keinosta tehokkaan: rasistisuushan ei ole kirkon oppien mukaista vaan päinvastoin väärin ja ”syntiä”. Eli jos kirkon leimaa rasistiseksi, voi se parhaassa tapauksessa saada vastapuolen arvioimaan asiaa uudelta kantilta: onko homoseksuaalien avioitumisen estäminen todellakin rasistista, tiettyä ihmisryhmiä syrjivää? Esimerkin 68 kirjoittaja kummastelee Raamatun ristiriitaisuutta: toisaalta homoseksuaalisuus kielletään, mutta toisaalta kirjassa on ilmeisesti kehotuksia olla oma itsensä. Vetoaminen Raamatun ristiriitaisuuteen voi onnistua retorisena keinona, mikäli vastapuoli ei löydä vastaväitettä siihen väitteeseen, että Raamattu on ainakin joiltakin osin ristiriitainen kirja.

Ottamalla puheeksi sen, mitä Raamatussa sanotaan, voi vedota tämän vanhan kirjan ”ikiaikaisiin totuuksiin”. Vahvistamalla argumenttinsa Raamatun lausunnolla kirjoittajat vetoavat ihmisoikeuksiin ja siihen, miten niiden kuuluisi yhteiskunnassa toteutua. Auktoriteetin lausuntoon vetoaminen vetoaa usein tunteisiin. Tässä tapauksessa kirkkoon ja Raamattuun vetoaminen vetoaa laajemmin ihmisoikeuksiin, etenkin niiden tapauksessa, jotka vetoavat Raamatun sanoihin rakkaudesta kaiken voittavana asiana. Toisaalta homoseksuaalien avioliittojen vastustajat vetoavat Raamatun oppeihin siitä, että avioliitto kuuluu vain miehelle ja naiselle. Kummassakin tapauksessa keskustellaan siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. Tämän retorisen keinon käytöllä otetaan siis kantaa eettiseen ongelmaan ja pyritään vaikuttamaan muihin tunteisiin vetoamalla.

5.4 Esimerkkien antaminen ja rinnastaminen

Esimerkit ja rinnastukset ovat väljä käsite, ja niiksi tulkittavia aineistoesimerkkejä löytyy paljon. En ole tehnyt numeerista havaintoa niistä koko aineistossa, koska esimerkit ja rinnastukset ovat niin tulkinnanvarainen ilmiö. Koska esimerkeiksi ja rinnastuksiksi voisi tulkita hyvin monenlaiset kielelliset valinnat, aiheesta löytyisi sanottavaa enemmän kuin mitä pro gradu -tutkielmassa on mahdollista käydä läpi. Olen kuitenkin poiminut aineistosta eräitä samankaltaisina toistuvia esimerkkejä ja rinnastuksia ja jaotellut niitä tähän alalukuun. Käsittelemäni esimerkit ja rinnastukset ovat jotakin seuraavista: 1) yksittäinen omakohtainen tai jonkun muun kokemus, 2) homoseksuaalit ja vasenkätiset tai 3) Raamatun kielteinen suhtautuminen

homoseksuaalisuuteen mutta toisaalta jonkun pahan asian hyväksyminen tai katsominen läpi sormien.

On yleistä, että kirjoittajat käyttävät konkreettisena esimerkkinä omakohtaista kokemustaan: joko omaa itseään tai vaikkapa yksittäistä tuttuaan.

(69)

minulla on ADHD ja epilepsia se ensimmäinen vaikuttaa elämään mutta se toinen ei ja molempien kanssa voi elää normaalia elämää

(70)

On munikin aivoissa poikkeamia, esimerkiksi loistava luetun asian muisti ja surkea käden ja silmän yhteistyö, mutta ei se mun ihmisarvoani muuta.

Aineistoesimerkissä 69 kirjoittaja huomauttaa, että voi itse elää normaalia elämää, vaikka sairastaa ADHD:ta ja epilepsiaa. Hän ottaa kantaa puheenaiheeseen, onko homoseksuaalisuus neurologinen häiriö: tuo esille, että vaikka olisi oikea neurologinen sairaus (joka homous ei hänen mielestään nähtävästi ole), se ei haittaa arkielämää, vaan sen kanssa pystyy olemaan. Miksipä siis ei homoseksuaali voisi elää normaalia elämää. Esimerkki 70 mainitsee neurologisia positiivisia ominaisuuksiaan: kykyjä, joissa on erityisen hyvä. Hän toteaa aivojensa olevan näiltä osin poikkeavat massaan verrattuna; ja silti hänen ihmisarvonsa on sama.

(71)

Voin itse toimia esimerkkinä ja kertoa, että olen lesbo, mutta ohhoh mitäs kummaa: Olen naisellisempi kuin moni heterotyttö, minulla on paljon kavereita joiden kanssa olen samalla aaltopituudella, en ole lainkaan kiinnostunut mistään ernu-lolita-animehömpästä, minulla ei ole mielenterveysongelmia, huumorintajuni on samankaltainen kuin muillakin, olen koko olemukseltani aivan "stereotyyppisen heterotytön oloinen".

(72)

Mainittakoon vielä että kaveripiirini koostuu pääasiassa heteroista, ja aivan hyvin sulaudun sinne joukkoon.

(73)

en nyt jaksanu lukea muiden kommentteja mutta joo oon ite lesbo ja voin kyl uskoo ton et se on joku poikkeama aivoissa mut ärsyttää toi ajatus että se olis sairaus. vaikka ihan hyvin siinä perusteltiin se :P mut en kyllä oo huomannu että eristäytyisin heteroista, mulla ois erilainen huumorintaju jne :D meni vähä yli tos kohta kylöä!!

Aineistoesimerkki 71 kritisoi toisen aiempaa viestiä siitä, että lesbot olisivat jo ulkoisilta ominaisuuksiltaan poikkeavia ja harrastaisivat tietynlaisia asioita toisin kuin heterot. Hän ilmoittaa itse olevansa lesbo ja silti ”normaali”, jolla hän tarkoittaa, että on naisellinen ja tavallisella huumorintajulla ja tavallisilla harrastuksilla varustettu tyttö. Esimerkki 72 kertoo sulautuvansa hyvin kaveriporukkaan heteroiden kanssa, vaikka on homoseksuaali: hän siis kyseenalaistaa toisen näkemyksen, että homoseksuaalit eivät

täysillä kykenisi kommunikoidaan heteroiden kanssa vaan eristäytyisivät näistä. Esimerkillä 73 on yhtäläisyyksiä esimerkkien 71 ja 72 kanssa: on itse lesbo, joka ei koe olevansa mitenkään erikoinen, poikkeava tai eristäytynyt.

(74)

Itse tunnen useita seurakunnan toiminnassa mukana olevia ihmisiä (nuoria), jotka ovat biseksuaaleja tai homoseksuaaleja, ja olisi ihan kohtuuttoman väärin, jos he eivät pääsisi kirkossa naimisiin.

(75)

Itse 11.v uskovaishenkinä ja uskovaishenkisessä perheessä kasvaneena sanon, että avioliitto on miehen ja naisen avioliitto ja jokaisella lapsella on oikeus isään ja äitiin.

Aineistoesimerkki 74 käyttää esimerkkeinä tuntemiaan seurakunnan toiminnassa mukana olevia ihmisiä, jotka kuuluvat johonkin seksuaalivähemmistöön: näiden tulisi ehdottomasti päästä naimisiin kirkossa. Hän ilmeisesti pitää näitä mukavina, hienoina ihmisinä. Nämä hän ikään kuin yleistää kaikkiin muihinkin: hänen näkemyksensä on, että avioliitto tulisi suoda kaikille seksuaalivähemmistöjen edustajille. Esimerkki 75 mainitsee oman perhetaustansa ja kotikasvatuksensa ja toteaa ykskantaan sen perusteella, että ajattelee avioliiton kuuluvan vain miehelle ja naiselle.

(76)

Ei oman homouden inhoaminen todellakaan aina johdu ympäristöstä tai epävarmuudesta. Mun paras ystävä joka on homo haluaisi rakastaa naista ja perustaa perheen, mutta sitä masentaa fakta, ettei se koskaan rakastas tai syttyis siitä naisesta aidosti.

(77)

Esim. kaverini on lähes 30 eikä ole koskaan seurustellut "kunnolla", koska hänellä on jonkun sortin standardit ja ne täyttäviä vapaita homomiehiä ei tule ihan joka bileissä vastaan.

Aineistoesimerkin 76 kirjoittaja todistaa, että homoseksuaali voi inhota itseään, sillä kirjoittaja on itse vierestä katsonut, kuinka hänen parhaalle ystävälleen on käynyt juuri niin, koska tämä haluaisi kyetä ihastumaan vastakkaiseen sukupuoleen muttei se onnistu, mikä masentaa tätä. Muut keskustelijat ovat juuri kummastelleet, että ei kukaan seksuaalivähemmistön edustaja toivoisi olevansa jotakin muuta suuntautumista kuin mitä on. Esimerkki 77 käyttää yhtä lailla esimerkkinä ystäväänsä ja sanoo, että tätä masentaa oma suuntautuminen, koska homoseksuaaleja on ensinnäkin vähän ja toiseksi nämä eivät täytä kumppanina hänen kriteereitään. Lopputulos on se, että kyseinen ystävä on masentunut ja elää yksin.

(78)

Kuten sanoin, tiedän OIKEASSA ELÄMÄSSÄ paljon ihmisiä ja ainakin lesboista ja biseksuaaleista on huomannu, et on niillä enemmän taipumusta harrastaa luovia juttuja, animea, cosplayta, fanfictionia ym.

Esimerkki 78 määrällistää, että oikeassa elämässä on paljon tietynlaisia lesboja ja biseksuaaleja – joiden ominaisuuksia hän luettelee – ja että hän on näitä itse nähnyt. Tehostaakseen sellaisen asian todenperäisyyttä, jonka on omin silmin nähnyt, hän on kirjoittanut ”oikeassa elämässä” suuraakkosilla. Sillä hän ikään kuin huutaa muille, että ”ymmärtäkää, että oikeassa elämässä tällaista on nähty!”.

(79)

homous ei estä lisääntymistä, tunnen lesboja joilla on lapsia useitakin ja jani toivolakin sai tyttären

Esimerkki 79 ilmoittaa, että homous ei ole este lisääntymiselle, ja käyttää esimerkkinä lesbotuttujaan ja myös julkisuudenhenkilöä Jani Toivolaa.

On toistuvaa, että kirjoittajat rinnastavat homoseksuaalisuuden vasenkätisyyteen varsinkin keskustelussa, jossa aloittaja pohtii homoseksuaalisuutta neurologisena häiriönä.

(80)

Ei ole päteviä syitä pitää homoseksuaalisuutta sairautena sen enempää kuin vasenkätisyyttäkään.

Esimerkki 80 ilmoittaa, että sen enempää homoseksuaalisuuden kuin vasenkätisyyden pitäminen sairautena ei ole perusteltua: ei löydy pätevää syytä tällaiselle määrittelylle.

(81)

Joo vasenkätisyydenkin on sairaus! Poikkeama aivossa. Miksei siihen kehitetä hoitoa kun onhan se SAIRAUS johon pitää suhtautua samalla tavalla kun ADHD:n. Vasenkätisyys lisää riskiä mielenterveysongelmiin, keskittymishäiriöihin ja pelkotiloihin. Vasenkätiset elää vähemmän aikaa.

Esimerkki 81 on sävyltään ironinen, sillä ensin kirjoittaja huudahtaa, että vasenkätisyys on sairaus, kuten homoseksuaalisuuskin. Sitten hän kuitenkin korostaa sanaa ”sairaus” suuraakkosilla ja näennäisesti päivittelee, miksei vasenkätisyyteen kehitetä hoitoa, koska asiana se on yhtä vakava kuin vaikkapa ADHD. Todellisuudessa hän ei päivittele asiaa tosissaan, vaan rivien välistä voi vaivatta tulkita, että kirjoittaja on ironinen. Hän luettelee faktoja vasenkätisyydestä (riski muun muassa mielenterveysongelmiin ja lyhyempi elinikä) – oikeasti nämä faktat eivät ole perusteltuja syitä ajatella vasenkätisyyttä sairautena. Kirjoittaja on sitä mieltä, ettei homoseksuaalisuus ole todellakaan sairaus, kuten ei myöskään vasenkätisyys.

(82)

Vasen- ja oikeakätistenkin aivot toimivat eri tavoin. Vasenkätiset ovat vähemmistössä, eli ehdottomasti siis poikkeavia ja sairaita, eikö niin?

(83)

Tuskin kukaan tätä kyseenalaistaa. Se vain, että se ei tee sinusta poikkeavaa, tai tässä tapauksessa sairasta, koska kuulut vähemmistöön. Samalla tapaa vasenkätiset ovat vähemmistö ja erilaisia valtaväestöstä, mutta ei se tarkoita sitä, että sitä tarvitsisi pyrkiä parantamaan.

(84)

Homoseksuaalisuus vahingoittaa muita kanssaeläjiä yhtä paljon, kuin vasenkätisyys.

Esimerkin 82 kirjoittaja esittää retorisen kysymyksen, joka on rakenne ”eikö niin” ja joka on sävyiltään ironinen. Hän haastaa lukijaa: ovatko vasenkätiset poikkeavia ja sairaita vain siksi, että kuuluvat vähemmistöön? Hän on itse ilmeisesti sitä mieltä, vasenkätiset eivät ole poikkeavia ja sairaita, vaikka aivot heillä toimivat eri tavoin. Esimerkki 83 on samoilla linjoilla: vaikka vasenkätiset ovat vähemmistössä, he eivät ole poikkeavia eivätkä sairaita, eikä heitä tule yrittää parantaa. Esimerkki 84 tokaisee, että homoseksuaalisuudesta on yhtä paljon haittaa kanssaeläjille kuin vasenkätisyydestä: siispä haittaa ei ole.

(85)

Hmm verrataanpas homoutta nyt vasenkätisyyteen. Jos joku oikein kovasti syystä tai toisesta haluaisi olla oikeakätinen vasenkätisyyden sijaan ja se olisi mahdollista, niin miksi tämä kyseinen henkilö ei saisi sitä tehdä? Jos homo haluaa olla hetero ja hänellä on siihen mahdollisuus niin miksi sitä ei saisi tehdä?

(86)

Jos kuvitellaan, että tällainen "parannus" ois olemassa ja mä haluaisin tosi kovasti olla homo ja vasenkätinen niin saisinko mä hoitoa? Jos vaan kokisin, että mun ois pitänyt syntyä homoks ja vasenkätikseksi, mutta synnyinkin oikeakätiseksi heteroksi. Jos mun haave lapsesta asti ois ollu perustaa perhe naisen kanssa ja kasvattaa lapsia onnellisessa lesbosuhteessa. Hassu ajatus.

Esimerkin 85 kirjoittaja esittää näkemyksen, että homoseksuaaleilla ja vasenkätisillä olisi molemmilla täysi oikeus lähteä parantamaan ominaisuuttaan, jos parannuskeino olisi. Se olisi perusteltua, mikäli ominaisuus heitä itseään kovasti haittaa. Esimerkin 86 kirjoittaja eläytyy kuvittelemaan, että tällainen asia tapahtuisi hänen omalla kohdallaan. Hän pohtii retorisella kysymyksellä, saisiko hoitoa ominaisuuteensa, jos parannuskeino olisi olemassa. Hän tosin sanoo myös, että se olisi hassu ajatus, että joku haluaisi olla vasenkätinen homoseksuaali ja elää lesbosuhteessa toisen naisen kanssa, jos olisi oikeakätinen heteroseksuaali.

(87)

Kuten moni on täällä jo sanonut, olen samaa mieltä siitä, että homouden parhaana vertailukohtana voisi pitää vasenkätisyyttä: se on synnynnäistä, mutta siitä ei ole haittaa

eikä sitä tarvitse parantaa. Oikeakätisiä tuskin hetkauttaa tämä vasenkätisten vähemmistö, vasenkätisyys ei kuitenkaan uhkaa heitä millään tavalla eikä ole heiltä pois.

Esimerkin 87 kirjoittaja huomauttaa, että oikeakätisiä ei juuri hetkauta vasenkätisten muodostama vähemmistö. Rinnastukseksi voi tulkita sen, että yhtä lailla heteroseksuaaleja ei pitäisi hetkauttaa homoseksuaalien muodostama vähemmistö.

Keskusteluissa, joissa puhutaan ihmisoikeuksista, pidetään syrjintänä sitä, että homoseksuaalit eivät saa solmia avioliittoa. Näkee paljon käytettävien esimerkkejä kyseenalaisista asioista, joita Raamatussa on mainittu ja jotka ovat moraalisesti väärin.

(88)

Raamatussa myös raiskataan, onko se oikein, koska niin Raamatussa tehdään?

Esimerkin 88 kirjoittaja esittää retorisen kysymyksen. Hän kyseenalaistaa sellaisen Raamatun kohdan, jossa raiskataan. Hän haastaa niitä uskonnollisia vastapuolia, jotka ottavat Raamatun opit hyvin vakavasti. Esimerkki on tunteisiin vetoava ja muistuttaa Raamattuun vetoaville henkilöille, että Raamatussa on nykyaikaan sovellettuna kyseenalaisia kohtia. Kirjoittaja rinnastaa homoseksuaalisuutta ja raiskaamista; kysyy, että homoseksuaalisuusko on väärin mutta raiskaaminen sitten oikein, mikäli Raamattua haluaa tulkita kirjaimellisesti. Ja nykyajan yhteiskunnassa homoseksuaalisuus ei ole rikoslain vastaista, mutta raiskaaminen on.

(89)

Ihan samalla "perinteiset arvot" -argumentilla voidaan esim hyväksyä tyttöjen (ja poikien) silpominen, sehän on perinteinen arvo jossain päin maailmaa, ei sitä nyt lähdetä muuttamaan, hyväksi todettu ja sillee!

Esimerkin 89 kirjoittaja rinnastaa tasa-arvoisen avioliittolain vastustamisen ja tyttöjen ja poikien silpomisen hyväksymisen toisiinsa havainnollistuksena siitä, miten käsittämätöntä ja väärin silpominen olisi. Joku on juuri kommentoinut viestiketjussa, että avioliiton pitäminen vain miehen ja naisen välisenä on perinteinen arvo. Kirjoittaja sanoo haastavasti, että jos ajatellaan perinteisiä arvoja, niin hyväksyttäväksi voisi nousta jokin sellainen asia, joka ei todellakaan ole nykyajan Suomessa hyväksyttävää, eli vaikkapa tyttöjen ja poikien silpominen. Kirjoittaja myös huudahtaa ironisesti, että tämä olisi hyvä asia: "ei sitä nyt lähdetä muuttamaan, hyväksi todettu ja sillee!" Ironia aiheuttaa sen, että toisen argumentti perinteisistä arvoista näyttää yhtäkkiä naurettavalta.

(90)

Raamattuun ei aika turha tuoda tähän asiaan koska raamatussa on paljon epäselviä kohtia ja hyvin ristiriitaisia ja eri toten asioita jota nykyaikaan ei sovellu. Yhtä lailla orjuuskin on kielletty nykyään, joten miksei avioliittokin voi muuttua??

Esimerkin 90 kirjoittaja kommentoi, että kaikki Raamatun kohdat eivät sovellu nykyaikaan. Hän luonnehtii niitä adjektiiveilla ”epäselvä” ja ”hyvin ristiriitainen”. Kirjoittaja rinnastaa avioliittomallin muuttumisen orjuuden muuttumiseen. Kauan sitten on ollut orjuus sallittua, muttei enää. Yhtä lailla samaa sukupuolta edustavien avioliitosta voisi tehdä sallittua, vaikka Raamatussa onkin sanottu homoseksuaalisuuden olevan väärin. Kirjoittajan sanoma muille on se, että Raamatun oppeja on sovellettu nykyaikaan ja voi jatkossakin soveltaa.

(91)

Mitäs sanot sitten esim naispappeudesta? Tai ihmisten kivittämisestä? Siitä että naiset on saastaisia menkköjen aikana, ja jokainen joka naiseen sillon koskee on myös saastainen?

Esimerkin 91 kirjoittaja esittää retorisia kysymyksiä. Joku on juuri kommentoinut, että homoseksuaalisuus on kirkon ja Raamatun mukaan syntiä. Kirjoittaja ottaa esimerkiksi muita Raamatun kohtia, jotka ovat nykyajan ihmiselle erittäin kyseenalaisia: naispappeus olisi väärin, ihmisiä saisi kivittää, naiset olisivat saastaisia kuukautisten aikana. Näillä esimerkeillä kirjoittaja havainnollistaa, että Raamattu sisältää paljon kyseenalaisia ajatuksia.

(92)

Ennen myös äänioikeus tarkoitti vain miesten oikeutta äänestää. Olet kai myös naisten äänioikeutta vastaan? Entä pitäisikö yksinhuoltajilta ottaa lapset pois koska lapsilta riistetään oikeus toiseen vanhempaan?

Myös esimerkin 92 kirjoittaja esittää retorisia kysymyksiä. Hän kysyy, pitäisikö naisilta ottaa äänioikeus pois ja yksinhuoltajilta lapset pois. Nämä ovat rinnastuksia ihmisoikeuksien vastaiselle ajatukselle, että homoseksuaalisuus olisi väärin. Jos homoseksuaalisuus olisi väärin, kirjoittaja kysyy, vastustaako toinen myös tasa-arvoista äänioikeutta ja yksinhuoltajuutta.

Esimerkit vakuuttavat todenperäisyydellään tehokkaasti silloin, kun ne ovat jonkun omakohtainen kokemus. Aineistossa kirjoittajat ovat antaneet esimerkkejä omista kokemuksistaan, minkä myötä vastapuoli ei voi enää kiistää, etteikö asia olisi jollekulle tapahtunut. Rinnastukset vakuuttavat, jos niissä on perustellusti saatu rinnastettua kaksi asiaa toisiinsa: niin, että yhteys niiden välillä on ilmeinen. Homoseksuaalisuuden rinnastaminen vasenkätisyyteen sekä homoseksuaalisuudesta ja jostakin epäeettisestä asiasta puhuminen rinnan ovat tehokkaasti havainnollistavia rinnastuksia. Esimerkeillä ja rinnastuksilla tuodaan kielenkäyttöön konkreettisuutta. Esimerkeillä ja rinnastuksilla, aivan kuten edellisessä alaluvussa käsitellyllä auktoriteettiin vetoamisella, vedotaan aineistoesimerkeissä ihmisoikeuksiin.

5.5 Ironiset ilmaukset

Ironisia ilmauksia näkee käytettävän jonkin verran aineistossa. Koska ironia on käsitteenä kompleksinen ja riippuu tulkinnasta, ei voi sanoa absoluuttisena totuutena, mikä on ironiaa ja mikä ei. Sen vuoksi olen analyysissäni antanut perusteluja tulkinnoilleni siitä, miksi katson jonkun olevan ironiaa, sen lisäksi, että kuvaan, miten ironiaa käytetään kyseisissä aineistoesimerkeissä.

On ensinnäkin tapauksia, joissa ironia kohdistuu argumentin esittäjään.

(93)

Niin, ja tunnet kertomasi mukaan YHDEN ainoan homon, joka on mielestäsi outo ihminen, siis kaikki homot ovat tämän mukaan outoja. Hieno päätelmä hermanni!

Esimerkki 93 on luontevaa tulkita ironiaksi seuraavien asioiden vuoksi: kirjoittaja korostaa kvanttorisanaa *yksi* kirjoittamalla sen suuraakkosilla, toteaa yksittäistapauksen koskevan muka kaikkia muitakin ja lopuksi näennäisesti kehuu huudahduksella toisen päätelmää nimittäen kuitenkin toista ”hermanniksi”. Referoituaan, mitä toinen on kertonut, ja käytettyään suuraakkosia kvanttorisanassa hän vielä ilmaisee toisen kirjoittajan kertomasta heijastuvan käsittämättömältä kuulostavan päätelmän, että ihan kaikki homot ovat outoja. Nimitys ”hermanni” on negatiiviselta kalskahtava; se saa puhuttelun kohteen kuulostamaan huvittavalta, ei kovin vakavasti otettavalta tapaukselta. Sana viitanee pelleen. Kirjoittaja tekee jotakin näennäisesti, mutta saattaa toisen naurettavaan valoon – siis aineistoesimerkissä 93 on ironian ainekset kasassa.

(94)

Onko sulla ihan oikeesti homokaveri, joka ei oo koskaan kokenut mitään negatiivista ympäristöltä homouden takia? Vau. Silti se vihaa homouttaan niin paljon, että jos se olisi vaikka loppuelämän joka päivällä lääkkeiden syönnillä korjattavissa niin se aloittais lääkityksen?

Aineistoesimerkissä 94 kirjoittaja esittää toiselle kysymyksiä, jotka ilmentävät epäuskoa. Ensin hän kysyy, onko toisella homokaveri joka ei ole ikinä kokenut ympäristössään mitään negatiivista, jonka jälkeen toteaa ”vau”, ja sitten hän vielä kysyy, vihaako toinen siitäkin huolimatta homoseksuaalisuuttaan. Oikeasti hän mitä ilmeisimmin tarkoittaa, että tuskinpa kukaan homo on välttynyt ympäristön negatiivisilta asenteilta ja että jos olisi, ei silloin olisi mitään syytä inhota suuntautumistaan ja turvautua lääkkeisiin sen korjaamiseksi.

(95)

Itse tietenkin noudatat kaikkia raamatun oppeja.

Aineistoesimerkki 95 on viesti, joka sisältää vain kyseisen yhden lauseen, joten tekstin ympäristöstä ei voi saada tukea ironian tulkinnalle. Kuitenkin lauseen voi yksinään tulkita ironiseksi sen vuoksi, että kirjoittaja tulisi tuskin toteamaan viestiketjussa tuntemattomalle ihmiselle vilpittömästi ja väittämään itse uskoen, että tämä noudattaa kaikkea, mitä Raamatussa sanotaan. On ilmeistä, että viesti kyseenalaistaa sen, että toinen noudattaisi elämässään niin suuren teoksen joka ikistä kohtaa kirjaimellisesti ilman poikkeuksia. Kirjoittaja käyttää ääri-ilmaisua *kaikki* ja korostaa epäuskoista asennettaan partikkelilla *tietenkin*. Lausumasta voi tulkita seuraavanlaisen sanoman, joka on käännteinen sille, mitä näennäisesti sanotaan: ”Itsekään et noudata kaikkia Raamatun oppeja, koska sellainen ei ole käytännössä mahdollista.”

Joissakin tapauksissa ironia kohdistuu esitettävään argumenttiin. Nähdäkseni tämä on aineistossa yleisempää kuin argumentin esittäjään henkilökohtaisella tasolla kohdistuva ironia.

(96)

Joo vasenkätisyyskin on sairaus! Poikkeama aivossa. Miksei siihen kehitetä hoitoa kun onhan se SAIRAUS johon pitää suhtautua samalla tavalla kun ADHD:n. Vasenkätisyys lisää riskiä mielenterveysongelmiin, keskittymishäiriöihin ja pelkotiloihin. Vasenkätiset elää vähemmän aikaa. -- Pitäisihän noin hirveään aivojen poikkeamaan (=SAIRAUS) kehittää hoito

Aineistoesimerkissä 96 kirjoittaja ei ole sitä mieltä, että vasenkätisyys olisi sairaus, vaikka ensimmäinen virke voisi äkkiseltään jopa antaa jollekulle sellaisen mielikuvan, jos sen lukisi irrallisena muusta tekstistä. Sanan sairaus kirjoittaminen suuraakkosin on ortografinen ratkaisu, jolla kirjoittaja on kauhistelevänsä tätä ”sairautta”. Hän on vertaavinaan vasenkätisyyttä ADHD:hen ja päivittelevinään, että tälle sairaudelle pitäisi kehittää hoito. Hän luettelee tunnetuilla tutkimustuloksilla osoitettuja faktoja vasenkätisistä. Kuitenkin hänen tekstistään kuultaa läpi ajatus, että vasenkätisyys ei ole muuta kuin aivojen poikkeama, joka ei tee kuitenkaan ominaisuudesta sairautta – ja että sama pätee myös homoseksuaalisuuteen. Lioittelun käyttö tekstissä tukee ironian tulkintaa.

(97)

Jaahas, no tässäpä on varsin hyvin saatu vieritettyä homojen mielenterveysongelmat heidän omien aivojensa syyksi! (=) Ei varmaankaan olisi sillä yhtään mitään tekemistä asian kanssa, että he saavat osakseen jatkuvasti MUILTA ihmisiltä vittuilua, syrjintää ja jopa väkivaltaa? Varmasti he vain itse tahtovat eristäytyä, kyllähän aina kaikki muut

ottavat heidät avosylin jo peruskoulussa vastaan, kukaan ei ikinä kiusaa! Eikun. Tämä johtopäätös kusee niin uskomattoman pahasti, että huhhuh.

Esimerkin 97 kolme ensimmäistä virkettä ovat ironisia: kirjoittaja esittää niissä näkemyksiä, joita ei oikeasti tarkoita, ja lopuksi kumoakin ne toteamuksella ”Eikun.” ja ilmoittamalla affektiivisesti voimasanalla, että johtopäätös ”kusee”. Myös tunneikoni => on ironinen. Ensimmäiset kolme virkettä tarkoittavat näennäisesti, että homoseksuaalien mielenterveysongelmat ovat heidän omaa syytään, että muiden ihmisten negatiiviset asenteet eivät vaikuta asiaan kerrassaan yhtään ja että homoseksuaalit itse tahtovat eristyä. Näennäiset merkitykset ovat kuitenkin ajatuksina niin käsittämättömät, että esittämällä tällaiset peräjälkeen ja käyttämällä lisäksi ääri-ilmaisuja, tunneikonia ja suuraakkosia on ironinen merkitys varsin selvä.

(98)

Joka ikisen ihmisen aivot ovat erilaiset ja muotoutuvat perintö- ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksesta. Vasen- ja oikeakätistenkin aivot toimivat eri tavoin. Vasenkätiset ovat vähemmistössä, eli ehdottomasti siis poikkeavia ja sairaita, eikö niin? Aiheuttaahan sellainen nyt paljon ongelmia, koulukiusaamista ja muuta, miksei sille siis ole jo keksitty parannuskeinoa? Hei haloo nyt.

Aineistoesimerkissä 98 kirjoittaja toteaa ensin, että jokaisen ihmisen aivot ovat erilaiset. Hän huomauttaa, että eroavaisuuksia on vasen- ja oikeakätisten aivoissa. Kirjoittaja vertaa homoseksuaalien aivoja vasenkätisten aivoihin ja esittää ironisen retorisen kysymyksen siitä, tekeekö aivojen erilaisuus paitsi homoseksuaaleista myös vasenkätisistä poikkeavia ja sairaita. Hän ei itse missään tapauksessa ole sitä mieltä, minkä osoittaa affektiivinen toteamus ”hei haloo nyt”. Kirjoittaja pyrkii saamaan toisen käsittämään interjektioilla *haloo*, miten älytön tämän väite homojen sairaudesta on. Homoille ei tule kehitellä parannuskeinoa ominaisuuteensa sen enempää kuin vasenkätisillekään, tarkoittaa kirjoittaja oikeasti. Kaikilla ihmisillä on erilaiset aivot, ja niin yksinkertaista se on.

(99)

Voin itse toimia esimerkkinä ja kertoa, että olen lesbo, mutta ohhoh mitäs kummaa: Olen naisellisempi kuin moni heterotyttö, minulla on paljon kavereita joiden kanssa olen samalla aaltopituudella, en ole lainkaan kiinnostunut mistään ernu-lolita-animehömpästä, minulla ei ole mielenterveysongelmia, huumorintajuni on samankaltainen kuin muillakin, olen koko olemukseltani aivan ”stereotyyppisen heterotyön oloinen”.

Aineistoesimerkin 99 kirjoittaja kertoo olevansa itse lesbo ja on hämmästelevinä, miten hänellä siinä tapauksessa voi olla sellaisia piirteitä kuin mitä hän luettelee (naisellisuus, laaja ystäväpiiri, kiinnostuksen puute ernuihin, lolitoihin ja animeen liittyviin harrastuksiin, mielenterveysongelmien puuttuminen, samanlainen

huumorintaju kuin muilla ja ylipäättään tavallinen olemus). Hän oikeasti kritisoi vastapuolen näkemystä siitä, että kaikki lesbot olisivat erikoisia, muista erottuvia ja tiettyjä piirteitä omaavia. Lausuma ”ohhoh mitäs kummaa” ilmentää, miten kirjoittaja väittää ironisesti, että on aika kummallinen juttu, että hänellä ei tällaisia erikoisia lesbolle ominaisia piirteitä ole. Kirjoittaja käyttää esimerkkinä itseään eli kertoo omakohtaisen kokemuksensa osoituksena siitä, että toisen kapeakatseinen väite on väärä ja asia ei ole niin.

(100)

Jos vaikka syvästi uskonnollisessa perheessä kasvanut huomaa rakastuvansa oman sukupuolensa edustajaan, miksiköhän voi olla vähän vaikeaa kertoa siitä vanhemmille? On surullisen paljon nuoria homoja, jotka läheiset ovat hylänneet näiden suuntautumisen vuoksi.

Esimerkin 100 kirjoittajan retorinen kysymys on ironinen. Kirjoittaja ei hae informaatiota, vaan virkkeenalkuinen sivulause on jo vastaus hänen omaan kysymykseensä. Hän ilmaisee tosiasian, että homojen on vaikea kertoa vanhemmille suuntautumisestaan, koska nämä eivät sitä ymmärtäisi uskonnollisuutensa vuoksi. Kysymyksen muodolla ja tunteisiin vetoamisella on ilmeinen tarkoitus saada vastapuoli miettimään asiaa. Kirjoittaja ilmaisee asenteensa siitä, että hänen mielestään on surullista, miten monet homot tulevat lähipiirinsä hylkäämiksi.

(101)

Raamatussa kehoitetaan kivittämään kurittomat lapset, esiaviollisen seksin harrastajat, aviorikoksen tehneet... lisäksi raiskaajan pitää ottaa uhrinsa vaimokseen, kunhan maksaa uhrin isälle tästä. Muistakaahan noudattaa Jumalan sanaa! :)

Jos esimerkin 101 viimeinen virke olisi yksittäinen huudahduslause irrallaan kontekstista, sen voisi tulkita uskonnollisen henkilön direktiiviseksi puhetoiminnoksi – vilpittömäksi kehotukseksi noudattaa Jumalan sanaa. Koska edeltävässä virkkeessä kirjoittaja on kuitenkin luetellut kyseenalaisia kohtia Raamatusta, on teksti tulkittavissa niin, että kirjoittaja ei oikeasti kehota ketään noudattamaan Jumalan sanaa, vaan lause on ironinen letkautus, vieläpä tunneikonin kera. Kirjoittaja haluaa osoittaa, että Raamattua ei tule noudattaa kaikessa. Nimittäin tuskin juuri kukaan hyväksyisi ihmisten kivittämistä väärin tekojen vuoksi, vaan tällainen olisi käsittämätön, kamala ajatus. Kirjoittaja huomauttaa, että Raamatussa puhutaan ihmisten kivittämisestä, ja haastaa lukijoita pohtimaan, onko tämä kirja kaikessa oikeassa vai olisivatkohan jotkut lauseet, kuten hänen antamansa esimerkki, nykyihmiselle aivan käsittämättömiä.

(102)

Mä keksin! Luonnossa urokset harvoin hoitavat poikasia vaan naaraat tekevät sen joko yksin tai yhdessä muiden naaraiden kanssa, joten kielletään miehiltä osallistuminen lastenkasvatukseen ja sallitaan lapset vain yksinhuoltajaäideille ja lesbopareille/-yhteisöille! -- Luontoargumentit ovat lähes yhtä paskoja kuin raamattuargumentit.

Esimerkin 102 kirjoittaja ilmoittaa huudahduslauseella, että on keksinyt jonkinlaisen idean. Kun se kuitenkin lukee seuraavassa virkkeessä, on ironinen tulkinta luonteva. Kirjoittaja ei missään tapauksessa tarkoita, että miehiltä pitäisi kieltää osallistuminen lapsenkasvatukseen ja asettaa lapsenkasvatus pelkästään naisten oikeudeksi. Hän toteaa letkautuksensa jälkeen, ettei vakuutu luontoargumenteista sen enempää kuin Raamattuun perustuvista argumenteista. Mukana on voimasanan sisältävä luonnehdinta ”lähes yhtä paskoja”.

Aineistoesimerkkien perusteella kirjoittajat tuovat ironialla uutta sävyä kielenkäyttöön. He kyseenalaistavat asioita esittämällä ne päinvastaisesti kuin mitä oikeasti tarkoittavat. Jos ironia kohdistuu toiseen henkilöön suorana puhutteluna henkilökohtaisella tasolla, pyritään sillä kumoamaan toisen juuri esittämä argumentti ja osoittamaan, että se ei ole järkevä, vaan se on jopa naurettava. Jos ironia puolestaan kohdistuu johonkin asiaan tai ilmiöön, pyritään sillä osoittamaan, että kyseinen asia tai ilmiö on aivan käsittämätön eikä ollenkaan sellainen, jota kannattaisi suosia tai soveltaa käytännön elämässä.

5.6 Retoristen kysymysten esittäminen

Aineistosta löytyy runsaasti retorisia kysymyksiä. Olen löytänyt retoriseksi kysymykseksi katsottavan rakenteen tai useampia rakenteita yhteensä hieman yli sadasta viestistä. Eli yli kolmasosa kaikista viesteistä sisältää retorisia kysymyksiä. Tietenkään numeerista havaintoa ei voi ilmoittaa kuin karkeasti sanoen. Retoriset kysymykset ovat tulkinnanvaraisia. Jo siinä on tulkinnanvaraa, hakeeko kysyjä niillä välttämättä vastausta vai ei. Kuitenkin arvioitu lukumäärä on suuntaa antava tieto siitä, miten yleisestä ilmiöstä verkkokeskustelijoiden kielenkäytössä on kyse.

Retorinen kysymys on muun muassa syntaktinen ilmiö, minkä vuoksi se on limittynyt edellä käsiteltyjen retoristen keinojen käsittelyn kanssa. Tässä aluvussa mainitsen kuitenkin vielä erikseen aineistosta poimittuja retorisia kysymyksiä, joita en varsinaisesti ole jaotellut erikseen. Aineistosta huomaa, että retorisilla kysymyksillä kirjoittajat ilmaisevat kysymyslausemuotoisina omia mielipiteitään ja näkemyksiään, minkä tarkoitus on ilmeisesti saada kuulijat miettimään. Retoriset kysymykset voivat

olla hyvinkin syvällisiä, tunteisiin vetoavia ja ihmisoikeuksia käsitteleviä rakenteita. Niihin ei odoteta vastausta, ja yleensä niihin ei vastatakaan, paitsi korkeintaan kirjoittaja itse seuraavassa virkkeessään. Retoriset kysymykset pikemminkin herättävät ajatuksia ja tunteita kuin hakevat informaatiota ja vastauksia.

(103)

No siis miksi se ihan oikeasti olisi [miksi homoseksuaalisuus olisi neurologinen häiriö]? Koska lähtökohtaisesti vain heterous on normaalia? Miksi? Aivan kautta aikojen on ollut homoseksuaalisuutta niin ihmisissä kuin eläimissäkin. Heterot pystyy lisääntymään fair enough, mutta minkä vuoksi sen pitäisi olla se lähtökohtainen ajatus normaaliudelle?

Aineistoesimerkin 103 kirjoittaja käyttää interrogatiivipronominia *miksi* ja kysymyssanarakennetta ”minkä vuoksi”. Hän kyseenalaistaa sen, etteikö homoseksuaalisuus olisi normaalia siinä missä heteroseksuaalisuuskin. Kysymykset ovat laajoja: hän haastaa vastapuolta miettimään, onko oikeasti olemassakaan syytä sille, että homous ei olisi normaalia, ja onko normaaliuden kriteeri lisääntymiskyky. Kirjoittaja tuo retorisilla kysymyksillä esille omat ajatuksensa, jotka ovat seuraavanlaisia: homoseksuaalisuus ei ole epänormaalia, sitä on ollut kautta aikojen myös eläimissä ihmisten lisäksi, ja lisääntymiskyky ei ole lähtökohta normaaliudelle.

(104)

Jos homoseksuaalinen ihminen ei ole sinut suuntautumisensa kanssa, mistäköhän se mahtaisi johtua? Hänestä itsestäänkö ihan oikeasti?

Aineistoesimerkin 104 kirjoittaja esittää retorisen kysymyksen, jossa on sellainen sävy, että kuulijan oletetaan kyllä tietävän vastaus. Toinen virke on kysymys, johtuuko hukassa oleminen homoseksuaalista itsestään. Kun kirjoittaja käyttää kysymyssanassa *mistä* liitepartikkeleja *-kO* ja *-hAn*, muuttaa se sävyn. Kysymällä ”mistäköhän” eikä ”mistä” huomaa sävynmuutoksen: kirjoittaja odottaa kuulijan tietävän tai päättelevän, että asia johtuu jostain muusta kuin homoseksuaalista itsestään. Hän myös käyttää verbin *mahtaa* konditionaalia. Toisessa virkkeessä olevat elementit, liitepartikkeli *-kO* ja adverbiaali ”ihan oikeasti”, myös tukevat tulkintaa. Kirjoittajan retorisen kysymyksen taustalla oleva näkemys on, että homoseksuaalin ahdistus suuntautumistaan kohtaan johtuu ympäristön negatiivisesta palautteesta. Jotta homoseksuaali voisi olla sinut suuntautumisensa kanssa, tulisi hänen saada tukea muilta ihmisiltä – hyväksyntä lähipiiriltään.

(105)

Pointti kuitenkin on se, että se on asia joka ei oikeastaan edes tarvitse parannusta, niin miksi etsiä sellaista? Miksei vain muokata yhteiskuntaa siihen suuntaan, että se on kaikille parempi paikka ja auttaa ihmisiä olemaan onnellisempia?

Aineistoesimerkin 105 kirjoittaja esittää retorisen kysymyksen, miksi etsiä parannusta homoseksuaalisuudelle. Hän on jo ennen tätä retorista kysymystä vastannut kysymykseen itse: ”Se on asia, joka ei oikeastaan edes tarvitse parannusta.” Kysymys haastaa kuulijaa miettimään, miksi etsiä parannusta, jos sellaista ei edes tarvita. Toinen virke esittää ihmisoikeuksia puolustavan toiveen yhteiskunnan muokkaamisesta. Kirjoittaja on sitä mieltä, että homoseksuaalisuudelle ei tarvitse etsiä parannusta, vaan sen sijaan yhteiskuntaa tulisi muokata niin, että kaikki voisivat siinä paremmin ja olisivat onnellisia.

(106)

Jos Suomen väitetään olevan tasa-arvoinen maa, niin eikö silloin pitäisi hyväksyä myös että mies voi mennä miehen kanssa naimisiin [naimisiin]?

Aineistoesimerkin 106 virkkeessä retorinen kysymys on sivulauseessa. Ensin on päälause, jossa kirjoittaja mainitsee, että Suomen väitetään olevan tasa-arvoinen. Sitä seuraa sivulause, jossa kirjoittaja heittää ilmoille kysymyksen, eikö tasa-arvoisessa maassa sitten pitäisi hyväksyä kaikille yhtäläinen oikeus mennä naimisiin, oltiin samaa tai eri sukupuolta. Kirjoittajan mielipide on, että tasa-arvoisessa Suomessa myös kahden miehen avioliitto pitäisi hyväksyä.

(107)

Vastustajien pitäisi ajatella asiaa toisten kannalta. Miltä tuntuisi jos et itse voisi avioitua rakkaasi kanssa?

Aineistoesimerkin 107 kirjoittaja esittää tunteisiin vetoavan retorisen kysymyksen, jonka taustalla on kehotus kuulijalle kuvitella itsensä tilanteeseen. Kirjoittaja kysyy puhuttelevasti toiselta kirjoittajalta ja oikeastaan keneltä tahansa, miltä tuntuisi, jos ei itse saisi mennä naimisiin rakkaansa kanssa. Kirjoittaja pyrkii vaikuttamaan kuulijaan, saamaan tuntemaan empatiaa: että kuulija oivaltaisi, miten hirveä tilanne on, kun oikeus rakkauteen perustuvaan avioliittoon on evätty siksi, että sattuu olemaan seksuaalivähemmistön edustaja.

(108)

Miksi sitten tapauskovaiset/ateistiksi luokittelevat heterot sitten haluaa naimisiin kirkossa? Koska se on kaunis paikka! Ja eikös muuten avioliitto keksitty ennen uskontoja? Ja siihen oli jokaisella oikeus seksuaalisesta suuntautumisesta huolimatta.

Aineistoesimerkin 108 ensimmäisen virkkeen voi mieltää varsinaiseksi kysymykseksi, johon ehkä odotettaisiin vastausta, ellei kirjoittaja vastaisi siihen itse. Kirjoittaja kysyy, miksi heterot ja tapauskovaiset haluavat naimisiin kirkossa, ja esittää siihen vastauksen, että kirkko on heistä kaunis paikka. Tällä kirjoittaja kritisoi sitä, että kaikki heterot eivät ole uskonnollisia vaan niin kutsuttuja ”tapauskovaisia” ja jopa ateisteja, mutta silti menevät kirkossa naimisiin. Retorinen kysymys on se, eikö avioliitto keksitty ennen uskontoja. Faktatieto on, että näin asia on, mutta kysymyssanalla ”eikös” ja kysymyksellä kirjoittaja ikään kuin muistuttaa muille, että asia on näin. Kirjoittajan väite on ilmeisesti se, että avioliitto on ollut ennen kirkkoa ja että homoseksuaaleilla pitäisi olla oikeus tähän avioliittoon, että se ei ole kirkon hallussa, koska kirkko ei ole edes keksinyt koko avioliittoa.

(109)

Ja nyt, nyt tulee se kysymys: Mista johtuu, että kristillinen seurakunta nakee asiakseen puuttua asioihin, jotka eivät heille kuulu? Onko kristinuskon mielestä sopivaa mennä kertomaan buddhalaisille, kuinka heidän tulisi elää elamaansa? Miksi kristinuskon vaatii kunnioitusta heidän menoilleen, muttei osoita samaa kunnioitusta muille? Miksi tämä kyseinen uskonto on niin levaperäinen, että se kuvittelee voivansa maarittaa valtion lait, joiden tulee perustua tasa-arvoon ja sen kansalaisten hyvinvointiin?

Esimerkin 109 kirjoittaja esittää useita peräkkäisiä retorisia kysymyksiä. Hän kritisoi niillä kristinuskon ja huomauttaa, että kaikki asiat eivät seurakunnalle kuulu. (Huom. viesti on kirjoitettu ilman ä- ja ö-kirjainten käyttöä.) Kysymykset herättävät kuulijoissa ajatuksia suurista yhteiskunnallisista, uskonnollisista ja eettisistä aiheista ja laittavat miettimään. Jos lukija jää oikeasti miettimään kirjoittajan retorisia kysymyksiä ja näiden taustalla olevia ajatuksia, retorisen kysymyksen teho on taattu.

Retorisilla kysymyksillä on aineistossa useampia funktioita: uuden sävyn tuominen kielenkäyttöön kysymyslauseen muotoon aseteltuna, tunteisiin vetoaminen kysymyksin, ihmisoikeuksista puhuminen, ajatusten herättäminen ja kyseenalaistaminen.

6 Lopuksi

Tässä luvussa arvioin pro gradu -tutkielmani toteutusta. Esitän yhteenvedon tutkimukseni kulusta ja kokoaan yhteen merkittävimmät tutkimustulokset. Arvioin, mitkä

tutkimuksen osa-alueet ovat onnistuneet ja missä puolestaan olisi ollut parantamisen varaa.

6.1 Yhteenveto

Olen pro gradu -tutkielmassani tarkastellut keskustelufoorumi demi.fi:n verkkokeskustelujen vaikuttavaa kielenkäyttöä retoristen keinojen osalta. Miten kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan muihin sanavalinnoillaan – miten he käyttävät retorisia keinoja? Mitä toistuvia piirteitä vaikuttavalla kielenkäytöllä keskustelufoorumilla on? Millainen kommunikaation muoto on verkkokeskustelu ylipäätään? Näihin sekä lukuisiin muihin aiheeseen liittyviin kysymyksiin olen pyrkinyt tutkimuksellani vastaamaan. Kyseessä on spesifinen tapaustutkimus, eikä tutkimustuloksia voi yleistää laajemmin. Tutkimukseni kuitenkin antaa osviittaa siitä, miten nuoret kommunikoivat verkkokeskustelussa ja minkälaiset ilmiöt ovat tyypillisiä. Demi.fi on keskustelufoorumi, joka on suunnattu nuorisolle: kohderyhmä on 15–19-vuotiaat. Koska Demi on nuorten naisten suosittu brändi ja ilmiö, valtaosa keskustelufoorumi demi.fi:n käyttäjistä on naispuolisia.

Luvussa 2 olen käsitellyt verkkokeskustelua ja siitä tehtyjä tutkimuksia sekä keskeisiä verkkokeskustelun ilmiöitä omien aineistoesimerkkieni kautta. Verkkokeskustelu on kommunikaation muoto, jolle on ominaista muun muassa globaalisuus eli maailmanlaajuisuus, asynkronisuus eli viiveellä tapahtuva viestintä, keskustelijoiden anonymiteetti eli todellisen henkilöllisyyden suojassa oleminen, mahdollisuus virtuaalisten yhteisöjen luomiseen, viestien vapaamuotoisuus ja kuitenkin netiketin mukaiset ohjeistukset kohteliaisuuteen ja yleistajuisuuteen. Nuoret ovat digitalisoituneena nykyaikana teknisten laitteiden sujuvia käyttäjiä. Erilaiset internetin sivustot, älylaitteet ja niissä olevat sovellukset ovat nuorille arkipäivää. Salovaara ja Kurvinen nimittävät nuoria taitaviksi kommunikaatiovälineiden ”sekäkäyttäjiksi”. Salovaaran ja Kurvisen mukaan nykyajalle tultaessa on verkosta syntynyt monikanavainen, multimodaalinen ja erityisesti sosiaalinen vuorovaikutusavaruus (Salovaara & Kurvinen 2008: 232). Koska tutkimukseni yksi merkittävä käsite on affektiivisuus, olen tutustunut Vauraan artikkeliin, joka käsittelee tunneikoneita (Vauras 2008), ja soveltanut käsiteparia ”myönteiset affektiiviset ilmaukset” ja ”kielteiset affektiiviset ilmaukset” omaan tutkimukseeni. Olen tarkastellut, miten aineistoni

verkkokeskusteluissa kirjoittajat ilmaisevat samanmielisyyttään ja miten puolestaan erimielisyyttään toista kohtaan. Näkökulmani ei liity tunneikoneihin vaan sellaisiin sanavalintoihin ja lauserakenteisiin, joilla samanmielisyys ja toisaalta erimielisyys tuodaan esille. Ja yleisempään se näissä keskusteluissa on, että kirjoittajat avaavat suunsa silloin, kun ovat toisen kanssa jostakin eri mieltä, kuin jos olisivat samaa mieltä. Erimielisyyttä ilmaistaan paikka paikoin hillitysti, mutta joissakin tapauksissa erimielisyys on osoitettu hyökkävillä sanavalinnoilla, kuten nimittelyillä, joka on pahimmillaan niin kutsuttua fleimaamista. Samanmielisyyttä ilmaistaan kehumalla toisen argumentointia ja kiittämällä toista.

Luvussa 3 olen kertonut taustatietoa aineistoni lähteestä demi.fi:stä ja esitellyt lyhyesti aineistoni. Aineistoni on koostunut yhteensä neljästä viestiketjusta, joissa kaikissa on sama aihepiiri: homoseksuaalisuus ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet. Viestejä on kaiken kaikkiaan 372. Harvinaista on nuorison verkkokeskustelussa se, että homoseksuaaleja näkyvästi syrjittäisiin tai ihmisoikeuksien toteutumista, kuten tasa-arvoista avioliittolakia, heidän kohdallaan vastustettaisiin. Päinvastoin monet nuoret kannattavat tasa-arvoista avioliittolakia tai ainakin suhtautuvat neutraalin hyväksyvästi siihen, että homoseksuaalit saisivat mennä edes maistraatissa naimisiin, vaikkakaan kirkko ei soisi heille vihkimistä. Kuitenkin nuorisonkin keskusteluista löytyy uskonnollisia henkilöitä, jotka vetoavat argumentoinnissaan perinteisiin ja Raamatun oppeihin. Ihmisoikeudet ovat homoseksuaaleihin liittyvien keskustelujen tärkeä, eettinen tema.

Luvussa 4 olen käsitellyt retoriikan tutkimusalaa. Olen käynyt lyhyesti läpi retoriikan tutkimuksen historiaa, mutta kuitenkin vain ohimennen taustatiedon vuoksi, sillä retoriikan varhaisvaiheet eivät ole oman aiheeni kannalta olennaisia. Olen määritellyt käsitteet uusi retoriikka, yleisö, puolustava retoriikka ja hyökkävä retoriikka. Olen myös kertonut, millä perusteella diskurssianalyttinen tutkimus katsoo retoriikan ja diskurssianalyysin liittyvän olennaisesti toisiinsa. Voi todeta, että julkisen keskustelufoorumien verkkokeskustelun yleisö on universaaliyleisö eli laaja, määrittelemätön kokonaisuus lukijoita – niin myös demi.fi:n tapauksessa. Omassa alaluvussaan olen vielä käsitellyt erikseen niitä retorisia keinoja, joita aineistoanalyysissäni tarkastelen. Jokaisesta retorista keinosta olen antanut yhden aineistoesimerkin tässä luvussa aineistoanalyysiani pohjustamaan. Kuten Laitinen on todennut pro gradussaan, joka käsittelee kahden sanomalehden verkkosivun mielipidetekstejä (Laitinen 2009), totean itsekkin omasta aineistostani, että

verkkokeskustelujen kielenkäyttöön kuuluu sekä hyökkäävää että puolustavaa retoriikkaa. Merkittäviä anteja omalle tutkimukselleni ovat olleet erityisesti Jokisen diskurssianalyysin tutkimus (1999), Laaksosen, Matikaisen ja Tikan verkon tutkimus (2013) sekä Iso suomen kielioppi (2004). Niihin olen viitannut useita kertoja läpi tutkimuksen.

Luku 5 on aineistoanalyysiluku, jossa olen analysoinut aineistoesimerkkejä retorista keinoista. Olen aineistoanalyysiluvussa esitellyt tutkimustuloksia siitä, miten kirjoittajat käyttävät retorisia keinoja kiro sanoja, anglistisia ilmauksia, auktoriteetin (kirkon ja Raamatun) lausunnolla vahvistamista, esimerkkejä ja rinnastuksia, ironisia ilmauksia ja retorisia kysymyksiä. Jokaisesta on useita erilaisia aineistoesimerkkejä. Joitakin samankaltaisia aineistoesimerkkejä olen niputtanut yhteen ja kertonut, mitä yhtäläisyyksiä niillä on. Tutkimukseni on kvalitatiivinen, enkä ole pyrkinyt numeerisiin johtopäätöksiin. Kuitenkin jos jotakin ilmiötä on esiintynyt erityisen paljon tai erityisen vähän, olen suuntaa antavan lukumäärän esiintyvyydestä ilmoittanut. On huomattava, että lukumäärä todella on suuntaa antava: kielen piirteet ovat hyvin usein tulkinnanvaraisia.

Voimasanat ovat affektiivista kielenkäyttöä ja vaikuttavuutensa vuoksi retoriseksi keinoksi katsottava ilmiö. Olen rajannut voimasanojen tarkastelun pelkästään kiro sanoihin. Hypoteettisesti olisi voinut olettaa, että nuorison verkkokeskusteluissa kiroillaan runsaasti. Tämä oletus on kuitenkin näiden neljän viestiketjun tapauksessa osoittautunut virheelliseksi – kielenkäyttö on maltillista, ja kiro sanoja käytetään vain satunnaisesti. Suomenkielisiä kiro sanoja löytyy koko aineistosta yhteensä 22. Satunnaisesti käytetään myös vieraskielisiä, lähinnä englanninkielisiä kiro sanoja. Kiro sanat tuovat lausumaan voimaa. Kirjoittajan pyrkimys näyttää olevan saada voimallisesti viesti menemään perille. Kiro sanat ovat paitsi lisäsävy argumentointiin myös tunteen ja asenteen ilmaisu. Ne ilmaisevat tyypillisesti ärtymystä, turhautuneisuutta, kiukkua ja vihaa. Säästeliäästi käytettynä kiro sanat voimallisena elementtinä vakuuttavat yleisön. Kuitenkin liikaa käytettynä ne heikentävät ilmaisua ja antavat kirjoittajasta epäkypsän kuvan. Kiro sanan kohdistaminen puhutteluna suoraan toiselle varsinkin lauseessa, jossa muutenkin mennään henkilökohtaisuuksiin, on aggressiivista ja loukkaavaa ja hyvien käytänteiden mukaisesti keskustelussa väärin.

Kuten kiro sanoja, myöskään anglismeja ei käytetä aineiston viestiketjuissa paljoa. Olen kuitenkin ottanut koodinvaihdon esille, sillä verkkoon liittyvät tutkimukset (esimerkiksi Kotilainen 2008) osoittavat, että se on yleinen ilmiö verkkokeskusteluissa.

Olen halunnut selvittää, miten on koodinvaihdon ja tarkemmin rajattuna anglismien laita omassa aineistossani. Kirjoittajat käyttävät anglismeina yksittäistä sanaa (esimerkiksi ”sorry”) tai pidempää rakennetta (esimerkiksi kehottava lausuma ”just deal with it”). Anglismit tuovat tekstiin lisäsävyn. Englannin kielen käyttö tekee viestistä napakamman kuuloisena kuin mitä suomenkielinen sana tai rakenne usein olisi. Anglismien käyttö myös ilmentää jonkinlaista itsevarmuutta: kirjoittaja hallitsee englannin kielen taidon ja pystyy käyttämään vierasta kieltä vaikuttavassa tekstissä.

Kirjoittajat vetoavat kirkkoon ja Raamattuun hyvin monessa esimerkkitapauksessa. Homoseksuaaleja joskus kritisoidaan sen vuoksi, että homoseksuaalisuus on syntiä, mutta paljon yleisempää suvaitsevaisten nuorten keskustelufoorumille ominaisesti on homojen hyväksyminen ja näin ollen Raamattuun vetoaminen siltä kantilta, että sen tärkein opetus on rakkaus. Kymmeneen käskyyn, kultaiseen käskyyn ja Jeesuksen saarnaan lähimmäisenrakkaudesta tukeudutaan monissa argumenteissa: ne eivät kiellä homoseksuaalisuutta vaan päinvastoin korostavat rakkauden merkitystä. Esimerkit ja rinnastukset, joita käytetään aineistossa, ovat omakohtaiset kokemukset, homoseksuaalisuuden rinnastaminen vasenkätisyyteen ja homoseksuaalisuuden vertaaminen johonkin, mikä todella on väärin ja mitä Raamattu silti katsoo läpi sormien. Sekä auktoriteetin lausunnolla vahvistaminen että esimerkkien ja rinnastusten käyttö tekevät tapauksesta konkreettisen ja helposti lähestyttävän. Kyseisille retorille keinoille on myös yhteistä se, että niillä vedotaan ihmisoikeuksiin ja sen myötä yleisön tunteisiin.

Ironia tuo lisäsävyn tekstiin ja esittää asian näennäisesti eri tavalla kuin mitä kirjoittaja oikeasti tarkoittaa. Ironian tarkoitus on tehdä jostakusta epävakuttava tai jopa naurunalainen tai kumota jokin huonona pidetty argumentti räikeästi. Ironia on käsitteenä kompleksinen, ja on ironinen merkitys riippuu lukijan tulkinnasta. Siksi olen pyrkinyt perustelevaan, miksi jokin teksti on mielestäni ironinen ja näin ollen retorinen keino.

Retoriset kysymykset ovat syntaktisia rakenteita, joiden tarkoitus ei ole tiedon hakeminen kysymykselle tyypillisesti vaan pikemminkin väitteen esittäminen kysymykseksi puettuna. Kun kirjoittaja esittää retorisen kysymyksen, usein hän saa sillä aikaan pohdiskelevan sävyn. Retorinen kysymys haastaa yleisöä pohtimaan jotakin yhteiskunnallista, eettistä aihetta. Retoriset kysymykset ovat olennaisia tällaisten verkkokeskustelujen kommunikaatiossa: niitä löytyy jopa yli sadasta viestistä koko aineistossa, ja niillä keskustellaan kantaottavasti homoseksuaaleista. Retorinen

kysymys vakuuttaa yleisön taitavasti käytettynä. Jotkut kirjoittajat ovat esittäneet useita retorisia kysymyksiä samassa viestissä. Toisto lisää niiden vaikuttavuutta.

6.2 Tutkimustulosten arviointi

Pro gradu -tutkielmani aihevalinta on ollut mielekäs tutkimuskohde sikäli, että verkkokeskustelu ylipäätään on digitalisoituneen nykyajan ja varsinkin tulevaisuuden tutkimuskohde. Yhä enemmän sisältöä tuotetaan verkossa, ja verkko on vakiintunut osaksi ihmisten arkielämää. Hynönen katsoo jopa, että foorumiviestit ovat omanlaisensa tekstilaji. Tähän tekstilajiin kuuluvat tunneikonit, lyhenteet ja normitettua yleiskieltä vapaampi kieli (Hynönen 2008: 187–188). Tämä foorumiviestien ”tekstilaji” on mielenkiintoinen kokonaisuus, jossa riittää tarkasteltavia ilmiöitä. Onkin perusteltua tutkia kielenkäyttöä verkossa: mitä uusi tekstilaji kertoo ajastamme?

Koska olen kerännyt aineistoni nuorison keskustelufoorumilta, olen päässyt käsiksi ”digitaalisten natiivien” (Sarmavuori 2010: 80) laatimiin teksteihin. Salovaara ja Kurvinen katsovat nuoret hyväksi tutkimuskohteeksi. Nuoria ei tutkita vain siksi, että tarkoitus on kehittää heille uutta teknologiaa. Ennen kaikkea nuoria kannattaa tutkia siitä syystä, että he ovat teknologiassa eräänlaisia edelläkävijöitä. Tähän pätee ajatus, että nuorien käytännöt ja vuorovaikutusrakenteet muistuttavat sellaisia, joita suuret käyttäjäjoukot omaksuvat tulevaisuudessa. Siksi nuorten kommunikaatio on tutkimusaihe, jolla on paljon annettavaa (Salovaara & Kurvinen 2008: 233–234). Laaksosen ja Matikaisen mukaan verkkokeskustelut ovat hyvin soveltuva materiaali yhteiskunnallisten ilmiöiden tutkimiseen (Laaksonen & Matikainen 2013: 208). Ja niinhän siinä onkin käynyt, että keskustelufoorumilta olen löytänyt aineiston keskusteluista, joissa keskustellaan pinnalla olevasta yhteiskunnallisesta puheenaiheesta. Homoseksuaalien oikeudet ovat eettisesti puhutteleva aihe, ja se, miten nuoriso argumentoi niistä huomattavan suvaitsevaisesti, kertoo avarakatseisesta ajastamme.

Laaksonen ja Matikainen mainitsevat verkkokeskusteluaineiston keruussa olevan eräs ongelma: keskustelut ovat hyvin laajoja, minkä vuoksi niitä on työlästä koota, ja silti ne on syytä ottaa talteen, koska aina on riskinä, että keskustelu poistuu verkosta kesken tutkimuksenteon (Laaksonen & Matikainen 2013: 203). Olen koonnut keskustelut manuaalisesti demi.fi:stä ja päivittänyt säännöllisesti lähdeluetteloon

päivämäärän, jona olen viimeksi sivua katsonut. Riski verkkokeskustelujen poistumiseen sivustolta on ollut olemassa, mutta onnekseni yhtäkään viestiketjuista ei ole sivustolta poistettu tutkimukseni aikana. Toinen ongelma Laaksosen ja Matikaisen mukaan on se, että verkon kieli ei ole vakiintunut kielimuoto. Huolimatta tekstimuodosta se muistuttaa puhetta ja keskustelua. Verkkokeskustelujen analysoinnissa yhdistyvät hyvin usein puhutun ja kirjoitetun kielen analyysitavat; vakiintuneita verkon vuorovaikutuksen tutkimusmenetelmiä ei vielä ole (Laaksonen & Matikainen 2013: 204–205). On totta, että kokonaisuutena verkkokeskustelut saavat helposti puheenomaisen sävyn. Omassa tutkimusmenetelmässäni olen kuitenkin pyrkinyt tarkastelemaan viestiketjujen viestejä lähinnä teksteinä, kuten mitä tahansa muutakin kirjoitetun kielen tekstiä. Laaksosen ja Matikaisen mukaan tekstianalyysi on eräs verkkokeskustelun tutkimuksessa sovellettu tutkimusmenetelmä. Sen ongelma on se, miten suhtautua tekstinulkoisiin ominaisuuksiin, kuten hymiöihin ja linkkeihin (Laaksonen & Matikainen 2013: 207). Olen tutkimuksessani jättänytkin ne hyvin vähäiselle huomiolle; hymiöitä käsitellyt maininnan verran. Koska aiheeni on ollut retoristen keinojen käyttö, on ollut suhteellisen vaivatonta nähdä lausumat teksteinä puheenomaisuuden sijaan. Jos yksi tarkastelemani retorinen keino olisi ollut huudahdus, silloin olisi ollut vaikea erottaa, mikä lause on eksklamatiivilause: se olisi tulkinnanvaraista, sillä lauseen sävy voi olla huutava ja voimallinen, vaikka huutomerkkiä ei olisi merkitty loppuun. Huudahduksen rajasin retoristen keinojen tarkastelusta ongelmallisuuden vuoksi pois, samoin kuin puhuttelun.

Mitä aiheeni rajaukseen tulee, voi pohtia, onko aihe ollut sopivan laaja vai onko se ehkä laajentunut tutkimuksen kulussa liikaa. Tarkasteltavia retorisia keinoja on ollut yhteensä kuusi erilaista tutkimuksessani. Jos olisi syventynyt vaikkapa vain yhteen näistä, olisi näkökulmasta tullut perusteellisempi. Retoriset kysymykset ovat erittäin yleinen ilmiö. Yksi vaihtoehto olisi ollut tarkastella pelkästään niitä, kuten Kääntä tarkastelee artikkelissaan – joka tosin on huomattavasti suppeampi pituudeltaan kuin pro gradu (Kääntä 2015). Toisaalta, kun on käsitellyt useampaa eri retorista keinoa, on saanut näkökulman siihen, millainen on retoristen keinojen kirjo verkkokeskustelussa. Kun ei ole rajannut tarkasteluaan vain yhteen retoriseen keinoon, on nähnyt retoriikkaan liittyvän laajan ilmiön yhtä kaikki laajasti. Mitä aineistoni rajaukseen tulee, arvioin sen olleen sopivan kokoinen. Viestejä on kuitenkin neljässä viestiketjussa yhteensä 372, ja jotkut näistä viesteistä ovat kooltaan hyvin pitkiä ja sisältävät kappalejaon useampaan eri argumentoivaan kappaleeseen. Tarkasteltavaa siis löytyy runsaasti. Toisaalta jos

aineisto olisi ollut vieläkin laajempi, olisi yleistyksiä voinut tehdä perustellummin. Kuten sanottu, on aineistossa kirosanojen ja anglismien käyttöä hyvin vähän. Tämä ei tue hypoteesia nuorista kirosanoja viljelevinä ja englantia paljon puhuvina henkilöinä. Jos aineistoa olisi kartuttanut lisää, olisi siinä helposti voinut esiintyä enemmän affektiivisia kirosanoja ja napakoita koodinvaihtolausumia. Kuusi tarkastelemaani retorista keinoa ovat erilaisia, vaikka ne joskus limittyvätkin toisiinsa (esimerkiksi ironinen ilmaisu voi olla samalla retorinen kysymys). Ongelmaksi on osoittautunut se, että kuuden eri retorisen keinon analysointi on tehnyt aineistoanalyysistä useaan eri asiaan yhtäaikaisesti keskittyvän. Koska retorisia keinoja on ollut tarkasteltavana useampi kuin vaikkapa pari kolme, ei mihinkään niistä ole voinut perehtyä niin paljon kuin minkä vielä tarkempi aiheen rajausta olisi mahdollistanut.

6.3 Jatkotutkimuksen aiheita

Verkkokeskustelussa riittää tutkittavaa. Laaksosen ja Matikaisen mukaan verkkokeskustelun ja verkkovuorovaikutuksen välineet ja muodot muuttuvat niin kovaa vauhtia, että tutkimuksellisia näkökulmia tulee kehittää parhaan mukaan (Laaksonen & Matikainen 2013: 194). Tähän olisi hyvä tulevaisuudessa tähdätä.

Idea jatkotutkimuksille voisi olla, että tarkastelisi retoristen keinojen esiintymistä jollakin muulla keskustelufoorumilla. Voisi tarkastella esimerkiksi iäkkäämpien ihmisten kuin teini-ikäisten verkkokommunikaatiota. Yleisistä keskustelufoorumeista mainittakoon vauva.fi ja meidanperhe.fi, joiden kohderyhmänä ovat perheen perustaneet ihmiset nuorista aikuisista keski-ikäisiin. Onko vaikuttamaan pyrkivä kielenkäyttö erilaista, kun tarkastelee jonkin eri ikäryhmän harrastamia verkkokeskusteluita? Tästä olisi mielekästä ottaa selvää. Toinen idea olisi se, että vapaa-ajalla harrastettujen verkkokeskustelujen sijaan tutkittaisiin retoristen keinojen käyttöä jossakin virallisemmassa keskustelussa, kuten opiskelijoiden Moodle-oppimisympäristön keskustelut (vrt. Kääntä 2015). Tämä olisi ikään kuin vastakkainen lähestymistapa aiheeseen, kun tarkasteltavat keskustelut olisivatkin huoliteltuja, asiallisia ja pelkästään opiskelusta keskustelevia.

Loppusanoiksi tälle työlleni todettakoon, että verkkokeskustelusta kommunikaation muotona löytyy tutkittavaa vaikka millä mitalla, eivätkä aiheet aivan heti loppu. Oma pro gradu -tutkielmani on ollut yksi spesifinen lähestymistapa tähän

mielekkääseen tutkimuksen kenttään. Jätän ideat jatkotutkimuksista seuraavien aiheesta kiinnostuneiden tutkijoiden hyödynnettäviksi.

Lähteet

Aineistolähteet

Demi.fi -keskustelu: *Avoliitto vain miehen ja naisen välinen – mitä mieltä te olette asiasta?* (http://www.demi.fi/keskustelut/ajankohtaista/avioliitto-vain-miehen-ja-naisen-valinen-mita-mielta-te-olette-asiasta#.V_FTg7W_y8W). Katsottu 5.12.2016.

Demi.fi -keskustelu: *Homoavioliiton vastustajat* (http://www.demi.fi/keskustelut/syv%C3%A4lliset/homoavioliiton-vastustajat#.V_GCEbW_y8W). Katsottu 5.12.2016.

Demi.fi -keskustelu: *Homoseksuaalisuus neurologinen häiriö* (http://www.demi.fi/keskustelut/syvalliset/homoseksuaalisuus-neurologinen-hario#.V_GCGLW_y8W). Katsottu 5.12.2016.

Demi.fi -keskustelu: *Mitä jos homoudesta voikin parantua?* (http://www.demi.fi/keskustelut/syvalliset/mita-jos-homoudesta-voikin-parantua#.V_FUQbW_y8W). Katsottu 5.12.2016.

Kirjallisuuslähteet

AHTI, JONNA 2011: *Konfliktit verkkokeskusteluissa – uhkaava toinen vuoro ja affektiivisuus*. Teoksessa Lehtinen, Esa – Sirku Aaltonen – Merja Koskela – Elina Nevasaari – Mariann Skog-Södersved (toim.) *Kielenkäyttö verkossa ja verkostoissa*. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA.

ALHO, IRJA – ANNELI KAUPPINEN 2009: *Käyttökielioppi*. Helsinki: SKS.

CHESTERMAN, ANDREW 2005: Englanti globaalina ja eurooppalaisena lingua francana. Teoksessa Johansson, Marjut – Riitta Pyykkö (toim.): *Monikielinen Eurooppa. Kielipolitiikkaa ja käytäntöä*. Helsinki: Gaudeamus.

Demi.fi – *A-lehdet* (<http://www.a-lehdet.fi/mainostajalle/demi>). Katsottu 5.12.2016.

Demi.fi – säännöt (<http://www.demi.fi/content/demifin-s%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6t/420971>). Katsottu 5.12.2016.

Demi.fi – tietoa vanhemmille (<http://www.demi.fi/content/tietoa-vanhemmille/420972>). Katsottu 5.12.2016.

GATTIKER, URS E. 2001: *The Internet as a Diverse Community. Cultural, Organizational, and Political Issues*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

HAAPANEN, PIRKKO 1998: Roomalaisten korkein taito. Johdanto antiikin retoriikkaan. Teoksessa Palonen, Kari – Hilikka Summa (toim.) 1998: *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino.

HAASIO, ARI 2008: *Kaikki irti Internetistä*. Helsinki: BTJ Kustannus.

HAKULINEN, AULI – FRED KARLSSON 1995: *Nykysuomen lauseoppia*. Helsinki: SKS.

HERRING, SUSAN 2014a: Language and the Internet. Teoksessa Donsbach, W. (ed.) *The concise encyclopedia of communication*. Oxford, UK: Wiley-Blackwell. (<http://ella.slis.indiana.edu/~herring/concise.pdf>). Katsottu 5.12.2016.

HERRING, SUSAN 2014b: *Research: Computer-mediated communication*. ASIS&T Bulletin, 40(3) (http://www.asis.org/Bulletin/Feb-14/febmar14_herring.html). Katsottu 5.12.2016.

HYNÖNEN, EMMI 2008: Keskustelufoorumit – ajatustenvaihtoa verkossa. Teoksessa Routarinne, Sara – Tuula Uusi-Hallila (toim.): *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla*. Helsinki: SKS, Tietolipas 220.

ISK = HAKULINEN, AULI – MARIA VILKUNA – RIITTA KORHONEN – VESA KOIVISTO – TARJA-RIITTA HEINONEN – IRJA ALHO 2004: *Iso suomen kielioppi*. SKST 950. Helsinki: SKS. (Verkkoversio VISK: <http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>. Katsottu 5.12.2016.)

JOHNSTONE, BARBARA 2002: *Discourse Analysis*. Malden, MA: Blackwell Publishing.

JOKINEN, ARJA 1993: Poliitikkojen puheet puntarissa: Kaupunginvaltuutettujen asunnottomuuspuheiden retoriikka. Teoksessa Jokinen, Arja – Kirsi Juhila – Eero Suoninen: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.

JOKINEN, ARJA 1999: Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa Jokinen, Arja – Kirsi Juhila – Eero Suoninen: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Jyväskylä: Vastapaino.

- KAKKURI-KNUUTTI, MARJA-LIISA 1999: *Argumentti ja kritiikki – Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- KANGAS, SONJA 2002: Tytöt bittien ja pikselien maailmassa. Teoksessa Aaltonen, Sanna – Päivi Honkatukia: *Tulkintoja tytöistä*. Helsinki: SKS, Tietolipas 187.
- KARVINEN, KATI 2014: *Affektiivisuutta voi joskus olla vaikea määritellä*. Verkkojulkaisu.
([http://www.kotus.fi/nyt/kolumnit/hyvaa_virkakielta/hyvaa_virkakielta_-_palstan_arkisto_\(2002_2014\)/affektiivisuutta_voi_joskus_olla_vaikea_maaritella](http://www.kotus.fi/nyt/kolumnit/hyvaa_virkakielta/hyvaa_virkakielta_-_palstan_arkisto_(2002_2014)/affektiivisuutta_voi_joskus_olla_vaikea_maaritella))
. Katsottu 5.12.2016.
- KETTUNEN, NIKO – TIMO PAUKKU 2014: *Kännykkä. Lyhyt historia*. Helsinki: SKS.
- KORHONEN, JOHANNA 2003: *Iloa internetistä*. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy, Ajatus Kirjat.
- KOTILAINEN, LARI 2008: Englanti suomenkielisissä chat-keskusteluissa. Teoksessa Onikki-Rantajääskö, Tiina – Mari Siirinen (toim.) 2008: *Kieltä kohti*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- KÄÄNTÄ, LIISA 2015: Retoriset kysymykset osaamista ja osallistumista herättelemässä opiskeluverkkokeskustelussa. Julkaistu lehdessä *Puhe ja kieli*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- LAAKSONEN, SALLA-MAARIA – JANNE MATIKAINEN – MINTTU TIKKA 2013: Tutkimusotteita verkosta. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria – Janne Matikainen – Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino Tampere 2013.
- LAAKSONEN, SALLA-MAARIA – JANNE MATIKAINEN 2013: Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria – Janne Matikainen – Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino Tampere 2013.
- LAITINEN, EMMA 2009: Retoriset keinot ja kirjoittajaroolit virolaisen Postimees-lehden ja suomalaisen Helsingin Sanomien verkkosivujen mielipidekeskustelussa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomalais-ugrilainen laitos, Viron kielen ja kulttuurin linja.
- LEIKAS, HANNA 2002: ”Joo, asioista saa ja pitää olla erimieltä, mut...” Kohteliaisuus ja erimielisyyden ilmaiseminen nuorten keskustelufoorumissa

- internetissä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston humanistinen tiedekunta, suomen kieli.
- LEIWO, MATTI – MINNA-RIITTA LUUKKA – TARJA NIKULA 1992: *Pragmatiikan ja retoriikan perusteita*. Jyväskylä: Kopi-Jyvä Oy.
- LEIWO, MATTI – SARI PIETIKÄINEN 1996: Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä. Teoksessa Palonen, Kari – Hilikka Summa (toim.) *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino.
- MIETTINEN, MINNA 2007: Affektiiviset ilmaisimet ja tunteisiin vetoaminen yläkoulun 8. ja 9. luokkalaisten nuorten kirjoittamissa teksteissä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos, suomen kieli.
- MIKKONEN, INKA 2010: ”*Olen sitä mieltä, että...*” Lukiolaisten yleisönosastotekstien rakenne ja argumentointi. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- MÄKINEN, OLLI 2006: *Internet ja etiikka*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- NIKKILÄ, TIMO – PEKKA MALMIRAE 1999: *Internet. Internetin peruskirja*. Porvoo: Teknolit Oy.
- PALONEN, KARI – HILKKA SUMMA 1996: *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino.
- PERELMAN, CHAIM 1996: *Retoriikan valtakunta*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- PERELMAN, CHAIM – L. OLBRECHTS-TYTECA 1971: *The new Rhetoric. A Treatise on Argumentation*. London: University of Notre Dame Press.
- RAHTU, TOINI 2006: Sekä että – ironia koherenssina ja inkoherenssina. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Helsinki: SKS.
- SALOVAARA, ANTTI – ESKO KURVINEN 2008: Nuorten vuorovaikutus inspiroi suunnittelijaa. Teoksessa Routarinne, Sara – Tuula Uusi-Hallila (toim.) *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla*. Helsinki: SKS, Tietolipas 220.
- SALMI, LEENA 2014: Digitaalisen vuorovaikutuksen terminologiasta. Teoksessa Helasvuo, Marja-Liisa – Marjut Johansson – Sanna-Kaisa Tanskanen (toim.) *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Helsinki: SKS, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1402.
- SARMAVUORI, KATRI 2010: *Opi ja ohjaa kirjoittamista*. Helsinki: BTJ Kustannus.
- SEPPÄNEN, JANNE – ESA VÄLIVERRONEN 2013: *Mediayhteiskunta*. Tallinna: Vastapaino.

- SUMMA, HILKKA 1996: Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Teoksessa Palonen, Kari – Hilikka Summa (toim.) *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino.
- Suomienglantisanakirja.fi* (www.suomienglantisanakirja.fi). Katsottu 5.12.2016.
- SUONINEN, EERO – ANNA-MAIJA PIRTTILÄ-BACKMAN – ANJA RIITTA LAHIKAINEN – MARJA AHOKAS 2011: *Arjen sosiaalipsykologia*. WSOYpro Oy.
- Tieteen termipankki* (www.tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu). Katsottu 5.12.2016.
- VAURAS, ILMARI 2008: Tunneikonit verkkokeskusteluissa ?-) Teoksessa Routarinne, Sara – Tuula Uusi-Hallila (toim.) 2008: *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla*. Helsinki: SKS, Tietolipas 220.
- VIINIKAINEN, JOHANNA 2012: ”Ilman mielipiteitä muutoksia ei tapahdu!” – Yleisö, esisopimukset ja retoriset keinot sukupuolineutraalia avioliittoa käsittelevissä mielipidekirjoituksissa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, suomen kieli.